

Transcript (woordelijk verslag)

---

van de vergadering van de
Provinciale Staten van Drenthe

---

gehouden op 1 februari 2023

Transcript

Vergadering van Provinciale Staten van Drenthe

Woensdag 1 februari 2023

Locatie: Statenzaal van het Drents Parlement

Aanwezig:

mevrouw J. Klijnsma, voorzitter

de leden:

mevrouw B. van den Berg-Slagter (ChristenUnie)

de heer T.P. Blinde (JA21)

de heer J.F. Bos (Forum voor Democratie)

(aanwezig vanaf agendapunt H-2)

de heer R.A.A. Bosch (PvdA)

de heer R.W. Camies (JA21)

de heer B. van Dekken (CDA)

mevrouw G.J. Dijkers (SP)

de heer J.W. Drukker (JA21) (afwezig vanaf
agendapunt I)

de heer F.P. Duut (JA21)

mevrouw A.M. Kleine Deters (D66)

de heer R. du Long (PvdA)

de heer H. Loof (PvdA)

mevrouw W.M. Meeuwissen-Dekker (VVD)

mevrouw F.S. Mensen-Maat (PvdA)

mevrouw C.M.J. Mentink-Broekhuis (CDA)

de heer J.J. Moes (VVD)

de heer W.L.H. Moinat (SP)

de heer H.R. Nijmeijer (GroenLinks)

de heer H. Omlo (JA21)

de heer J.R. Oosting (VVD)

de heer S.R. Pormes (GroenLinks)

de heer H.J. Pragt (D66)

de heer R.R. Pruisscher (ChristenUnie) (afwezig
vanaf agendapunt J)

mevrouw J.A. Roggen (PvdA)

de heer A.K. Schoenmaker (Sterk Lokaal
Drenthe)

de heer J.G.M. Schomaker (PvdA)

mevrouw E. Slagt-Tichelman (GroenLinks)

mevrouw A. Udinga (VVD)

de heer N.A. Uppelschoten (PVV)

mevrouw E.C. Vedder-Monaster (CDA)

de heer S.J. Vegter (CDA)

de heer H.H. Veldsema (ChristenUnie)

de heer H. Velzing (Forum voor Democratie)

(afwezig vanaf agendapunt O)

de heer C. Vianen (VVD)

de heer A. Vorenkamp (PVV)

de heer H. van de Weg (SP)

mevrouw R.R.M. Zuiker (Partij voor de Dieren)

de heer G. Zuur (CDA)

mevrouw F. Zwaan-Alberts (VVD)

mevrouw S. Buissink, griffier

Voorts aanwezig de leden van het college van GS:

mevrouw N. Vedelaar (PvdA)

de heer H. Brink (VVD) (afwezig vanaf
agendapunt H-2)

de heer H.G. Jumelet (CDA)

de heer J.N. Kuipers (GroenLinks)

de heer T. Stelpstra (ChristenUnie) (afwezig
vanaf agendapunt G)

Afwezig:

de heer E. Bos (GroenLinks)

mevrouw S.D. Kort (STIP)

A. Opening

De voorzitter: Goedemiddag allemaal, zou u uw plekken willen innemen, dierbare Statenleden. En ook leden van ons college. Ja, daar komt nog een collegelid... aangesneld. Mooi zo, iedereen heeft zijn stoel gevonden. Lang zal ze leven..... [Gezang]

Gedeputeerde Vedelaar: 46!

De voorzitter: Ja! Wat een prachtige leeftijd Nelleke, van harte gefeliciteerd namens ons allemaal. Even voor de tribune: mevrouw Vedelaar, Nelleke voor ons allen, onze gedeputeerde, is vandaag jarig, en dan doen we dat op deze manier. Dus zij viert haar verjaardag in ons midden. En dan kom ik meteen bij het punt wat natuurlijk vandaag aan de orde is. We hebben een groot aantal moties vreemd aan de orde van de dag en we kunnen onze gedeputeerde een diner thuis gunnen. Of we kunnen natuurlijk tegen elkaar zeggen: Ja, we blijven elkaar heel lang bezig houden vandaag. Dus ik laat het even bij mijn dierbare Statenleden, maar ik zal proberen om zaken in goede banen te leiden, en we maken er mooie middag van. Goed zo.

B. Mededelingen

De voorzitter: Een speciaal welkom voor de deelnemers van Gast van de Staten, en die gaan een deel van onze vergadering bijwonen en deze keer zijn te gast de leden van het CDA De Wolden, de dames van Vrouwen van Nu uit Vries en uit Yde-De Punt. En de deelnemers hebben vandaag onder leiding van de heer Zuur van het CDA en mevrouw Haan van GroenLinks kennisgemaakt met het reilen en zeilen van Provinciale Staten. Dames en heren, ik heet u van harte welkom. Fijn dat u op de tribune zit. Mooi! Gedeputeerde Brink zal de vergadering vanmiddag verlaten na de behandeling van het eerste besprekstuk, want zijn aanwezigheid is in Tilburg gewenst, omdat hij genomineerd is voor Beste Bestuurder van 2022. [applaus] En het is dus een spannende dag voor collega Brink, dat kunnen we wel met zijn allen onderstrepen. En wat ons betreft, nou ja, is het natuurlijk zeer terecht als hij deze... dit predicaat zou winnen. Goed, we zullen van tijd tot tijd wel voor de inwendige mens zorgen, want ik zei het al, het is een behoorlijk lange vergadering, maar ik zal ook echt proberen om u aan uw spreektijden te houden, want anders wordt het wel heel erg oeverloos. Vandaag zijn er afmeldingen van de heer Ewoud Bos van GroenLinks en van mevrouw Kort, Sonja Kort, van de fractie van STIP.

C. Vaststelling van de agenda

De voorzitter: Er zijn acht moties vreemd aan de orde van de dag aangekondigd. De fractie van de VVD heeft de motie vreemd aan de orde van de dag aangekondigd met nog een aantal fracties samen over onderzoek naar mogelijkheden ijsbaan. Ik vraag u of er ingestemd kan worden met de agendering hiervan? Dat is het geval en daarmee is de motie vreemd aan de orde van de dag van de VVD cum suis agendapunt I. Dan kom ik bij de fractie van JA21, die heeft een motie ingediend over geen voorkeursrecht voor agrarische gronden. Ik vraag u of er ingestemd kan worden met het agenderen hiervan? Dat is het geval. Dan is de motie vreemd aan de orde van de dag van JA21 agendapunt J. De fractie van GroenLinks heeft de motie aangekondigd over biologisch boeren. Ook hier vraag ik of u kan instemmen met het agenderen? Dat is het geval. Dan is deze motie agendapunt K geworden. De Partij voor de Dieren heeft twee moties vreemd

aan de orde van de dag aangekondigd. De eerste motie gaat over landbouwvisie in lijn met de provinciale opgave. Kan daarmee ingestemd worden? Dat is het geval. Dan is deze motie agendapunt L geworden, van Leonard. De tweede motie van de Partij voor de Dieren gaat over het betrekken van Groningen Airport Eelde bij reductie doelstellingen stikstof en broeikasgassen. Kunt u hiermee instemmen? Dat is ook het geval. Wordt agendapunt M van Marinus. Dan komen we bij de fractie van de VVD, en die heeft de motie vreemd aan de orde van de dag aangekondigd over behoud de hertenkampen in Drenthe. Ik vraag u of daarmee ingestemd kan worden? Ook dit is het geval. Dan wordt deze motie agendapunt N. De Partij van de Arbeid heeft een motie vreemd aan de orde van de dag aangekondigd over zorgen voor spoedeisende zorg in Meppel. Kunt u daarmee instemmen? Ook dat is het geval. Daarmee wordt deze motie agendapunt O. En tot slot heeft de fractie van de SP een motie vreemd aan de orde van de dag aangekondigd over energievoorziening in provinciale handen. Kunt u daar ook mee instemmen? Ook dat is het geval en daarmee is de motie agendapunt P van Pieter geworden. Er zijn verder geen aanvullende agendapunten, zodat de sluiting agendapunt Q wordt. Ik stel u voor om onze agenda op die manier vast te stellen. Ik zie dat de heer Stelpstra zijn vinger opsteekt. Ja, want u gaat ons ook verlaten.

Gedeputeerde Stelpstra: Ja dat wou ik zeggen, dat had ik gemeld bij u.

De voorzitter: Wilt u ons vertellen waar u naar toegaat, heer Stelpstra?

Gedeputeerde Stelpstra: Ik heb Europese verplichtingen. We moeten... we hebben afgesproken met de Baltic Sea Commission vanmiddag dus... Ja, dus ik moet direct na de rondvraag vertrekken.

De voorzitter: Dus de heer Stelpstra gaat ons verlaten na de rondvraag.

D. Vaststelling besluitenlijst van de vergadering van 14 december 2022

De voorzitter: Dan ben ik bij agendapunt D, vaststelling van de besluitenlijst van de vergadering van 14 december jongstleden. Er zijn geen tekstuele opmerkingen binnengekomen. Ik stel voor om de besluitenlijst conform vast te stellen. Kan dat op uw instemming rekenen? Dat is het geval. Zo is besloten.

E. Ingekomen stukken

De voorzitter: Dan kom ik bij agendapunt E, de ingekomen stukken. Toegezonden is een lijst met ingekomen stukken, A1 tot en met A5 en B1 tot en met B9. Statenleden die vragen hebben over de lijst of die een brief van deze lijst willen agenderen, hebben dit van tevoren schriftelijk kunnen aangeven. Er zijn geen vragen binnengekomen en ook geen verzoeken tot agendering. Kunt u met de lijst van ingekomen stukken akkoord gaan? Ook dat is het geval.

F. Rondvraag

De voorzitter: Dan gaan we naar agendapunt F, de rondvraag. Er zijn drie vragen binnengekomen voor de rondvraag en ik begin bij het CDA. Het CDA heeft de rondvraag ingediend over het

kindercardiologisch centrum van het UMCG en ik geef graag het woord aan de heer Van Dekken van de CDA-fracties. Gaat uw gang.

De heer Van Dekken: Ja, dank u wel voorzitter. Voorzitter, op initiatief van Statenleden in Drenthe, Friesland en Groningen, is er gisteren gesproken met professor Verhagen, hoofd van het kindercardiologisch centrum van het UMCG en van het Beatrix Kinderziekenhuis, over de actualiteit rondom de academische zorg voor Noord-Nederland. De aanbevelingen uit het rapport van de Nederlandse Zorgautoriteit dat onlangs verscheen, is helder en daar waren wij als Statenleden erg blij mee. In het bijzonder hebben we daar is stilgestaan bij de conclusie dat, in tegenstelling tot andere academische centra in ons land, een sluiting van de hoogcomplexede kindercardiologie gaat leiden tot een ongewenst domino-effect van nog meer sluitingen van afdelingen en disciplines in de academische ziekenhuiscapaciteit. Vele fracties voorzitter, ook die van het CDA, hebben in dit huis voortdurend aandacht gevraagd voor dit onderwerp en we zien ook vandaag bij de ingekomen stukken onder B8 brieven van zeer bezorgde inwoners. We hebben moties aangenomen en vaak, en ook onlangs, zijn er schriftelijke vragen gesteld. Voorzitter, ik heb vandaag een vraag rondom de bestuurlijke regie. Het Dagblad van het Noorden meldde onlangs in een hoofdartikel dat men in het UMCG vooral kansen ziet, maar hoe zien die er dan uit in termen van bestuurlijke samenwerking en hoe ziet ons college dat? En mijn vraag is verder op welke wijze de CdK's dit in de noordelijke provincies afstemmen, wie regievoerder is in de richting van het Ministerie en wat het actuele beeld is over de toekomst van deze belangrijke ziekenhuisvoorziening in onze regio en provincie? Ik dank u.

De voorzitter: Dank u wel, heer Van Dekken. Ik kijk of er nog aanvullende vragen zijn op dit punt. Dat is niet het geval. Ik kijk even naar gedeputeerde Kuipers. Zal ik deze vraag beantwoorden, omdat het echt ook specifiek over CdK's gaat, is dat goed?

CvdK mevrouw Klijnsma: Ik kan er als volgt op antwoorden. Wij zijn natuurlijk... het is niet de eerste keer in onze staat dat erover gesproken wordt, zeer van mening dat de kinderhartchirurgie in het UMCG in Groningen recht overeind moet blijven. Daar hebben we vanuit Drenthe menigmaal ook bij motie van uw zijde aandacht voor gevraagd in Den Haag en dat was niet aan dovemansoren, want een aantal fracties in de Tweede Kamer is er natuurlijk op ingestapt en ook de Minister heeft uiteindelijk gezegd: we gaan de Nederlandse Zorgautoriteit vragen om een rapport te maken, want de concentratie van die kinderenhartchirurgie naar twee of drie UMC's is hier aan de orde. Nou, inmiddels heeft de NZa, Nederlandse Zorgautoriteit, het rapport gemaakt en de Minister heeft gezegd: ik wil dat de UMC's, de universitaire medische centra nog een keer samen gaan zitten om te kijken hoe ze die verdeling zouden kunnen maken vanuit zichzelf. En lukt dat niet, dan ga ik op 1 april zelf de knoop door hakken, zoals het ook gewoon de Minister betaamt zal ik maar zeggen, want er moet bestuurd worden. In de tussentijd zijn wij er natuurlijk vanuit Noord-Nederland, heel Noord-Nederland, doende om Kamerleden en ook de Minister te bewegen om, in ieder geval, de kinderhartchirurgie in het UMCG recht overeind te laten. En dat doen wij door iedere week even digitaal bij elkaar te gaan zitten en wij kijken dan wie, met welk kamerlid, op welk moment, welke minister, welke DG in conclaaf gaat. U weet hoe dat gaat en wij zijn dan inderdaad, de drie CdK's van het Noorden, maar ook de directeur van het UMCG en de burgemeester van Groningen. Dus, wij hebben zeer regelmatig contact hierover.

Mevrouw Van den Berg: Voorzitter, mag ik een aanvullende vraag stellen?

De voorzitter: Gaat uw gang.

Mevrouw Van den Berg: In de motie die hier onlangs over is aangenomen is ook het college gevraagd om de minister hier in Drenthe uit te nodigen om het gesprek aan te gaan over wat het belang is, want hij zegt van: ja, alle provincies die... die willen een ziekenhuis in hun provincie, maar hij moet gevoel krijgen bij hoe belangrijk dat is voor deze regio. Is die uitnodiging geweest?

CvdK mevrouw Klijnsma: De Minister is recent in Emmen op bezoek geweest. Toen hebben we natuurlijk dit verhaal ook weer onder zijn aandacht gebracht en ik heb twee weken geleden, is het twee weken... geleden de Minister getroffen op de receptie bij de koning in Amsterdam en ook daar heb ik nogmaals onderstreept dat wij dit echt niet kunnen missen. Dus wij... wij blijven op dit punt hameren. Dus ja, zeker, dat hebben we onder zijn aandacht gebracht.

De voorzitter: Verder geen opmerkingen meer? Dan gaan we naar de tweede rondvraag en die is van de zijde van de VVD over RES 2.0, en ik geef graag het woord aan mevrouw Zwaan van de VVD-fractie.

Mevrouw Zwaan: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, het is een korte vraag. Voorzitter, het is reeds enige tijd geleden dat wij de RES 1.0 hebben vastgesteld en dat de aftrap voor de RES 2.0 is gegeven. Nu hebben wij vernomen dat er in juli 2023 weer wat opgeleverd moet worden. Klopt dit? En zo ja, wanneer kunnen wij die stukken in de Staten verwachten? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zwaan, kort maar krachtig. Ik kijk of er aanvullende vragen zijn? Dat is niet het geval. Dan geef ik het woord aan de heer Stelpstra van de zijde van het college.

Gedeputeerde Stelpstra: Ja, dat klopt. Dit zal een iets andere een vorm krijgen, maar dat zult u dan ook wel per brief van ons krijgen. De planning is dat we dit in maart in het overleg met de gemeente, in het VDG gaan afkaderen en dan zal, zoals het er nu uitziet, zal eind maart de zaak in GS aan de orde komen en zullen wij het in mei naar de Staten sturen.

De voorzitter: Dank u wel, gedeputeerde Stelpstra en ik neem aan dat u ons nu gaat verlaten. Veel succes in het Brusselse. Ah mevrouw Zwaan, die wil nog iets aanvullends vragen?

Mevrouw Zwaan: Een hele korte vraag. Daar kunnen wij dan, neem ik aan, iets van vinden, in welke vorm...

De voorzitter: De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Het is altijd aan de Staten om zelf de agenda te bepalen, maar wij zullen daar in onze brief een suggestie voor doen.

De voorzitter: Mooi zo. Nogmaals, goede reis naar Brussel. Dan zijn we bij de rondvraag van de heer Moes van de VVD aangekomen en die gaat over stikstof vergunningen. Gaat uw gang.

De heer Moes: Dank u wel voorzitter. Gisteren een bericht bij RTV Drenthe, en die melden: in de provincie Drenthe hebben 526 veehouderijbedrijven niet de juiste stikstof vergunning. De provincie zegt dat volgens schatting in 95% van die bedrijven wel een milieutoestemming heeft,

maar kan dat niet met zekerheid zeggen. Ze gaat ervan uit dat in Drenthe geen illegale veehouderijen zijn. Voorzitter, kan het college aangeven hoe lang de provincie nodig denkt te hebben voor ze alle vergunningen 100% in beeld hebben? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Moes. Ik geef het woord aan de heer Kuipers, onze gedeputeerde van vergunningen.

Gedeputeerde Kuipers: Dank u wel voorzitter. Vergunning is best wel een moeilijke portefeuille. Het is al snel technisch. Dus wat doe ik dan als ik zo'n vraag krijg? Ik kijk even in het lijfblad voor iedere GroenLinks gedeputeerde, Boerderij.nl, of zij een heldere uitleg hebben. Ze hebben afgelopen maandag een uitgebreid artikel gepubliceerd: 'Waarom provincies niet alle vergunningen in beeld hebben?' Als u die publicatie nog niet kent, dan kan ik hem zo wel met u delen, want het gaat een beetje ver om het totaal uit te leggen. In zijn beginsel komt het erop neer dat stikstofvergunningen bestaan niet, zoals in die kop in het NOS artikel, en het uiteindelijk ook bij RTV Drenthe terecht kwam. Wij als provincie geven ontheffingen op basis van de Wet natuurbescherming vanaf het moment dat die wet is ingevoerd, en die vergunningen, ontheffingen hebben natuurlijk in beeld. Maar er zijn heel veel bedrijven die al voordat die wet inging en voordat die Natura 2000-gebieden van 1994 tot 2004 werden ingesteld, een zekere toestemming hadden op een andere manier, vanuit een milieuvergunning of een andere vergunning, die meestal door de gemeenten is verleend. En die hebben wij dus niet, in die zin, in beeld. Dus vandaar ook dat er werd gesteld: het is niet bij ons in beeld welke vergunningen dat precies zijn. Wat zijn we dan nu in Drenthe aan het aan het doen? Wij, dat loopt trouwens al, dat doen wij voor die agrarische bedrijven waar geen natuurvergunning is, maar dat doen we ook voor alle niet-agrarische bedrijven zijn wij in beeld aan het brengen, opvragen bij gemeenten en de milieudienst, wat dan precies de vergunningen zijn. We zijn dus in beeld aan het brengen wat daar precies vergund is, en het belangrijkste doel daarvoor is dat we in beeld willen hebben wat zijn nou de grootste uitstoters, voor de veehouderij is dat met name ammoniak, en welke bedrijven hebben de grootste kans om een grote neerslag te veroorzaken? Want dat zijn de twee categorieën bedrijven die relevant zijn voor onze stikstofaanpak en voor de gebiedsgerichte aanpak. En dat gaan we klaar hebben, is onze verwachting, voor het einde van het jaar, juist omdat het de kern is in die aanpak. Dank u wel, voorzitter.

De heer Pragt: Voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, heer Kuipers. Ja, gaat uw gang. De heer Pragt van D66.

De heer Pragt: U hebt over de vergunningen, dat u dat in beeld hebt. Betekent dat dat u ze op orde heeft of alleen maar in beeld. Hoe moeten we dat duiden?

De voorzitter: De heer Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Ja, ik begrijp de vraag niet, dus misschien moet u het onderscheid wat u maakt in uw vraag iets nader neerzetten, als dat mag.

De heer Pragt: We hebben het over de stikstofvergunningen en u hebt erover dat u dat op orde hebt... in beeld hebt, maar hebt u dat ook op orde dan? Zijn ze ook allemaal juist, zijn ze allemaal compleet?

De voorzitter. We zijn bezig met de rondvraag dus dat betekent dat de heer Kuipers nu nog een keer gaat antwoorden, en dan is dit agendapunt klaar. De heer Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers. Ja, voorzitter, de vergunningen die wij hebben verleend op basis van de Wet natuurbescherming, dat zijn vergunningen die door de provincie zijn verleend, die hebben wij dus in beeld, maar dat zijn ook onherroepelijke vergunningen en die zijn daarmee op orde, ja.

De voorzitter. Dank u wel, heer Kuipers. We gaan verder met agendapunt... O, de heer Moes.

De heer Moes. Voorzitter, ik dacht dat ik nog wel een tweede kans kreeg.

De voorzitter. Ja van mij mag u nog een tweede kans. Gaat uw gang.

De heer Moes. Dus ik begrijp... als ik het goed begrijp, het is in orde, wat de gedeputeerde zegt, maar we hebben nog zeker tot een van het jaar werken om alles goed in beeld te krijgen. En dan de opmerking van, hij had het over het lijfblad de Boerderij van de GroenLinks gedeputeerden. Ik ken het lijfblad maar ik ben er geen lid van, dus ik ken het artikel niet, dus ik zou het graag willen hebben.

Gedeputeerde Kuipers. Voorzitter, dat zal ik zo met u delen, maar dus om het even goed neer te zetten: de Wet natuurbescherming ontheffingen zijn verleend door de provincie, dus die hebben wij in beeld. Wat we dus nu te doen hebben, is ook een beeld krijgen op andere toestemmingen die met name door gemeenten zijn verleend. Dat gaat in de loop van dit jaar gebeuren en ook daarvan, daar kan ik dus niet zelf voor spreken, maar in dit artikel staat een onderzoek van provincie Overijssel, dat zij een aantal bedrijven hebben bekeken en daar komt dus uit dat bijna alle bedrijven dat ook netjes op orde hebben. Dus vandaar ook de zekerheid dat dat beeld ook in Drenthe gaat gelden. Ik zou niet weten waarom niet. Dat gaan we in de loop van dit jaar opleveren. Ik zal het artikel met u delen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter. U kunt het artikel tegemoet zien, heer Moes.

De heer Moes. Prima.

G. Lijst met hamerstukken

De voorzitter. We gaan naar agendapunt G, de lijst met hamerstukken en we hebben een beetje een bijzonder hamerstuk.

G-1 Uitbreiding zetelaantal Provinciale Staten van Drenthe; Statenstuk 2023-96

De voorzitter. het gaat over uitbreiding van ons zetelaantal van Provinciale Staten van Drenthe, en het voorstel van het presidium van Provinciale Staten is op stuk numero 96 dat dat zetel in aantal inderdaad van 41 naar 43 zou kunnen gaan. Ik geef u een kleine toelichting, want er is gebleken dat het inwoneraantal van onze provincie per 1 september 2022 groter is dan 500.000 en dat betekent dat het aantal Statenleden van 41 naar 43 verhoogd kan worden en het Centraal Bureau voor de Statistiek dient dit formeel vast te stellen. Provinciale Staten dienen dit formeel aan te vragen, daarom is dit Statenstuk opgesteld. Mag ik u vragen of u met dit staat een

stuk kunt in stemmen? Dat is het geval. Dan gaan we de brief versturen en dan hopen we dat het CBS zo spoedig mogelijk ons hierin tegemoet kan treden, zodat wij op 15 maart 43 nieuwe Statenleden kunnen kiezen.

H. Bespreekstukken

De voorzitter. Dan ga ik naar agendapunt H.

H-1 Procesaankpak Horizon van Drenthe. Op weg naar een nieuwe Omgevingsvisie; Statenstuk 2023-93

De voorzitter. Dat is de procesaankpak Horizon van Drenthe. Op weg naar een nieuwe Omgevingsvisie, op stuk numero 93. Bij dit agendapunt gaan we spreektijden hanteren. In de eerste termijn is dit drie minuten per fractie en voor het college negen minuten en in de tweede termijn één minuut per fractie, voor het college drie minuten. Ik hanteer de sprekerslijst en ik begin met mevrouw Kleine Deters van D66. Ga uw gang.

Mevrouw Kleine Deters. Dank u wel, voorzitter. De procesaankpak Horizon van Drenthe. Op weg naar een nieuwe Omgevingsvisie. Inmiddels weten we dat de invoering van de Omgevingswet voor de vijfde keer is uitgesteld. De beoogde ingangsdatum is nu januari 2024. Het is de wet die moderniseert en wetten bundelt voor de leefomgeving. Het gaat onder meer om wet en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. De Omgevingswet moet staan voor een goed evenwicht tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving, voor D66 belangrijke items die in de nieuwe Omgevingswet een plek zullen krijgen. Maar we spreken nu over het proces om te komen tot een nieuwe Omgevingsvisie, een visie die de basis moet zijn voor de nieuwe Omgevingswet. Voor D66 een belangrijke wet voor een gezonde provincie met het schone lucht, schone bodem en schoon water. Dit raakt alle inwoners, organisaties en bedrijven. Dit vraagt om een proces van grote betrokkenheid, van ons allen. Voorzitter, wij kunnen instemmen met het procesvoorstel en wij zien uit naar de startnotitie waarin de onderdelen die ik net genoemd heb, verder uitgewerkt worden. Dank u wel.

De voorzitter. Dank u wel, mevrouw Kleine Deters en ik geef graag het woord aan de heer Vorenkamp van de PVV.

De heer Vorenkamp. Dank u wel, voorzitter. Deze keer niet als laatste. En ik ben degene geweest die op een gegeven moment gezegd heeft: dit moet een bespreekstuk worden. Gezien wat het Rijk vooraf al heeft meegedeeld over de afspraken die ze wil maken binnen de NOVEX, het Gebiedsprogramma NPLG dat afgedwongen wordt, vooraf wordt bijvoorbeeld al opgelegd dat het water en bodem sturend moeten zijn. Daarom zijn we kritisch. Hoe zinvol gaat dit gebeuren worden, vragen wij ons af. Het Kader verbindend besturen zal nu als leidraad worden genomen, maar wel met allerlei doelen die in samenhang gediend dienen te worden, wordt van ons verwacht. Natuur, stikstof, water, bodem en klimaat, en vraagstukken als sluitstuk een sociaaleconomisch vitaal platteland met bijvoorbeeld voldoende woningen en bedrijvigheid. Wij zijn als PVV duidelijk kritisch op wat er van de nieuwe Omgevingsvisie allemaal verwacht wordt. Vooralsnog, voorzitter, denken we dat deze puzzel niet gelegd kan worden. In ieder geval niet met het resultaat van een economisch vitaal platteland. Daar zijn de opgelegde doelen van onder andere natuur, stikstof en klimaatneutraliteit veel te veel in strijd met een vitale economie. In onze ogen, zeker als daar ook nog eens een tijdsdruk van 2030 als realisatie datum opgelegd

wordt, voorzitter, wat tenslotte het geval is. In de ogen van de PVV zijn zowel de doelen als de opgelegde tijdsdruk onnodig scherp gesteld. Niet alles kan, ook niet in Drenthe. Aangegeven wordt dat het Drents Panel en Jongerenraad de belangrijke participatie-instrumenten gaan worden om Drenten de hierbij te betrekken. Wij willen voorstellen om vooral gebruik te maken van het instrument burgerberaad dat nu in onderzoek is. Het Drents Panel en Jongerenraad zijn ons inziens onvoldoende representatief. Vanwege deze redenen, en dat zijn er overigens nog een heleboel meer en die heb ik genoemd in onze commissie Omgevingsbeleid, onder andere het verspreidingsmateriaal vonden wij de vorige keer absoluut onvoldoende. Dat moet absoluut beter. Gemeentes moeten beter betrokken worden en ik hoop dat dit allemaal ook aangekomen is bij GS. Als laatste, voorzitter, nog even een vraag aan GS. De samenhangende vraagstukken in verband met NOVEX, landsdeel Noord bijvoorbeeld, mis ik hier. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel hiervoor heer Vorenkamp. De heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik zal mij in mijn bijdrage beperken tot de hoofdlijnen van ons standpunt. In de commissie hebben wij hierover al uitvoerig gesproken. We staan in Drenthe voor grote uitdagingen in het inrichten van onze schaarse ruimte. Daarin moeten soms ook pijnlijke keuzes worden gemaakt. Het is een complexe legpuzzel waarin er heel wat belangen moeten worden ingepast: wonen, natuur, landbouw, water, voorzieningen. Alles vraagt om ruimte en niet alles kan overal. Hierin staan wij wat positiever in de wedstrijd dan de PVV, zoals we net hebben gehoord. Als we het hebben over participatie, dan is het wat de Partij van de Arbeid betreft de kunst om die complexiteit van de legpuzzel te doorbreken. Voor een goed proces naar een nieuwe Omgevingsvisie moeten we het hebben van verbeeldingskracht en visie. Een nieuw panorama op Drenthe, gevisualiseerd hoe keuzes in ons landschap en de leefomgeving doorwerken. Hoe gaan we de ruimtelijke hoofdvragen en alle ingrediënten samenvoegen tot een gerecht dat niet bij de stille meerderheid verdraaid door de keel gaat, en hoe voorkomen we dat keuzes van nu zorgen voor afwenteling van maatschappelijke kosten en de toenemende druk op ons ecosysteem op latere generaties. Dat we daar in bodem en water leidend maken, staat voor ons als een paal boven water. Bovendien zijn we er niet met fraaie vergezichten. We zullen de aankomende jaren de mouwen moeten opstropen om onze ruimte zo efficiënt en duurzaam mogelijk in te richten. Dit vraagt om omdenken en die snaar zullen we inderdaad via beelden zoals in de atlas van Drenthe of in panorama van Drenthe moeten zien te raken. Anders houden we de kloof tussen de ambtelijk bestuurlijke molen en de inwoners en belanghebbenden in stand. En juist in dit proces moet de participatie goed en breed worden ingestoken. U merkt, voorzitter, de Partij van de Arbeid wil in de procesaanpak naar een nieuwe Omgevingsvisie ook echt de bakens gaan verzetten. Geen woorden, maar daden. Drenthe moet als thuis blijven voelen en behouden wat goed is. Maar we zijn ook een progressieve partij die duurzame bestaanszekerheid in een gezonde leefomgeving nu en in de toekomst wil bereiken. Dat kan alleen als we dit samen doen. En door duidelijk weer te geven welke consequenties bepaalde keuzes zullen hebben voor onze brede welvaart en ons welbevinden, nu en in de toekomst. Uit liefde voor onze Drentse omgeving zijn we een goede belangenafweging verplicht aan onze inwoners en onze nakomende generaties. Ik dank u, voorzitter.

De voorzitter: De heer Vorenkamp heeft een vraag voor de heer Bosch, ga uw gang.

De heer Vorenkamp: Ja, meneer Bosch, voorzitter, die is lichtelijk positief. Volgens mij wel iets kritischer dan de vorige keer. Maar mijn vraag is heel simpel: denkt u dat allemaal te combineren valt? Denkt u dat er nog een economie overblijft als we alles duurzaam moeten inrichten? De hoeveelheid duurzame energie die we in Nederland opwekken is nu nog maar in de orde van

5%. Dat moet dus naar 100% toe. Hoe... wat gebeurt? Wat blijft er over van de Drentse landschap? Heeft u daarover nagedacht?

De voorzitter. De heer Bosch.

De heer Bosch: Ik denk dat het een bestuurderspartij onwaardig zou zijn als we daar niet over zouden hebben nagedacht. Ik denk dat ik het met de heer Vorenkamp eens ben dat we bepaalde zaken ook willen behouden voor de Drenten, ook onder andere dus het landschap. Ik heb ook aangegeven: niet alles kan overal en ook niet alles zal kunnen blijven zoals het is. Ik moet alleen constateerden dat de PVV een negatievere insteek kiest, en graag wil behouden wat er is en dat de Partij van de Arbeid een progressieve partij is, waarin we zeggen: nou, we zullen toch om moeten omdenken over een nieuwe economie. Dat wil niet zeggen dat we een economie krijgen waarin geen geld meer te verdienen valt, dus ik ben daar minder negatief over gestemd dan de heer Vorenkamp.

De voorzitter. Heer Vorenkamp, in tweede instantie.

De heer Vorenkamp: Ja, voorzitter, dank u wel. Ja, meneer Bosch, die denkt dat wij alleen maar alles willen behouden. Dat is natuurlijk niet zo. De economie is voortdurend aan veranderingen onderhevig. Dat is altijd al zo geweest en dat zal ook zo blijven. Daar zijn we niet op tegen. Waar we op tegen zijn, is dat er dus, zeg maar, met doorgeslagen beleid, met steeds snellere termijnen, die onhaalbaar zijn. Dat is in het verleden wel gebleken. Ik kan me herinneren dat de PvdA gepleit heeft om voor, zeg maar, 2020 naar 25% duurzame energieopwekking te gaan. Nou, gelukkig is dat niet allemaal uitgekomen, voorzitter, maar wij denken dus dat die 100% in 2050 en die, weet ik hoeveel, 50% in 2030 dat dat niet gebeuren gaat, dat kan er helemaal niet. En wat is uw vraag? Is de heer Bosch dat ook met ons eens?

De voorzitter. Nou, ik denk het niet. Heer Bosch.

De heer Bosch: Ja, ik denk dat u mijn antwoord gewoon kunt invullen. Nee, dat ben ik het niet met u met u eens. Ik denk dat we daarin te veel van elkaar van standpunt verschillen, maar ik ben wel met u van mening dat we een vitale economie over moeten houden, want die bestaanszekerheid zullen we inderdaad op een of andere manier moeten invullen voor onze inwoners. Alleen de manier waarop we dat kunnen doen, ook op een manier waarop we toekomstige generaties ook een mooi landschap kunnen bieden, waarin we ook een vitale economie hebben, waarin we ook een vitale landbouwsector hebben, dat staat voor ons bovenaan. Dus dat is niet alleen voor het hier en nu, maar ook voor toekomstige generaties.

De voorzitter. Dank u wel, heer Bosch. Ik geef het woord aan mevrouw Slagt van GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Voorzitter, tijdens het OGB debat op 11 januari werd al geconcludeerd dat GS... door GS, dat de Staten overwegend blij zijn over de procesaanpak Horizon van Drenthe, op weg naar een nieuwe Omgevingsvisie. De Staten waren blij met wat er nu voorligt op dit moment, en mooi dat we verder gaan kijken naar de volgende bestuursperiode, dus verder kijken naar de volgende periode na de verkiezingen, met de nieuwe Staten en een nieuw college. Maar wat is er nu eigenlijk aan de orde? De procesaanpak beschrijft drie punten, ook op 11 januari al gezegd, op hoofdlijnen. Punt één, op hoofdlijnen welke vraagstukken er in de nieuwe Omgevingsvisie centraal zullen staan, twee: hoe het ons totstandkomingsproces eruit zal gaan zien, en drie

uitgangspunten voor het participatieproces. Nou, dank aan de PVV dat dit een B-stuk is geworden. Want nu vraagt GroenLinks heel concreet om twee toezeggingen. Wil GS, inclusief de jarige jet en inclusief de genomineerde Beste Bestuurder, de volgende punten uit het debat van 11 januari verder uitwerken? Dit zijn de punten: het geopperde festival, geopperd door de PvdA, de gemeenteraden betrekken, het Drents Panel, de Jongerenraad en een pilot burgerberaad om inwoners verder te betrekken. Dit in het kader van verbindend besturen, met het oog hebben voor diversiteit en representativiteit, dus wil GS dat toezeggen? De vraag om de tweede toezegging gaat over de goede communicatie, welke veelgenoemd is 11 januari. Meerdere partijen, op 11 januari, deden hiertoe een oproep: kan GS toezeggen dat de startnotitie zowel beeldend, net al door de PvdA genoemd, als tekstueel aantrekkelijk wordt? Bijvoorbeeld de tekst, beperkt tot 75 pagina's, in begrijpelijke taal geschreven. Dat is de tweede vraag van de toezegging. In de startnotitie zullen de inhoudelijke ruimtelijke vraagstukken nader worden uitgewerkt en daar zal ook de integraliteit aan bod komen. Bij de bespreking van de startnotitie hebben de nieuwe Staten de ruimte voor amendementen. Daar was de VVD was daar heel blij mee, maar wij als GroenLinks zijn er ook heel blij mee. GroenLinks zal dan, zoals 11 januari al gezegd, inhoudelijk scherp zijn op een duidelijke provinciale aanpak, op sociaal beleid, inspraak, stikstof, klimaat, natuur, milieu en water, en wellicht nog andere punten. Maar dat zijn onze punten. En ik heb nog 20 seconden over. Dank u.

De voorzitter. Fantastisch. Even kijken. De heer Camies van de fractie van JA21. Gaat uw gang.

De heer Camies. Ja, hele mooie suggesties van onze collega van GroenLinks aangaande de participatie verbetering. Voorzitter, voor u staat, of eigenlijk naast u in dit geval, staat een dankbaar mens. En ik ben dankbaar omdat ik geboren en getogen ben in de mooiste provincie van Nederland. Onderweg hiernaartoe heb ik natuurlijk, zoals ik dat vaker doe, de toeristische route genomen door ons achterland en de schoonheid wederom mogen ervaren en mogen bewonderen. Mooie postzegeltjes ook van weleer. Dat is echt iets om trots op te zijn en ook iets om te bewaren en te verdedigen, dat landschap. Want laten we eerlijk zijn, hoeveel moois en unieks is er niet al geofferd aan het immer groter wordende altaar van de moderniteit, vaak ook progressief genoemd. Dan kijk ik even de heer Bosch aan van de PvdA, want ik denk toch dat wij iets anders in de wedstrijd staan, maar daar kom ik op. [gelach]. Ik hoef er namelijk enkel naar te refereren, aan hoe de horizon wordt aangetast door vogelmeppers. Gelukkig is daar wel een kleine kentering in te zien, dus dat hebben we de afgelopen tijd gezien, dat dat toch niet allemaal meer kan, en dat maakt ook dat we de toekomst positief tegemoet zien.

De voorzitter. Er is sprake van uitlokking, dus de heer Bosch heeft nu het woord.

De heer Bosch. Ja, aangespoord door mijn fractievoorzitter ben ik toch maar even naar voren gend. Ik ben het volledig met meneer Camies eens dat we een ontzettend mooi landschap hebben dat we moeten behouden. Alleen bij lezing van verkiezingsprogramma's en eerdere bijdragen van JA21 heb ik ook begrepen dat ze voorstander zijn voor een vitale economie. Er moet de bedrijventerreinen komen. Er moeten woningen gebouwd worden, want ik geloof dat JA21 ook voor voldoende betaalbare woningen is. En zo zijn er nog een aantal andere wensen die JA21 heeft en ik meen me nog iets herinneren van een aantal jaren geleden. De concrete vraag is hoe JA21 nadenkt over hoe ze dit allemaal willen inpassen? En de uitlokkingen... we zijn progressief, hartstikke mooi, maar ik kan me de woorden van Joop den Uyl herinneren, of in ieder geval in een debat met Joop den Uyl, van Hans Wiegel: Sinterklaas bestaat, daar staat hij.

De voorzitter. De heer Camies.

De heer Camies: Dat is misschien wel een rol die mij op het lijf geschreven is. Maar ja, in antwoord op de vraag van de heer Bosch: Uiteraard moeten al die zaken moeten ingepast worden, natuurlijk in het plan. Maar waar het mij specifiek om ging, is dat op het moment dat de PvdA en een aantal andere partijen ook zeggen dat er moeilijke keuzes gemaakt moeten worden, dat het ons wel duidelijk is welke keuzes daarmee bedoeld worden. Dat is natuurlijk dat daar het landschap enigszins aangetast moet worden om te voldoen aan natuurlijk de energie opdracht. Dus, en ik denk dat het daar toch echt over gaat.

De voorzitter: De heer Bosch, tweede instantie.

De heer Bosch: Ik heb toch een vervolgvraag want ik hoor dat allemaal zo mooi aan en ik kan mij discussies in deze Staten herinneren met JA21. U mag mij, of mijn partij, ervan beschuldigen dat wij een progressieve partij zijn en dat wij, zal maar zeggen, allerlei bouwen, et cetera hebben gedaan en bedrijvigheid binnen hebben gehaald. Dat is volgens mij een verdienste van mijn partij, maar ik wil u vragen wat dan uw standpunt is rondom, zal maar zeggen, een aantal discussies over natuur, milieu, water et cetera, waar uw partij ook een heel ander standpunt heeft ingenomen, want daarin heeft u er absoluut geen problemen mee om natuur en milieu op het tweede plan te stellen. Dus deze bijdrage, daar word ik een beetje... Daar raak ik van in de war.

De voorzitter: De heer Camies.

De heer Camies: Excuseer. Ja, ik vind het heel jammer dat de heer Bosch zo in de war raakt, maar... Wat zal ik erover zeggen. Natuurlijk is milieu en natuur en landschap voor ons ontzettend belangrijk. Dus dat staat als een paal boven water. Waar het ons specifiek om gaat, is natuurlijk de energietransitie en natuurlijk ook alles rondom de PAS waar wij toch fundamenteel andere mening over hebben. Ik denk dat de heer Bosch dat zelf donders goed weet, maar dat hij dat hier misschien toch niet zo hard durft te zeggen.

De voorzitter: De heer Pruisscher van de ChristenUnie heeft een vraag voor de heer Camies.

De heer Pruisscher: Ja, voorzitter, die opmerking over het altaar van de moderniteit blijft toch wel wat hangen. En dan ben ik toch wel benieuwd naar het standpunt van JA21, aangezien zij pleiten voor, of in ieder geval ruimte zien voor de bouw van een moderne kleine kerncentrale. Nou, ik zou graag weten hoe die uitspraken zich tot elkaar verhouden.

De voorzitter: De heer Camies.

De heer Camies: Ik kom toch weer aanzetten. Ja, als we het hebben over moderniteit, het wil niet zeggen dat wij tegen elke technologische vooruitgang zijn. Maar het gaat ons er wel om dat je bepaalde zaken, die ontzettend waardevol zijn, dat je die gewoon moet bewaren en het Drentse landschap is daar een van en daar maak ik mij, en onze partij ook, ontzettend sterk voor en ik denk dat een kerncentrale iets minder invasief is voor het landschap dan enorme zonnevelden en vogelmeppers, de windmolens en dergelijke. Dus in antwoord op uw vraag, wij zijn ook niet helemaal tegen vooruitgang, maar we zijn zeer behoudend wat dat betreft, de schoonheid die onze provincie te bieden heeft.

De voorzitter: De heer Camies vervolgt zijn betoog.

De heer Camies. Daarop voortbordurend... Moet ik even zien waar ik ben gebleven, hoor. Het processtuk. Ja, wij zien dat de toekomst wat betreft het landschap wel positief tegemoet. En dan even over het processtuk als voorsortering voor een nieuwe Omgevingsvisie, want daar gaat het over. Wat ons betreft een goed startpunt om tot een Omgevingsvisie te komen voor toekomstige Statenleden en we zijn ook verheugd om te zien de participatie en draagvlak, dat daar ruim oog voor is in dit Statenstuk, dus daar hebben we ook niet zo heel veel op aan te merken. Ik wil er daarom ook de spreker uit eigenlijk gebruiken om iets mee te geven aan een nieuwe lichter Statenleden die straks over de Omgevingsvisie moeten gaan stemmen en ik begon er al een beetje mee. Maar ik zal het dan toch nog maar een keer graag herhalen. Die stikstofstorm en die energietransitie is van voorbijgaande aard, daar ben ik van overtuigd. Het is een storm die over ons heen raast, maar ook eentje die straks klaar is. Mijn hoop is het, dat al onze kostbare landschapsjuwelen in onze provincie in de storm niet worden meegenomen. Dat is het enige wat ik mee zou willen geven aan de nieuwe Statenleden, maar gelukkig zijn we ook daar optimistisch over en we hebben het volste vertrouwen in de toekomst wat dat betreft. Dank u, voorzitter.

De voorzitter. Dank u wel, heer Camies. O, de heer Vorenkamp. Heer Vorenkamp, u gaat niet bij ieder Statenlid enthousiast worden? Ga uw gang.

De heer Vorenkamp. Voorlopig ben ik dat niet van plan, voorzitter, maar er zijn op een gegeven moment dingen die je aan de orde wil stellen. En JA21, die zeer tevreden is over de participatie onderdelen, zeg maar, in dit stuk. En dan vraag ik mij af: komt het woord referendum voor? Komt het woord burgerberaad voor? Dat zijn dingen die toch wel... waar u dus zonet positief over gereageerd hebt. Maar ik heb daarnet nog even een zoekactie gedaan in het stuk, die woorden komen niet voor. Wat vindt u daarvan?

De voorzitter. De heer Camies.

De heer Camies. Ja, dat is zeer zeker voor verbetering. Daar is zeer zeker ruimte voor verbetering. Maar, zoals ik al in mijn begin aangaf, ben ontzettend blij dat onder andere GroenLinks, bij monde van mevrouw Slagt, allerlei suggesties heeft gedaan aan de aan de zittende gedeputeerden om met een aantal van deze zaken die u noemt, rekening te houden en in die mee te nemen. Dus daar sluit ik mij volledig bij aan en ik neem aan u ook. Waarin u toch eens een keer toch ook GroenLinks de hand kunt schudden in vriendschappelijkheid lijkt me.

De voorzitter. De heer Vorenkamp nog in tweede instantie.

De heer Vorenkamp. Ja, ik ben daar ook zeer positief over, maar dat zijn woorden, en dat staat dus niet op schrift en dat is dus zo meteen ook niet wat u goed gaat keuren en waar wij tegen zullen stemmen. Dank u wel.

De voorzitter. Er zit geen vraag in.

De heer Camies. Maar goed, de Omgevingsvisie is er nog niet en wij hebben er alle vertrouwen in dat de gedeputeerde staten hier rekening mee zullen houden en dan kijk ik toch even naar de gedeputeerden en ik denk dat die daar het een en ander over zullen zeggen.

De voorzitter. Dank u wel, heer Camies. Dan ga ik naar de heer Van de Weg van de SP fractie.

De heer Van der Weg: Dank u wel voorzitter. Ja, eigenlijk hadden wij in de voorbereiding hierop eigenlijk nog van: 'moeten we hier nog iets over zeggen?' We hebben in het OGB daar al uitgebreid, ten minste vinden wij, over gesproken wat onze mening is. Dat ik nog maar eens een keer bevestig: het gaat om een procesaanpak, een voorstel dat, als het ware, voor de volgende GS en Staten moet dienen en dat wij de indruk hebben dat er van alles aan gedaan is om die Staten, en GS, niet voor de voeten te lopen. Er zitten allerlei openingen in. Er zijn geen dingen in beton gegoten, en dat vinden wij ook een goede zaak. Dat hoort ook zo, denk ik. Wij hadden in OGB ook nog twee vragen waar ik nog wel even op terug wil komen eigenlijk, want ik heb daar volgens mij niet echt een bevredigend antwoord op gehad. Het wordt vaak... Het zijn ingewikkelde, langdurige processen met inspraak en wat ons betreft, burgerberaad en referendum is absoluut een instrument wat erbij gebruikt zou kunnen worden. Maar hoe hou je die burger, die betrokken en geïnteresseerd is, zodanig bij dat proces betrokken dat hij er ook geïnteresseerd in blijft en zich daarvoor in wil zetten. Dus daar wil ik graag, of de gedeputeerde daar ook ideeën, en die ideeën misschien ook naar een collega in een volgende gedeputeerde staten wil overdragen, kan overdragen. En het volgende... En de tweede vraag die ik toen nog had en die wil ik toch nogmaals stellen, daar loopt nu natuurlijk in de provincie... we hebben vanmorgen al een aantal... vanmiddag al een aantal dingen voorbij horen komen: als het over de PAS gaat, over de stikstof, over vergunningen, over het milieu, nou eigenlijk alles, de hele nieuwe milieuwet die er, die... Of de Omgevingswet die er moet komen, of de Omgevingsvisie. Hoe hangt dat allemaal samen met wat er allemaal al loopt? We worden regelmatig goed bijgepraat door de gedeputeerden, door de ambtenaren. Maar het is een hele brij van activiteiten, doelstellingen, visie-ontwikkeling, stukje pas op de plaats, onduidelijkheden, onrust, ook in Drenthe, in de samenleving. Hoe gaat gedeputeerde daar mee om? Heeft de gedeputeerde daar ideeën over? Hoe GS, hoe dat staat, hoe we dat voor elkaar kunnen houden? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Van de Weg. Ik geef het woord aan mevrouw Zwaan van de VVD.

Mevrouw Zwaan: Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, de VVD-fractie is positief gestemd over dit statenstuk. Wij hebben dat in de commissievergadering van 11 januari jongstleden ook al aangegeven. Het proces om te komen tot een nieuwe Omgevingsvisie wordt uitvoerig in beeld gebracht en wij zijn verheugd te lezen dat de Drentse samenleving, onze inwoners dus, betrokken worden bij die ontwikkeling. Wat ons betrof, toen een hamerstuk. Voorzitter, echter, na de commissievergadering van 11 januari hoorden wij dat de minister van de provincies vraagt om in oktober 2023, en dat is al best snel, de eerste ruimtelijke puzzel aan te leveren op basis van een hoop vragen vanuit het Rijk. Daar heeft onze fractie toch enige zorg over. Vandaar dat we er vandaag in deze Statenvergadering toch nog even inhoudelijk op in willen gaan. Voorzitter, in de procesaanpak wordt ook gesproken over de NOVEX, de Nationale Omgevingsvisie in Executie. Inmiddels heeft de minister het zogeheten startpakket aan de colleges van GS gestuurd en in deze brief spreekt de minister over grote uitdagingen die raken aan het gebruik en de verdeling van de ruimte. Hierin wordt gesproken over drie perspectieven: voor landbouw en natuur, ordenende netwerken voor energie en circulaire-economie, leefbare steden en regio's. En voor Drenthe zijn hier nog specifieke aandachtspunten aan toegevoegd: hoe om te gaan met water en bodembeheer in de veengebieden, bijvoorbeeld in de relatie tot de landbouwfunctie, toekomst van het industriecluster Emmen en de transitie hiervan naar circulaire-economie, duurzame energie en inclusief ook de benodigde ruimte hiervoor. De verdere ontwikkeling van verstedelijking en bereikbaarheid in relatie tot andere opgaven in het NOVEX-gebied Groningen-Assen, en het NOVEX-gebied regio Zwolle na 2030, en de kansen die de Lelylijn daarvoor biedt. Voorzitter, zo-

als we al hebben aangegeven, het gaat hier om belangrijke keuzes die gemaakt moeten worden. Grote uitdagingen voor het gebruik en de verdeling van onze kostbare ruimte. Een puzzel, in onze optiek, van duizenden stukjes en een goed puzzelaar weet dat je eerst het kader en de randen moet leggen voordat je tot de inhoudelijke invulling kunnen over gaan. Hoe kijkt ons college hiernaar? Ook in relatie tot die Omgevingswet, waarin we met al deze aspecten ook een visie op de fysieke leefomgeving moeten vaststellen met wetgeving. In de procesaanpak staat nu dat de rol van PS in de vorm van een Statenwerkgroep gegoten kan worden die actief bij het proces betrokken wordt. VVD is daar helder over, maar is dit hoe wij om willen gaan met ingewikkelde en ingrijpende keuzes die direct impact hebben op onze inwoners? Voorzitter, de VVD is geen voorstander om in dit proces een Statenwerkgroep te installeren en het hierin te bespreken. Wij zien heel graag een ander voorstel van GS hoe de Staten op een goede manier betrokken kunnen worden. Voorzitter, tot slot graag beantwoording van de gedeputeerden, excuses, en ik zal naar aanleiding daarvan al dan niet gebruik maken van mijn tweede termijn. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zwaan. De heer Velzing van Forum voor Democratie.

De heer Velzing: Voorzitter, het gaat nog niet over de burgerberaad, maar dat is het volgende punt of niet?

De voorzitter: Oké dan, u had zich hier ook voor ingeschreven, maar dan...

De heer Velzing: Dat was een vergissing.

De voorzitter: Prima, en de heer Vorenkamp heeft zich twee keer ingeschreven, maar ik neem aan...

De heer Vorenkamp: Inderdaad, voorzitter, dat was afgesproken en mijn excuses aan de heer Velzing dat ik vergeten ben om dat mee te delen.

De voorzitter: Oké, oké, helder. Goed, dan zijn we aan het eind gekomen van de eerste termijn, iets sneller dan ik had gedacht en dan geef ik het woord aan gedeputeerde Henk Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, dank u wel. Ik moet eerlijk zijn, voorzitter, er zijn veel lovende woorden over het Drentse landschap, over de keuzes die er gemaakt moeten worden, gesproken en ik denk dat die allemaal terecht zijn. Dat wil maar zeggen, Drenthe is het waard om in ieder geval met elkaar zorgvuldige afwegingen te maken en ik deel veel van die uitspraken die er gezegd zijn deze middag. Voorzitter, waar we het trouwens over hebben, want ik heb het gevoel, soms lopen er een aantal zaken door elkaar. Dit is een aanloop om te komen tot onze Omgevingsvisie, tegelijkertijd hebben we een traject om te komen tot die nationale opgaven. De vraag die vanuit het kabinet richting de provincies, regio's gekomen is om een antwoord te geven op hoe zij hun NOVI, hun Nationale Omgevingsvisie, vorm te geven, en dat loopt een beetje parallel aan elkaar. Ik kom daarop terug. Ik kan u wel toezeggen, maar volgens mij heeft de ChristenUnie ook in de commissie de vraag gesteld van... En ook nu weer volgens mij, ik dacht dat de SP dat deed, van ja... hoe kunnen we die samenhang nu zien en hoe loopt het nu. Ik kan u melden dat wij voor 8 maart u een brief willen sturen waarin die samenhang staat, als we het hebben over de NOVEX, het NPLG, het PPLG en onze Omgevingsvisie. Kortom, verwarrend, want ik denk wel dat het noodzakelijk is om u daar helderheid in te verschaffen. Maar tegelijkertijd

zeg ik maar, voorzitter, er zijn heel veel opmerkingen gemaakt. Wat mij betreft allemaal terecht. Druk op de ruimte wat komt er ons af, de energie vraagstukken lopen, de woningbouw vraagstukken, en ik denk de belangrijkste opgave voor Drenthe is wel hoe wij landbouw en natuur met elkaar omgaan en hoe die ruimte daartussen verdeeld moet worden, en dan met het leidende principe van water en bodem sturend. Ik denk, en ik moet oppassen, want ik kom zo nog wel even richting GroenLinks, want die heeft letterlijk gevraagd van: nou kom maar met die 75 pagina's... Ik moet eerlijk wezen, het is niet meer aan mij, maar het is aan een nieuw college en aan een nieuwe Staten, en hoe zij met elkaar inhoudelijk straks vorm willen geven aan een Omgevingsvisie. Het is iets anders dan dat ik het met u eens ben en ik van vele met u eens dat het een leesbaar stuk moet zijn. Dat het een enthousiast stuk moet zijn wat een burger van Drenthe graag zou willen lezen en weten welke keuzes worden hier in onze provincie voor ons gemaakt? Wat kan wel, waar, op welk moment? Maar ik kan u niet toezeggen, zeg ik maar eerlijk, of dat in 75 pagina's kan. Al zou ik het wel willen, het is maar de vraag over de nieuwe Staten en de nieuwe college dat überhaupt zou willen. Voorzitter, dan de samenhang, want daar wordt veel over gesproken en ik heb al gezegd, we komen daarop terug. Maar terecht zegt de D66, daar begon het debat mee vanmiddag: dit vraagt betrokkenheid van allen, van allen die in Drenthe wonen, en ik denk dat dat een rode draad moet zijn als we over een stuk van vanmiddag praten, is dat het betrokkenheid moet zijn van allen: ja, van gemeentes, ja, van burgers en maar ja, ook van... hoe ga je dit organiseren? We hadden we natuurlijk graag een soort panorama Drenthe willen maken. Ik zeg maar heel eerlijk... Toen kwam corona er tussen, dat is ons niet gelukt. Maar ik had op zich de uitdaging graag aan gewild en ik denk dat we nu gewoon met elkaar moeten kijken, hoe gaan we nu een goed proces, en dat hebben we zo goed mogelijk willen we beschrijven in dit stuk, gaan, om die nieuwe Omgevingsvisie, met al die ruimtelijke keuzes, met al die druk die erop staat, met al die vragen die in het landelijk gebied terechtkomen, hoe gaan we dat vormgeven? En nogmaals, terecht, daar hoort iedereen bij. Ik zeg tegen de PVV: u bent altijd trouwens zorgelijk, alleen daar komen we er niet mee, want ik kan ook wel roepen dat ik hier zorgen heb, en tegelijkertijd zullen we keuzes moeten maken en ik vraag aan u om met ons die keuzes te maken. En we hebben het hier over een proces waarin we die keuzes met elkaar zullen moeten beantwoorden. En u zegt, eigenlijk u bent het met de keuzes niet eens, omdat u er niet achter staat wat het Rijk richting ons vraagt. Want daar gaat dit stuk niet over. Dit stuk gaat over: hoe gaan we die keuzes met elkaar straks bespreken en hoe betrekken we de Drentse samenleving daarbij? En hoe gaan we dat proces met elkaar doen? Dat is iets anders dan dat u het op zich met de vragen niet eens bent.

De voorzitter: Ja, daar gaat de heer Vorenkamp. Heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Ja, voorzitter. Ja, de gedeputeerde, die stelt dus dat alles eigenlijk nog vrij is, maar dat is niet zo, want er staat dus in dit stuk wat we allemaal moeten... Wat er allemaal gebeuren moet... En dan moet dit, en dit moet, en dit moet in samenhang, enzovoorts, enzovoorts. Er is dus helemaal geen sprake van veel vrijheid. We hebben alleen de keuzes, zeg maar, tussen verdrinken of verzuipen, bij wijze van spreken. Nou chargeer ik misschien een klein beetje.

De voorzitter: Wat is uw vraag?

De heer Vorenkamp: Mijn vraag is dus heel simpel...

Gedeputeerde Brink: Of ik het met u eens ben.

De heer Vorenkamp: U bent het met ons eens, begrijp ik?

Gedeputeerde Brink: Nee.

De heer Vorenkamp: Maar ik heb nog een andere vraag. Uw vraag, uw... U stelt dat de belangrijkste keuzes straks is tussen natuur, zo meteen, en stikstof... of... en landbouw. Is er dan ook geen sprake van een keuze tussen landbouwgebieden en de energietransitie? Want daar hebben we in de afgelopen periode nogal wat, periodes nogal wat problemen gezien.

De voorzitter: De heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Ja, voorzitter, we dwalen af van het stuk. Want ik kan een hele redentatie houden over hoe ik aankijk tegen de relatie als het gaat over de stikstofdiscussie en het PPLG, wat we met elkaar vorm moeten geven, waar voor de zomer een eerste schets van moet komen. Ik kan een hele discussie houden over hoe wij met elkaar... trouwens hebben we in deze Staten... u hebt dat gemaximaliseerd van zon op land, maar daar gaat dit stuk niet over. En ik snap wel dat in deze arena verschillende partijen verschillend aankijken tegen op zich, vragen van hoe vullen we het in, maar het gaat niet over de invulling. Het gaat nu hoe komen we tot invulling. Om te komen tot een invulling kan het niet anders zijn dan wat ik noemde, mevrouw Kleine Deters, daar zou iedere Drent bij betrokken moeten zijn en Drenthe is het waard om daar met elkaar aan te werken. En daar geeft het stuk invulling aan en ik hoop dat de PVV volop mee wil werken. U gaat daar straks zelf over. Moet er iets gewijzigd worden? Moet er een extra bijeenkomst komen? Wij krijgen straks een proces van een aantal jaren en daar gaan we met elkaar invulling aan gegeven. En dit is de basis waar we vanuit werken en we hebben het nog niet over de keuzes die gemaakt moeten worden. Wat ik wel gezegd heb, is: als je in algemene zin kijkt, dan zal de vraagstukken als het om stikstof, natuur, woningbouw - woningbouw is niet de grootste opgave, want dat zijn wel, denk ik, misschien nog wel... Er is vanmiddag al even gesproken over de RES, wat gaan we nog in de toekomst doen? Komt er nog een opgave bij? Dan zullen we daar met elkaar wel die keuzes over maken. Maar waar het nu om gaat is: hoe doen we dat, hier verantwoordelijk, hoe betreft GS PS daarbij? Hoe trekt GS, maar ook u, hoe betrekken we de burgers daarbij? Hoe betrekken we de maatschappelijke organisaties erbij? Daar gaat dit stuk over, niet over de inhoud.

De voorzitter: De heer Vorenkamp in tweede instantie.

De heer Vorenkamp: Ja, voorzitter. De heer Brink is zelf begonnen over de inhoud en dan blijktbaar is de inhoud dan toch van belang. Maar ook op gebied van het proces hebben wij natuurlijk ernstige kritiek uitgeoefend. Zeker in OGB, dus in de commissie hebben we heel veel kritiek uitgeoefend. Ook aangegeven dat wij op basis... op grond van dit stuk daar nog geen vertrouwen in hebben, dat het goed gaat komen met het proces. Ik heb zonet nog daar het een en ander over gezegd dat bepaalde elementen in dat proces ontbreken. Dus dat is ook een van de redenen waarom we dus tegen zullen stemmen. Maar we stemmen ook zeker tegen wat in dit processtuk dan al staat en wat er niet in hoort, dat ben ik helemaal met de heer Brink eens, namelijk dat dit moet, en dat moet, en we moeten in samenhang en dat moet allemaal voor elkaar komen. Wij geloven niet dat dat kan. Blijkbaar gelooft de heer Brink wel dat dat kan. Nou ja, dat is dus een verschil van mening, voorzitter.

De voorzitter: Ja, heer Vorenkamp, maar het is wel fijn als we aan het eind van de rit ook een vraag stelt, want als u statements afgeeft, dan kunt u dat ook in uw eigen termijn doen. De heer Van de Weg.

De heer Van de Weg: Ja, dank u wel, voorzitter. Nou ja, vanaf het begin heb ik toch wel met enige verbazing geluisterd en het begint ook wel een wat lichte irritatie te worden, omdat dit alleen maar steeds meer over de inhoud gaat, terwijl het volgens ons, volgens mij, gaat het hier om een procesaanpak. Het gaat over de procedure. Meneer Vorenkamp pakt ook ieder moment om over de inhoud van het partijprogramma misschien wel te spreken, terwijl meneer Brink doet nu weer zijn best om terug te komen in het proces, en weer gaat het naar de inhoud. Ik denk we hebben het hier over het proces, de procedure waar het in principe waardenvrij is. Een procedure proces is in principe waardenvrij en niet over de inhoud hebben we het hier.

De voorzitter: Dank u wel heer Van de Weg, maar u heeft ook geen vraag gesteld. De heer Brink vervolgt zijn betoog. O, daar komt mevrouw Slagt. Mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt: Voorzitter. Dan zal ik een vraag stellen, want ik heb het procesmatig aangehoord maar ik zat zo te denken, als de startnotitie geschreven moet gaan worden, dan moet er toch een soort van opdracht voor komen en er zijn er heel veel goede ambtenaren die dat gaan schrijven. Zou het college toch willen toezeggen dat zij de ambtenaren meegeven om zowel beeldend als tekstueel die startnotitie aantrekkelijk te maken, want dat helpt gewoon heel erg bij het schrijven van zo'n stuk.

De voorzitter: De heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Ik heb al gezegd over de 75 pagina's niet, maar dat het een beeldend en een levend en een aantrekkelijk document moet zijn, daar heb ik volgens mij al ja op gezegd. Dat delen we. Het moet een stuk zijn waar iemand graag even in wil kijken om te kijken: Wat hebben we nou voor Drenthe bedacht? En richting de heer Van de Weg, ben ik het mee eens. Ik probeerde dat ook. Ik heb alleen wel aangegeven, zoals volgens mij velen vanmiddag gedaan hebben, is: waar hebben we het over en waar moet dit toe leiden? En dan hebben we het over die druk op de ruimte en de vragen, die maatschappelijke vragen die er zijn. Maar ik doe nog een poging, voorzitter, want er is een van mijn laatste keren dat ik hier sta. Nou heb ik de PVV nog niet zo vaak meegekregen als het gaat om meestemmen. Ik moet met de heer Uppelschoten of Vorenkamp ook even weer contact mee maken. Maar ik zou het op zich wel op prijs stellen als ik dan van u hoor, los even van de opgaves die er zijn en van de vragen die vanuit het Rijk komen. Los van hoe u en ik, over stikstof, of over hoe GroenLinks over stikstof of over woningbouw... Maar wat zou u dan, want u hebt nog een tweede termijn. Dan wil ik u toch uitdagen om in de tweede termijn te komen, waarvan we zeggen: nou als we het over het proces hebben. Heer Brink, als u dat er nou inzet, college, dan gaan we meestemmen want die vraag ligt dan bij u. Kijk, want ik heb al gezegd: wij halen op en aan het eind van dit moet in dit stuk zijn. Het is niet groen of links, of het is niet VVD of CDA. Het is een stuk om te komen tot straks goeie afwegingen om tot ons omgevingsbeleid te komen. Dat heeft niets met politiek te maken, het heeft te maken met draagvlak dat we hier zoeken, en draagvlak die we vooral straks zoeken in de maatschappij. En dan daag ik u uit om in de tweede termijn te komen met een aantal punten waarvan we zeggen: van hoe kunnen we dit proces dan wel goed vormgeven zodat de PVV mee gaat en dan gaan we het even niet over politieke keuzes hebben. Kan in de tweede termijn. Voorzitter, ja, volgens mij ben ik een heel eind. Ik heb al gezegd: water en bodem sturend, maar ik wil nog wel een keer zeggen: het is ook niet helemaal dat we nou voor niets beginnen, ook in

onze huidige Omgevingsvisie is water en bodem al een sturend beleid geweest. De provincie Drenthe loopt daar misschien wel in voorop, dus we hebben ook misschien wel een voorsprong en laten we aan de slag gaan. Ik hoop echt dat de nieuwe Staten hier een fantastisch proces van maken. Het is een ingrijpend plan en zal veel vragen van het nieuwe college, maar ook van de nieuwe Staten en de Drentse samenleving. Daar willen wij graag mee aan de slag en ik ben blij met de complimenten die velen gemaakt hebben over dit stuk. Het festival, richting GroenLinks: dat gaan we organiseren of in een andere vorm. Ik had al gezegd, we hadden ook een panorama willen doen, maar ook u hebt daar nog steeds voorkeur. Ik wil nog één ding zeggen, voorzitter, en dan rond ik af. Er wordt veel gesproken over opgaven die er zijn, maar dat is allemaal een persoonlijke noot. U gaat over de invulling in Drenthe en u maakt daar de keuzes in. Onze Omgevingsvisie is straks leidend, vertalend in een omgevingsverordening en aan het eind bepaalt u de keuze die gemaakt worden. Ja, er liggen een aantal opdrachten, maar het is aan u in hoeverre u daarin meegaat en dat kan veel of dat kan weinig zijn. Maar u bepaalt dat zelf en laat u zich... en ook het tempo... Ja, wij hebben een aantal vragen. Wij zullen voor het Stikstof-dossier al in juli misschien iets moeten doen. Het Rijk vertraagt wel iets, maar onze datum, geloof ik, kijk ik naar de heer Jumelet, blijft staan. Het klopt toch? Als het gaat over het aanleveren op 1 juli wordt er van ons iets verwacht, maar aan het eind van dit bepaalt u wat erin staat.

De voorzitter: Mevrouw Zwaan heeft een vraag voor de heer Brink.

Mevrouw Zwaan: Ja, dank u wel, voorzitter. Gedeputeerde, ik hoor wat u zegt. U, en u bedoelt hiermee PS, Provinciale Staten gaan over de uiteindelijke invulling, maar u kunt niet ontkennen dat we toch vanuit het Rijk behoorlijke opgaven voor ons kiezen krijgen. Ook ik ben een Drent en ook ik ben zuinig op mijn omgeving. Ik zou toch van u, als u dat kunt, nog een beetje richting willen hebben van, wat betekenen die keuzes dan? Want die uitdagingen zijn groot. Ik heb ze net genoemd. Voor Drenthe zitten er nog wat specifieke extra aandachtspunten in. Ja, ik zou toch iets meer, ook misschien voor de richting het volgende college, van u willen horen hoe u daar dan nu tegenaan kijkt.

Gedeputeerde Brink: Ik vind het zo jammer dat het eigenlijk niet mag, want de heer Van de Weg was net ook al aanwezig en we gaan het niet over de inhoud hebben en ik heb ook net gezegd: we gaan het over de procedure hebben, dus ik wil eigenlijk bij die inhoud wegblijven. Maar u kent mij zo goed dat we gezamenlijk nog een keer een kop koffie drinken en dan ga ik u meenemen hoe ik denk dat we de inhoud moeten doen. Laten we het daar maar op houden en dit debat dat maar niet meer doen. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Brink. Dank u wel. Is er behoefte aan een tweede termijn? Ik kijk naar mevrouw Kleine Deters, nee? Naar de heer Vorenkamp? Ja, de heer Vorenkamp, ga uw gang. Ja, u moet wel, u moet wel, ga uw gang.

De heer Vorenkamp: Ja, voorzitter, de uitdaging neem ik aan en ik zal het eventjes niet over de inhoud hebben. Ik heb vijf dingen die dan toegevoegd moeten worden. Om het simpel te houden: burgerberaad en referendum als potentiële mogelijkheid moeten qua participatie toegevoegd worden. Gemeenten moeten beter betrokken worden. Dat moet uitdrukkelijk in het document staan, want dat is ontzettend belangrijk. De vorige keer is namelijk... ik ga niet het hele verhaal weer houden maar de vorige keer is gebleken dat dat onvoldoende gebeurd is. Vervolgens, de voorlichtingsdocumenten, die moeten veel beter dan de vorige keer zijn, die moeten aantrekkelijk zijn, maar die moeten vooral ook één ding doen, die moeten namelijk ook duidelijk maken wat de consequenties zijn van het aannemen. Dus niet alleen maar de positieve,

mooie plaatjes, weet je wel, zoals de vorige keer gebeurd is. Ja, zo een glanzende folder waarvan iedereen zegt: daar kun je toch niet op tegen zijn, maar die wel consequenties had en die niemand vooraf gezien heeft. Dus de consequenties moeten ook duidelijk gemaakt worden van die nieuwe Omgevingsvisie en de als vijfde, heb ik daaraan toegevoegd, ook een belangrijk punt: de vrijheid die wij hebben om keuzes te maken. Dat is eigenlijk nog het belangrijkste, want er moeten keuzes gemaakt worden, maar wij moeten ook de vrijheid hebben om die keuzes te maken. Dat zijn dus de vijf dingen die ik dus opgenomen wil hebben. En als dat gebeurt, dan stemmen wij voor, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters heeft een vraag voor de heer Vorenkamp. Meneer Vorenkamp, blijft u even staan?

Mevrouw Kleine Deters: Nou, voorzitter, volgens mij heb ik... Ik denk dat ik meer een vraag voor u heb. Ik begrijp de uitdagingen en ik begrijp dat de heer Vorenkamp daarop ingaat, maar als ik nu het hele stuk gewijzigd wordt, zullen de andere partijen ook een afweging moeten maken of we daar ook nog in mee kunnen gaan. Dat zou bijna toe moeten leiden tot het aanhouden. Dus ik zou u dan willen vragen, als er echt wijzigingen optreden, dat er dan een amendement gemaakt wordt en dat ingediend kan worden, en dat we het dan kunnen afwegen. Ik vind het wel erg lastig om nu ook een afweging te moeten gaan maken. Ik heb de inbreng geleverd in eerste termijn, zoals we gedaan hebben. Positief over de voorstellen en wijzigingen wil ik dan ook opnieuw kunnen beoordelen. Dus mijn vraag aan u is: hoe gaan we het dan om met een mogelijke wijziging? En dan kan het in mijn overtuiging niet anders dan een amendement zijn.

De voorzitter: Iedereen mag altijd hier wijzigingen voorstellen, waar wel bij amendement. Dus dat is helder en ik heb geen amendementen ingediend zien worden. Ik kijk even wie verder nog in tweede termijn het woord wil voeren. De heer Bosch van de Partij van de Arbeid? Nee. Mevrouw Slagt? Nee. De heer Camies? Nee. De heer Van de Weg? Nee. mevrouw Zwaan, u wil nog in tweede termijn? Gaat uw gang.

Mevrouw Zwaan: Ja, voorzitter, dank u wel. Ik hoor net de heer Vorenkamp burgerberaad of referenda noemen. Nee, tussenstappen in de Staten en Statencommissies en in PS, zoals we dat... zodat we daar de discussie kunnen voeren, zodat we ook tussentijds keuzes aan het college kunnen meegeven. Dus we gaan niet mee in een toevoeging van een burgerberaad of een referendum in deze procesaanpak.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zwaan. Ik kijk nog even naar de zijde van het college. De heer Brink nog in tweede instantie.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, dank u wel, want ik moet toch antwoord geven op de uitgestoken hand die ik gedaan heb, en volgens mij, mevrouw Kleine Deters, hoeft dat niet te leiden tot het stuk, namelijk... Omdat de burgers worden te allen tijde goed meegenomen. Volgens mij zit die participatie er meer dan voldoende in en ik zie gelukkig een aantal van u knikken. Ik heb net al gezegd, voorzitter, hoe het proces er aan het eind van rit over de inhoud en hoe inhoudelijk een stuk is, en of je nog een keer terug moet in het gebied... Maar het begint natuurlijk, ik heb daar ook even met mijn collega Jumelet al over gesproken, het begint natuurlijk straks al met de gebiedsprocessen die we doen rondom bijvoorbeeld de stikstof. Gebiedsprocessen waar al die gebieden bij betrokken worden, want dat is het begin en aan het eind van de rit komen we in 2025 uit tot een nieuwe Omgevingsvisie. Daar is zoveel tijd in om ze mee te nemen en dat gaat gebeuren. Hetzelfde geldt voor de gemeentes, een op een. Dat zijn onze naaste partners.

Als u nu werkelijk denkt dat wij die gemeenten niet meenemen, zou bijna zeggen: u zit hier al een tijdje, maar... Nee, laat ik maar niet zeggen wat ik daarvan vind. Voorzitter, en dan gaat het om de burgerparticipatie, daar gaat u als PS over. U kunt als PS met elkaar net zoveel besluiten in een volgende periode, dat hoeft niet eens aan het college te zijn. Dan, voorzitter, ik heb richting GroenLinks al gezegd: ja, het moet aantrekkelijk worden, leesbaar, dus in die zin ook voor u... En ik heb aangegeven in de eerste termijn dat u over de keuzes gaat en aan het eind van de rit, ja u zult zich nooit helemaal kunnen onttrekken van... Laat ik dat nog wel zeggen, we hebben een nieuwe Omgevingswet, die komt eraan en we zien een nieuwe houding, misschien ook wel van het Rijk als het gaat om de opgaves die er liggen en het Rijk gaat ook richting de provincies met die opgaves. Ik denk dat er ook een tijd komt dat wij samen met onze opgaves richting de gemeentes gaan en dat dat niet altijd zal zijn van nou, kijk maar eens. Ik denk dat het soms ook opgaven zullen zijn, die zullen we met elkaar moeten realiseren. Maar aan het eind van de rit maakt u uw eigen Omgevingsvisie en gaan de Staten over die afwegingen die we daarin willen maken. Daar zullen er een aantal randvoorwaarden in zijn, want dat geeft straks stof tot voldoende discussie en dan kunnen links, rechts, groen, blauw, iedereen kan daar zijn keuzes in maken. Dus ik denk dat er niets in is waarom u niet voor het participatiestuk kunt stemmen en dan straks met elkaar, een aantal jaren zelfs, over de inhoud kunnen spreken. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter. Dank u wel, heer Brink. We zijn aan het eind gekomen van de beraadslaging over dit stuk, Procesaanpak Horizon van Drenthe. Op weg naar een nieuwe Omgevingsvisie. En daar gaan we over stemmen. Stuk numero 93. Even kijken, of we de boel op het scherm kunnen krijgen. Voor dit voorstel hebben gestemd 36 leden, daartegen twee, zodat dit voorstel is aanvaard. En we wensen gedeputeerde Brink alle succes in Tilburg.

H-2 Drents burgerberaad; Statenstuk 2023-91

De voorzitter. Dan gaan we door naar agendapunt H-2, Drents burgerberaad. Een voorstel van het presidium van Provinciale Staten van 6 december op stuk nummer 91. En ook bij dit Statenstuk worden spreektijden gehanteerd: 3 minuten per fractie en voor de voorzitter van de werkgroep, de heer Pruisscher, 9 minuten. In de tweede termijn 1 minuut per fractie en voor de voorzitter 3 minuten per fractie. Het betreft hier een voorstel dames en heren, van de werkgroep Veranderende Samenleving en om die reden zal de heer Pruisscher straks de vragen beantwoorden. De fractie van JA21 heeft een motie aangekondigd en ik geef de heer Omlo als eerste het woord om de motie in te dienen in zijn spreektijd, dus binnen de 3 minuten. Mag ik de heer Omlo het woord geven? Gaat uw gang.

De heer Omlo. Dank u wel, voorzitter. Tijdens de behandeling van dit Statenstuk in de FCBE-vergadering van 18 januari heeft onze fractie kenbaar gemaakt sterk te twijfelen over het inzetten van dit instrument als zijnde democratische vernieuwing. Ik ga de twijfels hier niet nogmaals herhalen. We kunnen instemmen met een pilot, maar dan wel als besluit van de Staten, in een nieuwe samenstelling na de verkiezingen. De representatieve democratie bestaat al eeuwen en diverse vernieuwende instrumenten zijn ontwikkeld, waarvan enkele echt wel succesvol zijn, of succesvolle kunnen worden. Denk bijvoorbeeld aan het inspreekrecht en het agenderingsrecht. Als politici ligt ook hier een taak voor ons en onze verantwoording om dit nog meer voor het voetlicht te brengen. Nogmaals verwijs ik graag naar het experiment Drenthe aan zet. Breng de politiek bij de mensen thuis in plaats van dat je de mensen thuis maakt in de politiek. In die zoektocht naar manieren de Drentse provinciepolitiek voor inwoners toegankelijker, zichtbaarder en meer benaderbaar te maken, de volgende motie: Provinciale Staten in vergadering bijeen

op 1 februari 2023, gehoord de beraadslaging, constaterende dat Provinciale Staten zoekt naar manieren om de Drentse inwoners te betrekken bij de Drentse politiek, het Drents parlement voor de inwoners toegankelijker, zichtbaarder en benaderbaar wil zijn. Overwegende dat vergaderen op locatie een instrument kan zijn om de Drentse politiek dichterbij haar inwoners te brengen. De drempel om een vergadering bij te wonen hiermee wordt verlaagd en verbindingen kunnen worden versterkt. Dit instrument op relatief eenvoudige wijze voor met name commissievergaderingen georganiseerd kan worden. Besluiten dat er in de volgende Statenperiode zeker vier commissievergaderingen, twee OGB en twee FCBE op verschillende locaties in de provincie zoveel mogelijk onderwerp gerelateerd worden belegd. Bij elk van de vier commissievergaderingen een haalbaarheid en kostenberaming van tevoren door de griffie wordt voorgelegd aan het presidium en na de vier vergaderingen een evaluatie uit te laten voeren vanuit de griffie onder Statenleden, GS, griffie en andere direct betrokkenen en deze evaluatie eveneens voor te leggen aan het presidium en gaat over tot de orde van de dag. Deze motie wordt mede ingediend door D66, GroenLinks en Forum voor Democratie.

De voorzitter: Dank u wel, heer Omlo. De motie wordt nu ingediend en maakt deel uit van de beraadslaging en mevrouw Van den Berg van de ChristenUnie heeft een vraag voor de heer Omlo. Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Dank u, voorzitter. Dat gaat over wat de heer Omlo aangaf over het willen uitstellen van dit besluit, of niet eens zijn met dit besluit, omdat hij het over de verkiezingen heen wil tillen. Mijn eerste vraag is waarom? We kunnen in principe gewoon besluiten nemen, lijkt mij. En als de volgende Staten het daar niet mee eens zijn, kunnen ze hun besluit altijd nog terugdraaien. Dan is het ook een beetje bijzonder om dan wel een motie in te dienen waarin je wel al een besluit neemt over iets hieraan gelieerd. Ik begrijp niet helemaal de reden waarom Omlo tegen is om nu al te behandelen.

De voorzitter: De heer Omlo.

De heer Omlo: Ja, dank u wel voorzitter. Logische vraag, een burgerberaad heeft een dergelijke impact. Je maakt burgers zo erbij betrokken en zoveel impact, je maakt ze als het ware politici, Dus waarom zouden we een extra democratisch laagje willen toevoegen? Dat zien wij niet zitten. Vanuit de pilot willen we best mee, maar dan in de volgende samenstelling.

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Inhoudelijk bent u nog aan het twijfelen volgens mij, maar mijn vraag zit hem op: waarom niet nu al besluiten? Wat maakt het uit of we dat... Het lijkt me niet dat uw standpunt veranderd.

De voorzitter: De heer Omlo.

De heer Omlo: De verwachting is dat de samenstelling van zowel het college als de Staten zo anders wordt, er kan wel eens een heel ander besluit uitkomen. Dus wij tillen het liever over de verkiezingen heen. En waarom wel vergaderen op locatie was de tweede helft van de vraag. We hebben het experiment Drenthe aan zet gehad, daar kwam dit ook uit, uit de ideeën. Daar kwam geen burgerberaad van uit. Uiteindelijk was het eerste plan vanuit het inwonersinitiatief een referendum, die is afgeschoten, dus vandaar.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Van den Berg: Voorzitter, mevrouw Meeuwissen, die eer wil ik mijzelf nog niet geven.

De voorzitter: U wilt nog een laatste opmerking?

Mevrouw Van den Berg: Voorzitter, ik vind het een beetje meten met twee maten en begrijp nog niet helemaal waarom deze splitsing gemaakt wordt, maar dat is aan JA21.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen van de VVD-fractie.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u wel, voorzitter. Ik wil even checken of ik het goed begrijp van de heer Omlo. U stelt voor om twee vergaderingen per commissie op locatie te doen wanneer daar een onderwerp speelt wat voor die locatie relevant is. En u zegt ook van: we moeten nog wel even kijken wat het allemaal kost en of dat organisatorisch haalbaar is. Dus u bouwt ook een tussenstap in om dat dan eerst nog even te checken binnen het presidium of het ook allemaal kan en haalbaar is, en financieel en organisatorisch en zo. Dat is toch wat ik nu u hoor zeggen? Dat is eigenlijk mijn vraag.

De voorzitter: Dank u wel, er zat inderdaad een vraagteken achter. De heer Omlo.

De heer Omlo: Klopt helemaal. Laat de griffie van tevoren kijken van is het haalbaar. Eigenlijk dat. Dus het klopt.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen nog?

Mevrouw Meeuwissen: Dan is mij dat helemaal duidelijk en dan stemmen wij hier van harte mee in.

De voorzitter: de heer Van Dekken van de CDA-fractie.

De heer Van Dekken: Voorzitter, dank u wel. Ik heb tegen de heer Omlo ook al gezegd: ik vind dit nou een heel mooi voorbeeld van innovatie zoeken om dichterbij de burger te komen, dus in de aard en alles wat in de motie spreekt, daar staan wij eigenlijk wel heel positief tegenover. Alleen ik realiseer me ook bij de uitwerking van dit soort dingen op locatie doen, dat je daar misschien onbedoeld, gegeven wat we aan apparatuur nodig zijn en alles daaromheen nog kleeft, of het allemaal praktisch uitvoerbaar is. Dus los van de vrolijkheid van de motie en de sympathie die ik ervoor voel, komen we niet ergens in de problemen met de openbare zitting, verslaglegging, auditieve middelen, dat soort dingen? Hebt u daar nog over nagedacht bij de voorbereiding van dit idee?

De voorzitter: De heer Omlo.

De heer Omlo: Volgens mij hebben we bij de provincie een enorme IT-afdeling en volgens mij hebben ze daar vast wel een oplossing voor. We hebben met zijn allen ook in coronatijd heel veel op afstand vergaderd. Volgens mij liggen er echt wel mogelijkheden. Je kunt hem ook nog wat verder trekken. Je zou het ook de leefbaarheids... Wat was het woord ook alweer? Leefbaarheidsdragers, de dorpshuizen. Je zou naar een dorpshuis kunnen gaan om daar te vergaderen, en vanuit die kant een financiële ondersteuning kunnen bieden.

De voorzitter: De heer Van Dekken.

De heer Van Dekken: Die leefbaarheidsdrager die wilde ik er nu nog even uitlaten met uw goedvinden, maar over de burgerberaden daar komen we dadelijk nog wel even heel scherp op terug, maar dit even in reactie op elementen in die verdere hele sympathieke motie die u ons voorhoudt. Ik zou ook de reactie van het college er nog even in willen horen, hoe we hoe we hiermee verder omgaan.

De voorzitter: De heer Pormes, want er zat geen vraag in.

De heer Pormes: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb een heel heldere vraag en ik hoop ook dat we duidelijkheid krijgen over dit punt. Bedoelt de heer Omlo nu dat de werkgroep dit voorstel moet aanhouden en aanhouden tot over de verkiezingen, opdat het opnieuw moet worden ingediend? U koppelt uw motie aan dit Statenstuk. Betekent dat dan ook dat we uw motie moeten aanhouden tot over de verkiezingen, omdat dan dezelfde argumenten gelden van: mogelijk dat een andere samenstelling tot een ander oordeel kan komen? Of kunnen we dit gewoon nu besluiten en overlaten aan de volgende PS om het al dan niet uit te voeren? Die helderheid wil ik wel hebben.

De voorzitter: De heer Omlo.

De heer Omlo: De helderheid die krijgt u, ik zou ervoor zijn om het naar de volgende Statenverkiezingen te dragen. Dat mag dan nou bij wijze van spreken, ook inclusief deze motie.

De heer Pormes: Dat betekent dat alles maar moet worden aangehouden, dat begrijp ik?

De heer Omlo: Dat mag. Dat was het voorzitter.

De voorzitter: U was aan het eind van uw betoog. Dank u wel, heer Omlo. Dan gaan we naar de heer Vorenkamp van de PVV. Nee sorry, naar de heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. D66 is voorstander van een burgerberaad. D66 vindt wel dat de invulling, bepaling, onderwerp en uitvoering aan het Drents parlement is, die per 15 maart wordt gekozen. De voorzitter van de werkgroep Veranderende Samenleving heeft in de commissievergadering van 18 januari bevestigd dat dit de bedoeling is. Met die toezegging kunnen wij dan ook nu instemmen met dit Statenstuk. Ik neem aan dat de motie ingediend is en daar zullen we dus ook als mede indiener voor stemmen. Wij vinden dat een goed initiatief. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u, heer Pragt, kort maar krachtig. De heer Vorenkamp van de PVV. Hier staat de heer Uppelschoten, soms staan er twee namen. Komt u maar, mijnheer Uppelschoten van de PVV.

De heer Uppelschoten: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik ben toch echt iemand anders dan de heer Vorenkamp. Het burgerberaad. De PVV is bezorgd over de representativiteit van PS en van de legitimiteit van de besluiten die we hier nemen. Dat heeft te maken met het feit, ook naar nieuwe verkiezingen toe, dat als we pech hebben dat maar 50% van de mensen komt stem-

men voor de provinciale verkiezingen. Het burgerberaad wordt door ons ervaren als een aanvulling, een kwaliteitsverbetering van het besluitvormingsproces van PS. Een uitgelote groep inwoners van Drenthe krijgt de gelegenheid om zich in een belangrijk onderwerp gedurende langere tijd te verdiepen. De discussies in dit beraad onder leiding van goede voorzitters, want dat is wel essentieel, en bijgestaan door uitgenodigde deskundigen, zal naar onze mening leiden tot een afgewogen voorstel dat meerdere oplossingen bevat. Daar zullen we met name op aandringen. Die nuancering is heel belangrijk. Het gaat niet om ergens voor of tegen te zijn. De meerdere oplossingen, scenario's kunnen dan worden voorgelegd aan de gehele of een deel van de Drentse bevolking, die dan een eerste, tweede of derde voorkeur kunnen uitspreken. Het resultaat wordt dan uiteindelijk voorgelegd aan PS. Wij blijven de besluitvorming nemen. Het is niet in plaats van. De werkwijze van een burgerberaad. met een raadpleging van de bevolking leidt volgens de PVV niet alleen tot een kwalitatief beter besluit, maar ook tot meer draagvlak, omdat de bewoners zich gemakkelijk zullen herkennen in de leden van het burgerberaad, omdat die bij loting zijn aangewezen in twee rondes. We hebben best ook zorgen, namelijk dat hoger opgeleide burgers de boventoon zullen gaan voeren in het burgerberaad, dat zij ondanks de goede of de dempende invloed van voorzitters, toch heel sterk de oplossingsscenario's zullen gaan bepalen. Het lijkt de PVV daarom goed om te onderzoeken hoe zo'n burgerberaad in de praktijk zal functioneren. Daarom zijn wij voorstander van een pilot om dat te ervaren en te zien of het burgerberaad de gewenste voordelen oplevert en of de geuite zorgen onterecht blijken te zijn. Laten we de vierjarige discussie, want we zijn deze hele periode er al mee bezig geweest, afsluiten zoals alle werkgroepen afgesloten worden met een overdrachtsdocument voor de volgende periode. Een overdrachtsdocument waarin staat wat de werkgroep vindt. De werkgroep is nu tot de conclusie gekomen dat wij heel graag een burgerberaad als werkgroepen zouden willen, en dat besluit hoor je te nemen als overdrachtsdocument naar de volgende Staten. Natuurlijk zijn de volgende Staten vrij om te zeggen: het is leuk dat we dat overdrachtsdocument gekregen hebben en dat er in staat dat we een burgerberaad moeten doen, maar wij in de andere samenstelling of een nieuwe wijsheid, besluiten dat we het niet moeten doen. Dat gebeurt nu bij iedere werkgroep, iedere werkgroep maakt een overdrachtsdocument waarin dingen geconcludeerd worden voor de nieuwe Staten.

De voorzitter. De heer Uppelschoten is aan het eind van zijn spreektijd en ik zie dat er twee interrupties voor hem zijn. Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u wel. Mijnheer Uppelschoten schetst dat dé werkgroep vindt dat er een burgerberaad moet komen. Dan ben ik heel benieuwd wie dé werkgroep zijn. Zijn fracties daarin vertegenwoordigd? Waren die daar allemaal unaniem vertegenwoordigd? En waren ze het er unaniem mee eens? Waarom denkt de heer Uppelschoten dat hij zou namens de werkgroep kan spreken?

De voorzitter. De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Ik spreek niet namens de werkgroep. Ik zeg alleen: we hebben een werkgroep. Die is er vier jaar geweest, daar is het uitvoerig in besproken en dit is het slotdocument van de werkgroep. Dan gaat het er niet om of de hele werkgroep er voor is geweest. Natuurlijk zullen mensen in de werkgroep geweest zijn die het er niet mee eens zijn. Maar dit is het document van de werkgroep. Dat wordt u aangeboden en er wordt gevraagd of wij dit willen bekrachtigen als een besluit wat overgedragen wordt naar de volgende periode. Ik weet niet wat daar het probleem mee is.

Mevrouw Meeuwissen: Dan zal ik mijn vraag iets specifiek maken: staat in het overdrachtsdocument van de werkgroep de samenstelling van de werkgroep, welke leden er voor en welke leden er tegen dit besluit waren? En hoe breed wordt dit voorstel gedragen door de verschillende leden van de werkgroep?

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Als we nou op deze procedurele dingen gaan, dan moet ik verwijzen naar de voorzitter van de werkgroep. Die heeft het document gemaakt en die heeft blijkbaar niet de namen van de leden van de werkgroep er ingezet. Maar in de werkgroep waren alle fracties vertegenwoordigd. Daarmee wil ik niet zeggen dat alle fracties steeds aanwezig waren, maar in principe was het een werkgroep waar alle fracties in zaten. Dat is een vraag die u zo aan de voorzitter van de werkgroep kunt stellen.

De voorzitter: De heer Van Dekken heeft ook een vraag voor mijnheer Uppelschoten.

De heer Van Dekken: Ik sprak inderdaad zojuist even van: wat vindt ons college daar nu van? Dat is natuurlijk helemaal niet aan de orde. Het is een eigen discussie met onszelf als Staten. Ik vind het wel fijn dat u zegt dat dit document wat nu voorligt en wat wij hier allemaal van vinden rondom het burgerberaad, dat dit voor de PVV kennelijk dus het overdrachtsdossier is vanuit de werkgroep. Dat is niet om u nu op woorden te vangen, maar dat is hoe u tegen dit stuk aankijkt. Dat is het overdrachtsdossier zoals dat is bedoeld in de opmaat naar de volgende Staten. Dat heb ik zo toch goed begrepen?

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Dan zou ik moeten uitleggen wat een overdrachtsdocument is. Een werkgroep is vier jaar bezig geweest en is tot bepaalde conclusies gekomen, moet ik nu ook zeggen, in meerderheid. Ik weet niet hoe groot die meerderheid was, volgens mij was het een flinke meerderheid, maar die is tot een bepaalde slotconclusie gekomen, neergelegd in een document. Dat document wordt nu aangeboden als slot van de discussie van de werkgroep, want het is maar de vraag of de volgende periode deze werkgroep er weer zou zijn. Maar dat mag je toch best nu besluiten? Je hebt of niet vier jaar voor niks zitten praten? Je kunt ook besluiten: we doen het niet. Dat is ook een conclusie. Maar dan is het ook duidelijk wat de werkgroep heeft gedaan en wat de werkgroep opgeleverd heeft. Natuurlijk is er de vrijheid, in onze wijsheid nu zouden wij zeggen: we moeten het doen. Een nieuwe Staten kan altijd zeggen: ze waren toen te vrolijk of te optimistisch of weet ik wat, we doen het niet. Die vrijheid is er altijd. Er is niets vastgelegd dat er een pilot uitgevoerd moet worden. Maar in de huidige situatie zouden we kunnen besluiten: het is een pilot.

De voorzitter: De heer Van Dekken nog in tweede instantie.

De heer Van Dekken: Ja, voorzitter, want dat zou ik dan toch willen bestrijden, want volgens mij is de strekking van dit onderhavige stuk wel degelijk dat wij nu gaan besluiten dat deze pilot er hoe dan ook zal gaan komen. Dat is voor wat ons betreft een station te ver en ik begrijp werkelijk niet wanneer er een aantal partijen in dit huis vrij principieel zijn in hun bezwaren, waarom we dit nu vandaag zouden moeten af procederen en van besluit moeten voorzien. Dat is werkelijk voor mij nog steeds... Waarom dit niet overgeheveld richting de nieuwe periode? Dan heb-

ben we hier een andere samenstelling in het huis, en dan gaan we dan nog eens kijken in hoeverre dit een briljant idee is. Dus ik hoop eigenlijk dat u dat ook zou kunnen onderschrijven om dat te doen in plaats van er nu vandaag voor te stemmen.

De heer Uppelschoten: Het antwoord is: nee, ik vind je moet jezelf en ook een werkgroep serieus nemen. Als de werkgroep hier vier jaar mee bezig is geweest en allerlei dingen heeft voorgesteld, die we ook uitgevoerd hebben. Die dit op verzoek van de Staten naar aanleiding van het burgerinitiatief onderzocht hebben en nu met een voorstel komen, waarvan men na allerlei afwegingen vindt dat dit een goede oplossing is, dan hoor je het werk van zo'n werkgroep serieus te nemen en dan ben je ervoor of ertegen. Maar als je er voor bent, betekent het niet dat gezegd is dat het moet. Alleen de huidige Staten concluderen nu dat een pilot verstandig zou zijn, maar de nieuwe Staten bepalen of ze die pilot willen uitvoeren. Meer niet.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Uppelschoten Ik geef het woord aan de heer Pormes van de fractie van GroenLinks.

De heer Pormes: Dank u wel voorzitter. Ik wil beginnen met mijn dank uitspreken aan de Statenwerkgroep Veranderende Samenleving, in het bijzonder de voorzitter. Het is ook gebleken een uitstekende verbinder te zijn en vooral zijn inzet om gedurende de afgelopen periode met een voorstel te komen dat recht doet aan de vele meningen en opinies. Soms valt dat erbuiten, maar dat hoort nou eenmaal in onze parlementaire werk. Werkgroepen nemen geen besluiten bij meerderheid van stemmen. Ik heb dat nog niet meegemaakt, maar het is vaak de consensus die men opzoekt. Werkgroepen maken ook geen notulen waarbij je kunt kijken: wie heeft wat gezegd. Maar een van de kenmerken van de werkgroep is dat als er een draagvlak bestaat voor een onderwerp, dat we ons daarbij neerleggen. Dat we zeggen: als iedereen het zegt dan ga ik daarmee in zee. Dat gebeurt vaak, althans dat is onze insteek in onze bijdrage aan de werkgroepen. Voorzitter, nu over het voorstel.

De voorzitter: Maar eerst heeft de heer Van Dekken een vraag aan de heer Pormes.

De heer Van Dekken: Ja, voorzitter, dank u wel. Ik geloof mijn oren niet, want wat mijnheer Pormes nu zegt, bedoelt u nu net te zeggen dat je dan dus niet alleen moet streven naar consensus in de werkgroepen, maar dat dat ook aan dit onderwerp kleeft? Dus dat we zouden moeten kunnen rekenen op consensus, dat we allemaal op dezelfde manier tegen dit onderwerp aankijken. Bedoelt u dat?

De voorzitter: De heer Pormes.

De heer Pormes: Voorzitter, het is geen streven, maar wat ik merk is dat het een soort cultuur is geworden bij de werkgroepen. Zo heb ik dat ervaren in de afgelopen jaren, zolang ik in werkgroepen zit. Het is niet formeel, we hebben ook geen regelgeving of reglementen voor hoe een werkgroep moet functioneren en hoe de besluiten moeten vallen. Vandaar ook mijn dankbaarheid voor de voorzitter, waarvan ik denk dat hij dat uitstekend heeft gedaan, en helemaal in de geest van hoe wij gewend zijn hier met elkaar om te gaan. Nu naar het voorstel, voorzitter. In de commissie hebben wij hier lang en breedvoerig over mogen discussiëren. Argumenten zijn uitgewisseld op het scherpst van de snede. Dat mag en is ook goed, maar altijd met het doel om elkaar met argumenten te bestrijden en te overtuigen. Daarom is het ook niet nodig om nu in herhaling te vervallen en alle argumenten weer te gaan benoemen. Vandaar dat ik mij slechts beperk om nog even de context in een bredere context te plaatsen. Want wie weet nog dat dit

voorstel, niet zozeer hier in het parlement, maar in de Tweede Kamer is gedaan in 2018 door Segers, Pechtold, Van Haersma Buma en Dijkhoff. En twee jaar later, maart 2020 nog een keer bevestigd door een motie van Agnes Mulder van het CDA. Toen ging het om burgerparticipatie met name met betrekking tot de energietransitie. En nog sterker: we hebben ook heel positief ontvangen de schriftelijke vragen van Mark Strolenberg. Ook een Drents kamerlid, samen met de Agnes Mulder, die zich sterk heeft gemaakt voor de burgerparticipatie. Zo heb ik de stukken kunnen lezen. Inmiddels...

De voorzitter: Hier komen de beide partijgenoten van Strolenberg en Mulder. Mevrouw Meeuwissen, VVD.

Mevrouw Meeuwissen: Eigenlijk niet eens vanwege de opmerkingen wat de heer Strolenberg gedaan heeft, want inhoudelijk waren dat toch wel andere dingen dan een burgerberaad, aar daar ga ik eigenlijk niet op in. Ik werd getriggerd door het eerste stuk van het betoog van de heer Pormes, namelijk dat hij zei: we hebben heel veel inhoudelijke argumenten gewisseld in de vorige keer. Eerlijk gezegd, heb ik van de heer Pormes geen enkel inhoudelijk argument gehoord vorige keer en ook nu weer niet. Hij verwijst uitsluitend naar debatten die lang geleden elders door partijgenoten ooit ergens gevoerd zijn en trekt daar dan eigen conclusies uit en werpt ons die voor de voeten. Dat was in de in de commissie precies hetzelfde, maar ik heb nog geen enkel inhoudelijk argument gehoord, dus ik vind zijn stellingname wel heel bijzonder. Dus ik vraag aan de heer Pormes: kunt u nou eens inhoudelijk onderbouwen waarom dat burgerberaad nou zo'n goed idee is?

De voorzitter: De heer Pormes.

De heer Pormes: Dat is nou erg jammer, want juist in de werkgroep... Ik weet niet, ik heb u niet vaak in de werkgroep gezien, maar wel andere leden van de VVD... In de werkgroep is juist hard gewerkt aan de hand van allemaal onderzoeken en daar heb ik naar verwezen. Het is niet nodig dat ik alles herhaal wat de hoogleraar in de werkgroep heeft verteld en ons heeft meegenomen. Er zijn zoveel onderzoeken geweest. Ik heb volgens mij ook Eva Rovers genoemd met het onderzoek. Ik kan natuurlijk wel verder gaan. U heeft ook een opiniestuk geciteerd en op grond van dat opiniestuk zijn er vele reacties geweest, van hoogleraren, ook van Ed Nijpels die het volstrekt oneens was met een opiniestuk waarnaar u refereert. Zij zei namelijk: dit brengt ons alleen maar tot een chaos, nergens vind je de onderbouwing. Dus het gaat niet erom wat ik zeg. Ik mag verwijzen naar de resultaten en het onderzoek van de werkgroep, want anders kan ik wel een uur praten over alle onderzoeken die zijn geweest in binnen- en buitenland. Dat kunt u allemaal lezen in de stukken.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen heeft nog in tweede instantie een vraag.

Mevrouw Meeuwissen: Ik hoor dat u heel erg verguld bent met werkgroepen. U weet, onze partij is daar geen voorstander van. Overigens waren wij wel vertegenwoordigd en waren wij het niet eens met de strekking van hoe er over de werkgroepuitkomst gesproken wordt. Maar dat was helemaal niet mijn vraag. Mijn vraag was: wat vindt u nu inhoudelijk? En opnieuw gaat mijnheer Pormes in over procesmatige dingen of over stukken van anderen en dat anderen heel goed hebben verwoord hoe het zit. Maar ik heb nog steeds geen enkel inhoudelijk argument gehoord van GroenLinks. Dus ik denk dat ik maar ga zitten, want het gaat niet meer gebeuren, geloof ik.

De voorzitter. De heer Pormes.

De heer Pormes. Het is jammer. Ik betreur dat. Ik zou u willen adviseren om de stukken van de werkgroep, zoals zij die hebben neergelegd, te lezen, want dat is ook ons stuk. Dan is het niet de bedoeling dat ik daaroverheen nog een keer met allerlei andere stukken kom. Dit is een stuk wat is geleverd namens de werkgroep.

De voorzitter. De heer Van Dekken heeft ook een vraag voor de heer Pormes.

De heer Van Dekken. Ja, voorzitter, ik vind het wel heel scherp gevonden van mijnheer Pormes om even te verwijzen naar mijn collega Agnes Mulder, zoals mevrouw Meeuwissen zojuist ook zei. Maar ik zou het toch even iets anders willen aanvliegen, namelijk de vraag: zou het ook bij GroenLinks zo kunnen zijn dat je misschien regionaal of provinciaal even iets anders naar een onderwerp kijkt dan bijvoorbeeld de landelijke collega's?

De voorzitter. De heer Pormes.

De heer Pormes. Zeker, voorzitter, daar ben ik het helemaal mee eens, maar nu u toch oud-collega Agnes Mulder citeert: ik ken haar juist als een geweldig Kamerlid die juist heel sterk de provincie benadrukt en een vertaling geeft van wat er in de provincie leeft. Vandaar ook dat ik denk dat bent u ongetwijfeld met haar eens, dat ze zich hier sterk voor maakt.

De voorzitter. De heer Van Dekken.

De heer Van Dekken. Voorzitter, via u, niet verder vertellen, maar hier zijn we het principieel oneens, collega Mulder en ik. Ik kom daar dadelijk nog even op terug.

De voorzitter. De heer Pormes vervolgt zijn betoog.

De heer Pormes. Ik was gebleven bij de ondersteuning die wij inhoudelijk hebben gekregen, ook in de kamer. Ik heb verwezen naar de schriftelijke vragen. Dat was ook naar aanleiding van het artikel: beschouw de burger als volwaardig gesprekspartner. Dit wetsvoorstel gaat veel verder dan wat wij willen, maar dat is ook tegelijkertijd een belangrijk voordeel voor ons, want het geeft ons een voorsprong. Met de ervaring die we opdoen met het pilotproject, kunnen we veel eenvoudiger en makkelijker met alle lessen kijken hoe we de wet gaan implementeren in ons beleid. Want hoe je het wendt of keert, die wet komt er. Er is een breed draagvlak. De Raad van State heeft al geadviseerd, er is een schriftelijke ronde in de Tweede Kamer geweest en zoals het er nu uitziet, dan kan het rekenen op een heel breed draagvlak in de Tweede Kamer. Dus we krijgen dat. Dus dit is geen voorstel dat het point of no return passeert. Welnee, maar het helpt ons wel om vooruit te komen.

De voorzitter. Wilt u afronden.

De heer Pormes. Ik doe een oproep om de rijen te sluiten en eenvoudig akkoord te gaan met een pilot en als de volgende samenstelling zegt: wij willen het niet uitvoeren, dat zij zo. Maar we komen toch die wet tegen, we moeten het implementeren.

De voorzitter. De heer Uppelschoten heeft een vraag voor de heer Pormes.

De heer Uppelschoten: Ja, mijnheer Pormes, hoezeer ik het ook met de conclusie eens ben, dat wij met een burgerberaad zouden moeten gaan werken, met een pilot. Ik heb er moeite mee dat we het moeten doen, omdat het in Den Haag besloten is, of dat het als een noodlot op ons afkomt. Ik dacht dat wij zelf, en u ook, hele goede inhoudelijke argumenten hebben waarom wij vinden dat we het moeten doen. Ik heb in mijn bijdrage gezegd: legitimiteit is een probleem, draagvlak is een probleem en veel meer mensen erbij betrekken. Dat zijn voor mij de belangrijke redenen waarom ik dit zou willen doen. Dat we de afgehaakte Nederlanders weer zouden kunnen betrekken bij onze politiek. Ik hoop dat u zo'n verhaal vertelt en niet dat wij gedwongen zijn omdat er in Den Haag allerlei besluiten genomen gaan worden of dreigen te worden en dat we het daarom moeten doen.

De voorzitter: De heer Pormes.

De heer Pormes: Voorzitter, ik ben het niet vaak eens met de PVV, dat mag duidelijk zijn, maar ik ben het helemaal met u eens. Kijk, ik heb de Tweede Kamer en de wet ook niet nodig om voor het voorstel te stemmen en ik verwijs...

De heer Uppelschoten: Niet doen.

De heer Pormes: Nee, wacht even, ik verwijs ook naar onze bijdrage in de werkgroep, waar we ons hiervoor sterk hebben gemaakt, met alle argumenten onderzoeken. Wat ik hier slechts probeer aan te geven is dat wij met dit voorstel ook nog een keer gesteund worden door de Tweede Kamer. Nou, wat wil je nog meer wensen?

De voorzitter: De heer Uppelschoten nog in tweede instantie? Nee. Dank u wel, heer Pormes. Ik geef het woord aan mevrouw Meeuwissen van de VVD-fractie.

Mevrouw Meeuwissen: Voorzitter, het burgerberaad. De VVD vindt dit helemaal geen goed idee. Samengevat komt onze kritiek hierop neer: ten eerste, het is niet zo dat mensen met dezelfde kenmerken zich automatisch door elkaar vertegenwoordigd voelen. Ik noemde in de commissie al het voorbeeld van mevrouw Zuiker en mezelf. Wij vallen in hetzelfde hokje: vrouwen, theoretisch opgeleid, middelbare leeftijd, maar we denken toch eigenlijk vrijwel overal verschillend over en we voelen ons niet door elkaar vertegenwoordigd. Ten tweede, je kan een burgerberaad niet in het openbaar ter verantwoording roepen. Je kunt ze ook niet wegstemmen als ze hun werk niet goed doen. Het is niet democratisch. En dan voor de bestuurskundige fijnslijpers onder ons. Een burgerberaad gaat ook niet goed samen met een representatieve democratie, want ofwel we kiezen een onderwerp dat niet belangrijk is, dan kan je bij voorbaat zeggen: ik ga mee met de uitslag, met het advies wat er uitkomt. Maar dat kan je eigenlijk de deelnemers niet aandoen, want dan wordt het een poppenkast voor mensen met teveel vrije tijd. Of het onderwerp doet er wel heel erg toe, maar dan moeten wij als Statenleden onze eigen afweging kunnen maken. Wij zijn immers gekozen, zonder last of ruggespraak. Dan kan het dus zijn dat we niet meegaan met het advies. Wat doet dat dan met het vertrouwen van de deelnemers aan het burgerberaad in de politiek? Verder is het voorstel ook bar slecht uitgewerkt. Er moet nog naarstig gezocht worden naar een onderwerp en ik heb in de commissie nog niemand een suggestie horen doen, goed onderbouwd. Terwijl er juist in het stuk staat, bij de uitgangspunten, dat je dat zo niet moet doen: een burgerberaad om het burgerberaad. De kosten en de financiering ontbreken eveneens. Voorzitter, de VVD is een enorm voorstander van participatie. Wanneer belangrijke zaken op de rol staan, moeten belanghebbenden goed geïnformeerd en gehoord worden, door de provincie en door ons als volksvertegenwoordigers.

De voorzitter: De heer Van de Weg van de SP heeft een vraag.

De heer Van de Weg: Dank u wel, voorzitter. Wat mevrouw Meeuwissen zegt, ook in de commissie, boeide me al. Het voorbeeld wat u noemde tussen u en mevrouw Zuiker, daar was ik wat over aan het nadenken, toen al en later nog weer. Dan denk ik: ook alle mensen voelen zich niet vertegenwoordigd door de VVD, dus ook niet de VVD-kiezers. Dus die differentiatie zal er toch altijd zijn? Dat is toch geen motief om het dan niet te doen?

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: De kiezers die kiezen, die kunnen kiezen, de inwoners en die zijn dus hier vertegenwoordigd door ons. Als je zegt dat is niet genoeg, want wij vertegenwoordigen hun niet, we gaan nog een andere groep uitloten en met allerlei regeltjes ook proberen representatief te maken. Dat wil niet zeggen dat dat representatiever is dan wat wij hier nu zijn. Dat is wat ik wil aangeven. Dus dat heeft geen zin.

De voorzitter: De heer Van de Weg in tweede instantie? Nee. Mijnheer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: U ontkent eigenlijk, dat is mijn vraag, dat er een probleem is met de legitimiteit en dat er een probleem is met de representativiteit van de democratische organen die wij hebben. Algemeen is bekend dat in de organen, zeker hogerop, allemaal hoger opgeleide mensen zitten en dat die hoog opgeleide mensen vaak besluiten nemen die voor de hoger opgeleide mensen goed uitpakken. Loten betekent dan dat je niet alleen hoog opgeleide mensen in zo'n burgerberaad hebt, maar dat het een afspiegeling is van de samenstelling van de bevolking. Dus laagopgeleide mensen, praktische mensen, theoretische mensen, mannen, vrouwen, mensen van een andere kleur.

De voorzitter: En uw vraag?

De heer Uppelschoten: Dat is de essentie, maar u ontkent gewoon dat dat probleem bestaat. De Tweede Kamer, daar zitten vrouwen in met verschillende opvattingen en die zijn dus representatief voor de Nederlandse bevolking. Nee, die zijn niet representatief, omdat ze allemaal hoog opgeleid zijn. Dat is de essentie van het probleem en dat ondervang je...

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen gaat nu antwoord geven.

Mevrouw Meeuwissen: Eigenlijk doet u ons hier tekort, want laat ik voor mijn eigen fractie spreken, wij zijn juist ontzettend op zoek naar wat vindt de Drentse burger? We zijn ook een volkspartij, daar staan we ook echt voor. En ja, in de fractie zitten een aantal hoog opgeleiden, maar er zitten bij onze fractie ook een aantal niet hoog opgeleiden. Dus kijk ook naar uw eigen fractie, zorg dat uw fractie meer gemengd wordt, zou ik vooral zeggen. We gaan heel erg op, ik kom daar straks in mijn verhaal nog op terug, wij gaan juist erop uit om iedereen te spreken en we halen dat naar binnen. Die mensen zitten helemaal niet wachten op vier tot zes zaterdagen om hier in zaaltjes allerlei dingen te doen. Die willen gewoon dat ze gehoord worden. En ik zou de vraag terug willen stellen: trekt u zich dat niet aan? En wat doet u daaraan?

De voorzitter: De heer Uppelschoten in tweede instantie.

De heer Uppelschoten: Wat ik eraan doe, dat is een ander verhaal, maar de essentie is, en dat komt in alle onderzoeken de tevoorschijn, de democratie gaat een beetje mank of is een beetje scheef geworden, omdat in de vertegenwoordigende organen vooral mensen zitten die hoogopgeleid zijn. Dat bepaalt ook voor een groot gedeelte de uitkomsten van het debat en ook de oplossingen die gevonden worden. Maar u doet net of dat probleem niet bestaat, daar ben ik verbaasd over.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen in tweede instantie.

Mevrouw Meeuwissen: U stelt dezelfde vraag nog een keer. Dan kan ik natuurlijk hetzelfde antwoord nog een keer geven. Ik denk: ga ook bij jezelf te rade. Hoe richt u uw fractie in? Hoe zorgt u ervoor dat ook niet theoretisch opgeleiden goed hun stem vertegenwoordigd horen?

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen vervolgt haar betoog.

Mevrouw Meeuwissen: Want daar wou ik eigenlijk net naartoe in mijn verhaal, dat wij juist die participatie zo enorm hoog hebben zitten als VVD en het is voor onze besluitvorming super belangrijk dat wij allemaal signalen ophalen uit de samenleving. Dat doen wij niet hier in de Statenzaal, dat doen we ook niet in werkgroepen in achterafkamertjes want u weet, de VVD wil ook graag van die werkgroepen af. En dat doen we al helemaal niet door een groep inwoners te vragen om die vier tot zes zaterdagen op te offeren om eigenlijk ons werk te doen. Nee, voorzitter, dat doen we door ons als fracties goed te informeren en actief de signalen op te halen - ook bij de afgehaakte Nederlanders, zeg ik dan maar tegen de PVV - door stukken te lezen. Niet alleen stukken die hier geproduceerd worden, maar ook van wetenschappers, andere opinieartikelen, onderzoeken, et cetera. Door actief de boer op te gaan, mensen te spreken, organisaties, mensen die zich actief met een onderwerp bezig hebben gehouden of in de praktijk er last van hebben. Door ons echt te verdiepen in een onderwerp en het ook te koppelen aan andere onderwerpen en beleidsterreinen en de samenhang te zien en de lijn door de jaren heen. Alleen al de afgelopen twee weken, ik geef een paar voorbeelden: Mijn fractiegenoot Karin Zwaan ging naar de mensen van vakantieparken De Veldhuizen en De Heerlickheyt om over permanente bewoning te spreken. Mijn fractiegenoot Johan Moes ging langs bij een slachtoffer van een wolvenaaval. Mijn collega Annigje Udinga sprak met recreatieondernemers en infraondernemers op landelijke beurzen. Roelof Oosting ging langs bij het agrarisch natuurbeheer Drenthe om daar zijn licht op te steken en Kees Vianen vroeg tijdens zijn bardienst hoe de voetballers van zijn club tegenover een nieuwe ijsbaan zouden staan. Zelf sprak ik met onze staatssecretaris over het behoud van de kazerne in Assen. Allemaal de afgelopen twee weken. Dat is wat belangrijk is voor de politiek hier, dat je in contact staat met de mensen in Drenthe, dat je ophaalt wat er speelt en dat je dat hier weet te vertolken. Wat dan je opleidingsniveau is, dat maakt mij geen bal uit. Het gaat erom dat je dat werk uitvoert.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen is aan het eind van haar spreektijd en ik zie dat de heer Velzing een vraag voor haar heeft, de heer Velzing.

De heer Velzing: Dank je wel voorzitter, ik heb een vraag. Het heel goed van u en uw fractie dat u de hort op gaat, en met mensen spreekt, maar doet u dat alleen nu de laatste twee maanden, of heeft u dat vier jaar gedaan?

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Dat doen we natuurlijk alle jaren en dat doe ik al twaalf jaar, kan ik wel stellen, jazeker.

De voorzitter: De heer Velzing nog in tweede instantie.

De heer Velzing: Dan ben ik u weinig tegengekomen.

Mevrouw Meeuwissen: Ik kan u zelfs een voorbeeld noemen dat wij de fractie van Forum voor Democratie uitgenodigd hebben voor een borrel om toch eens eventjes door te spreken hoe zij hier in de Staten zal zitten en hoe we misschien samen iets zou kunnen optrekken. Dus ook richting u hebben wij onze hand uitgestoken. Voorzitter, ik kom aan het eind van mijn termijn.

De voorzitter: U bent al over uw spreektijd heen, dus nog één zin kan dat?

Mevrouw Meeuwissen: Al deze acties die ik net noemde, dat maakt ons juist tot goede politici, die weloverwogen besluiten kunnen nemen met inachtneming van alle inzichten en belangen, in het belang van de inwoners van Drenthe en een burgerberaad voegt hier niets aan toe. Sterker nog, werkt averechts.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Meeuwissen. Ik geef het woord aan de heer Loof van de Partij van de Arbeid.

De heer Loof: Dank u, voorzitter. Na deze uitgebreide reclamespot van de VVD maar even over naar de Partij van de Arbeid. In de commissievergadering van 8 januari jl. heeft onze fractie laten weten akkoord te zijn met het voorstel om ervaring op te gaan doen met een burgerberaad, dus ik kan mijn bijdrage beknopt houden. Na, of beter gezegd, tijdens die bewuste commissievergadering raakten wij er eigenlijk alleen maar meer van overtuigd dat dit een goed voorstel is. Dat kwam niet eens zozeer door het gloeiende betoog van de voorzitter van de werkgroep Veranderende Samenleving, de heer Pruisscher, na afloop van het debat, maar meer door het verzet van de tegenstanders tijdens het debat en dat treffen we ook nu weer aan. Want dat was best opmerkelijk te noemen. Laat ik wel even vooropstellen dat de discussie legitimiteit en representativiteit zojuist de revue passeerde en gedaan werd alsof dat twee gelijke onderdelen zijn. Dat is natuurlijk niet zo, dus ik ben het pertinent oneens met de opvattingen van de PVV dat een burgerberaad legitimiteit versterkt. Dat is in onze opinie niet het geval. Wij constateren in het debat onder andere een gebrek aan democratische verbeeldingskracht. Een gebrek aan besef dat je inwoners niet alleen nodig hebt in een verkiezingscampagne of in het stemhokje, maar ook voor hun kennis, creativiteit en ideeën. Het leek er af en toe een beetje op met het vertrouwen in onze burgers bij een aantal fracties hier wel erg mager gesteld is. Onze bijdrage was juist gestoeld op bouwen aan vertrouwen. We gunnen onze inwoners de mogelijkheid om deel te nemen aan een burgerberaad, ook al is dat vier of zes zaterdagmiddagen, om dingen te doen die wij hier ook zouden moeten doen. Daar gaat het even niet om. De politieke beschouwingen in de Tweede Kamer heeft de heer Pormes al uitvoerig aangestipt, dus we hebben kunnen constateren dat er een ruime meerderheid is, ook in de Tweede Kamer en ook bij partijen die hier nu om het hardst roepen dat het niet zou moeten, om daar wettelijk een en ander voor te gaan regelen. Dat wachten we rustig af en ondertussen experimenteren provincies en gemeenten in binnen en buitenland volop met het onderwerp burgerberaad. Een goede zaak wat ons betreft. Het voorstel komt van de werkgroep Veranderende Samenleving. Dat is altijd een mooi gekozen benaming, want als er ergens sprake is van dynamiek en verandering, is dat in onze samenle-

ving. Onze fractie nodigt alle criticasters van harte uit om het avontuur van een Drents burgerberaad aan te gaan, te evalueren en dan de balans op te maken voor wat de toekomst van ons Democratisch bestel mag brengen. Dan nog even over de motie van JA21. Ik ben even in verwarring, alweer in verwarring door JA21. Is die nu wel of niet ingediend, voorzitter?

De voorzitter. Hij is wel ingediend en hij maakt deel uit van de beraadslaging, heer Loof.

De heer Loof. Omdat er ook gesteld is: het mag ook naar de volgende periode. Maar goed, dan zal ik daar even kort op reageren. Sympathiek voorstel. Het is al door meerdere partijen aangehaald, maar wij kunnen nog niet exact in beeld krijgen wat de consequenties daarvan zijn. Het is natuurlijk een enorm circus, als je de provincie door wilt gaan met allerlei toeters en bellen. Hoe gaat dat in de praktijk? Wat kost dat allemaal? Dus we zijn in die zin even wat terughoudend en wachten graag een reactie van Gedeputeerde Staten af.

De voorzitter. De heer Omlo.

De heer Omlo. Ik werd even getriggerd door twee dingen. In hoeverre neemt u het Provinciale Staten serieus, als u dat al betiteld als circus? En wat kost het burgerberaad, denkt u?

De voorzitter. De heer Loof.

De heer Loof. Van het burgerberaad, de heer Pruisscher, dat was ook een van onze vragen de vorige keer. We hebben daar vanuit de werkgroep Veranderende Samenleving te horen gekregen dat het om en nabij € 200.000 zou kosten, voorzitter.

De voorzitter. Dank u wel, heer Loof. Dit was uw bijdrage aan het debat. Ik ga naar mevrouw Dijkers van de SP-fractie.

Mevrouw Dijkers. Het duurt even, dames en heren. Voorzitter, dank u. Ik heb ook nog wel online: iedereen doet mee en iedereen doet ertoe. Motie JA21, Drents burgerberaad, de combinatie maar eventjes. Het onderwerp burgerberaad was wat ons betreft al een A-stuk. We zijn voorstander van het organiseren van een pilot met een hybride burgerberaad, conform het advies van de werkgroep en de uitgangspunten zoals door doctor Jacobs geformuleerd in het onderzoeksrapport Burgerberaad Drenthe. Wat is er nou mooier dan via een pilot uitproberen of dit een mooie toevoeging is op onze manier van werken. Of het wat doet met het draagvlak, met de betrokkenheid van de burger, of dat mensen mee gaan praten die dat nu binnen deze setting nog niet doen. Dus wij zijn daar voor. Op basis van vier jaar werkgroep activiteit, wordt het ook tijd dat we er iets mee gaan doen. De motie van JA21 willen we ook positief benaderen en die zien we echt wel als een mogelijke aanvulling op het Statenstuk, hoewel die er ook wel een beetje los van staat. We vragen ons wel af, en ik heb het al meer gehoord, of het technisch en financieel realistisch is, want de commissievergaderingen zijn aan regels gebonden. Er worden eisen gesteld aan locatie, toegankelijkheid, openbaarheid voor publiek, online weergave. Het verhuizen van hier het hele circus, die term had ik ook, en de kosten die daarmee gepaard gaan, maar dan vooral of dat opweegt tegen wat je ermee wil bereiken, namelijk een grotere betrokkenheid van de omgeving. Ondanks deze bezwaren zouden we het vooraf goed in kaart gebracht zien worden hoe dat zich verhoudt, maar als voorstel wel een positieve benadering van onze kant.

De voorzitter. Dank u wel, mevrouw Dijkers. De heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Schoenmaker: Tot zover de zaken van technische aard. Ik vond het altijd al bijzonder dat zo'n tafeltje mooi naar beneden ging als mevrouw Dijkers hier kwam, maar nu weet ik waar dat knopje zit, dus bedankt dat ik erna mocht. Ja, we hebben hier in de commissie al uitvoerig over burgerberaad gesproken en ik hoor een aantal partijen het hele betoog hier volledig herhalen. De een die noemt alle activiteiten op waar de fractie is geweest de afgelopen periode. Onze fractie is ook op heel veel plekken geweest, maar dat gaan we niet noemen. Maar een partij als Sterk Lokaal Drenthe zit verweven in de maatschappij, verweven in de samenleving en wij zitten op ongelooflijk veel bijeenkomsten en ik denk dat die lijst misschien wel veel langer is dan ik net heb gehoord van een andere partij. De suggesties en de aannames en wat er in het verleden gebeurd is vanuit de Tweede Kamer vindt onze partij interessant. Maar wij staan eigenlijk wat meer in het nu omdat wij op dit moment ook niet vertegenwoordigd zijn in die Tweede Kamer. Gelukkig hoef ik niet bang te zijn dat ik ergens mee geconfronteerd wordt, wat ik zestig jaar geleden gezegd heb. Wij vinden dit een lastige. Wij zijn eigenlijk niet voor het burgerberaad zoals het hier voorligt, omdat daar een aantal nadelen aan kleven. Het zou beter zijn om de mensen te bereiken, maar je hebt te maken met de loting in twee stappen. Eerst reageren de mensen en vanuit die reacties maak je een selectie. Doordat die mensen eerst zelf moet reageren, loop je dan niet het gevaar, wat ik de heer Uppelschoten net ook heb horen vertellen: theoretisch en praktisch opgeleide mensen, wordt daar niet het onderscheid al gemaakt? Dus wij twijfelen aan het burgerberaad. Maar in de commissie hebben wij ook aangegeven: je moet soms durven nieuwe stappen te zetten, je moet ook durven fouten te maken en dat is ook de lijn die wij als partij nog steeds hebben. Zijn we er erg voor? Nee. Verwachten we er veel van? Nee. We verwachten veel meer van de leerstoel, wat ik genoemd heb in de commissie, dat je achter de voordeur van de mensen kijkt. Wat willen ze nu echt en hoe kom je met die mensen in contact? Dat doet universiteit Wageningen. Een ontzettend interessante studie en die studie volgen wij en wij zijn bereid om die informatie daaruit in een volgende periode met jullie te delen, omdat wij daar heel erg in geloven op die manier. Kortom we hebben gezegd: zijn we er voor? Nee, we zijn er niet echt voor. Zijn we voor een pilot? We gaan niet voor de pilot liggen. Dan zouden we ook zeggen: doe die pilot, zet hem in en dan beginnen we in de volgende periode. De motie van JA21. Heldere motie. Ik krijg dan altijd wel het idee: werkt dat nu? In Europees verband gaan ze ook vergaderen op locatie. Dat kost ongelooflijk veel geld, dus ik ben wel benieuwd naar het financiële plaatje erbij. Onze partij kan zich niet voorstellen dat je daarmee de inwoner bereikt. Ik denk alleen dat wij op verschillende plekken aanwezig zullen zijn en heel Drenthe leren kennen. Ik denk dat je andere methodes hebt om die inwoner wel te bereiken, dat dit niet gaat helpen. De kosten van tevoren, zijn we heel erg benieuwd naar. Maar ook dit is een motie, we willen hem ondersteunen, zeker omdat die kosten voorafgaand aan het gereis met ons gedeeld worden. En ook daar moeten we misschien leren van de goede dingen, maar misschien ook van de foute dingen. Op beide fronten staan we daar hetzelfde in.

De voorzitter: De heer Omlo heeft een vraag.

De heer Omlo: Nou niet echt een vraag, maar Sterk Lokaal gelooft niet in lokaal vergaderen?

De voorzitter: De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Wij geloven ontzettend in het lokaal vergaderen en wij zijn ook de vertegenwoordiging van alle lokale partijen en u moest eens weten waar wij lokaal overal zitten. Dat is ongelooflijk veel, maar die lijst wordt veel te lang. Ik graag geen concurrentie aan, maar dat is een lange lijst. Wij zijn niet overtuigd als wij als Staten de provincie ingaan, dat iedereen op die

plekken waar we dan zijn, zegt: wauw, nu ga ik een dagje uit, een avond uit, ik ga naar de Staten toe, want ik wist ze echt niet te vinden, geen idee dat ze in Assen zaten, maar nu komen ze hier en we gaan er naartoe. Wij geloven er geen bal van, maar als we het proberen, dan weten het. Dan u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Schoenmaker. Ik heb twee namen voor Forum voor Democratie: de heer Velzing en Bos. Een duetje? Nee, de heer Velzing, heel goed. Gaat uw gang.

De heer Velzing: Dank je wel voorzitter. Ik heb het een beetje ingekort omdat mijnheer Loof hetzelfde wilde vertellen wat ik wilde vertellen, dus dat scheelt weer tijd. Voorzitter, Forum voor Democratie vindt burgerraadpleging een waardevol instrument om met het publiek in contact te komen en meer inzicht te krijgen in hun standpunten en meningen over uiteenlopende onderwerpen te toetsen. Daar waar het volgens Forum voor Democratie te weinig gebruikt wordt door de overheid of overheidsdiensten om feedback van het publiek te krijgen over de diensten die zij verlenen en om hun mening over bepaalde onderwerpen te peilen wil Forum voor Democratie, referenda gebruiken om het overheidsbeleid te toetsen. Voor alle partijen zeggen vaak burgerraadpleging een waardevol instrument te vinden om de publieke opinie te verzamelen en het nodige inzicht te verschaffen om beleidsbeslissingen vorm te geven alsook om de deelname van het publiek aan de besluitvorming te vergroten. Forum voor Democratie stelt dan ook de burgerraadpleging een krachtig instrument is om met het publiek samen te werken, omdat het een directe verbinding mogelijk maakt tussen burgers en degenen die namens hen beslissingen nemen. Bovendien kan de burgerraadpleging als instrument bijdragen tot het opbouwen van vertrouwen tussen publiek en de overheid. Forum voor Democratie wil dan ook burgerraadpleging als instrument inzetten als hulp bij de besluitvorming van belangrijke Drentse aangelegenheid. Goed voorstel en een sympathieke motie van JA21. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Velzing. Ik kom bij mevrouw Van den Berg van de ChristenUnie.

Mevrouw Van den Berg: Dank u, voorzitter. Ik hou het maar kort, want we hebben al heel wat bijdragen gehad en in de commissie hebben wij al aangegeven voor de door de werkgroep voorgestelde pilot te zijn. De ChristenUnie denkt dat het een hulpmiddel kan zijn voor Provinciale Staten om nog beter in gesprek te gaan met de inwoners en de wisdom of the crowd mee te nemen in onze afwegingen. Waarbij de ChristenUnie er uiteraard wel aan hecht dat Provinciale Staten uiteindelijk aan zet blijven. Maar dit initiatief geven wij graag een kans. Dan wat betreft de motie. We waarderen de poging om de Drentse politiek dichterbij de inwoners te brengen en hebben daarom dit voorstel even doordacht, voor ons proberen te zien. Daarbij denken wij: gaat dit ons nou echt helpen? Wij zitten in de Statenvergadering en commissievergaderingen vooral met elkaar in gesprek en dan kan het ook een contrair effect hebben. Ook vraagt het nogal wat, er werd al door anderen aan gerefereerd, qua techniek, logistiek en daarmee ook qua kosten. En dan is het de vraag of de kosten opwegen tegen de baten. Wellicht kan daar vanuit de werkgroep ook nog wat licht op geschieden worden. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van den Berg. De heer Van Dekken van het CDA.

De heer Van Dekken: Voorzitter, dank u wel. We hebben als burgers in ons land een optimaal spreekrecht en vrijheid van meningsuiting. Die mening kun je op allerlei verschillende manieren uiten. Er kan heel veel, zolang het niet lasterlijk of smadelijk wordt, zo zegt onze wet, en vanuit je mening werk je aan een meerderheid en draagvlak voor je standpunten. Zo hoort dat gewoon

te gaan in een democratie. In ons land kun je dan al splinterend zo doorgaan met unieke en bijzondere constructieve samenwerkingen. Voorstanders van een burgerberaad stellen ons inziens ten onrechte dat door het lot aangewezen burgers het vertrouwen kunnen terugbrengen naar een politiek die kennelijk te ver van hen is komen af te staan. Het raakt aan verwachtingen over een betere politiek oordeel en opinie dan wat er kennelijk nu, op dit moment op de mat wordt gelegd door onze volksvertegenwoordigers. Maar die zitten er toch zonder last of ruggespraak. Ik was het werkelijk volledig eens met de uitstekende bijdrage die mijn collega Meeuwissen van de VVD uitsprak tijdens de laatste FCBE en ook hier vandaag weer. De volksvertegenwoordiger heeft vanuit een politieke partij een bijzondere positie en die krijgt een mandaat van de kiezer en doet daarna vanuit die aangewezen plek zijn best in de bestuurlijke opgave. Elk burgerberaad zien wij als een uitholling van dat mandaat wat de volksvertegenwoordiger heeft. Dat doen we allemaal op onze eigen unieke, integere wijze en dat is soms leuk, soms niet.

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Een vraag. Als ik het goed begrijp zegt u dat de problemen in de democratie zouden zijn opgelost als de politieke partijen weer goed gaan werken?

De voorzitter: De heer Van Dekken.

De heer Van Dekken: Voorzitter, ik heb de vraag niet goed gehoord.

De heer Uppelschoten: De problemen die we momenteel ervaren met de democratie in Nederland, die zouden opgelost zijn als de politieke partijen weer goed zouden gaan functioneren. Dat is ook het pleidooi van mevrouw Meeuwissen.

De heer Van Dekken: Voorzitter, ik denk inderdaad dat we al een heel eind op weg zijn of, zoals ook dadelijk in de opmaat naar 15 maart, dan begin je je eigen club en dan begin je je eigen partij en vanuit die dynamiek ga je proberen de burgers aan je kant te krijgen.

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Hebben de politieke partijen zelf ook niet een probleem, namelijk met het teruglopende ledenaantal dat blijkt bij de burgers. Dat de mensen de politieke partijen niet meer zien als een club die hen vertegenwoordigt.

De voorzitter: De heer Van Dekken.

De heer Van Dekken: Dat zou natuurlijk heel goed kunnen zijn, maar ik denk dat we ook onderscheid moeten maken tussen de kiezer en de leden. Ik vrees dat als we straks, 15 maart of na 15 maart hier een andere samenstelling hebben, dat misschien een aantal nog heel kort voor 15 maart lid is geworden van een partij. Volgens mij is dat niet bepaald echt het argument.

De heer Uppelschoten: De politieke partijen zouden we...

De voorzitter: Moment de heer Uppelschoten, we doen interrupties in tweeën, dus de heer Van Dekken vervolgt zijn betoog.

De heer Van Dekken: Dank u wel, voorzitter. In de FCBE hebben we daar ook al uitgebreid over gesproken, over de komst en het verdwijnen van partijen die dat mandaat bijvoorbeeld niet meer hebben. En zo hoort dat ook te gaan in een democratie. Voor het CDA Drenthe is op dit moment de uitwerking naar een pilot en concretisering naar een mogelijk onderwerp te zwaar negatief belast en ook verstrekkend in de consequentie. Ik begrijp werkelijk niet, ik snap het natuurlijk wel, maar als er grote fundamentele bezwaren zijn om dat nu zo verder te doen en dan beluister ik ook even wat collega Loof daar zojuist over zei, dan is het fijn om te weten dat dat de PvdA ontzettend stimuleert om voor te blijven stemmen. Maar ik zou hem om willen draaien. Waarom nu niet even getemporiseerd? Als er straks andere partijen in dit huis zijn, dan gaan we verder aan de slag met deze unieke vorm van samenwerking. Dan weten we dat ondertussen ook een Drents panel en andere dingen nog actief zijn hier, die ons voeden. Een jongerenadviesraad, waar onlangs collega Du Long en ik mee in gesprek waren. Kort en goed: los van de inzet van alle partijen op dit punt om de burgers, de kiezers, te ontmoeten, het komt er nu toch allemaal wat op neer als: dit moeten we er nog even doorheen drukken. Ik snap dat echt niet en ik zou nu zeggen: even pas op de plaats met het burgerberaad.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Dekken, en tot slot mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Dank u, voorzitter. Ik wou een stemverklaring geven over de motie. We hebben namelijk in de commissievergadering al laten weten dat wij voor de pilot burgerberaad zijn. In eerste instantie hadden we ook geen nieuwe bijdrage voor vandaag. Maar nu JA21 een motie indient willen we wel een stemverklaring geven. We begrijpen de wens van JA21 om de provinciale politiek dichterbij de inwoners van Drenthe te brengen. Het is te prijzen dat ze met een voorstel komen. Als je er langer over nadenkt dan verwachten we toch niet dat dit een realistisch plan is, alle goede bedoelingen ten spijt, want we zien nogal wat problemen met de toegankelijkheid van deze vergaderingen. Deze Statenzaal is op allerlei manieren aangepast. We hebben video-opnames live, ondertiteling, een ringleiding denk ik, en het is ook grotendeels toegankelijk voor mindervalide inwoners. Dan heb je nog het probleem van de catering en de veiligheid. Krijg dat allemaal maar eens voor elkaar, in een zaaltje in de regio. Maar als blijkt dat de griffie uitzoekt dat het allemaal heel erg goed te doen is en heel haalbaar, dan zullen wij graag vergaderen op locatie.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zuiker. We zijn aan het eind gekomen van de beraadslaging in eerste termijn en ik geef graag het woord aan de voorzitter van de werkgroep Veranderende Samenleving, de heer Pruisscher.

De heer Pruisscher (voorzitter werkgroep): Die toch eerst wil verzoeken om een korte pauze, voorzitter.

De voorzitter: Goed, wij schorsen de vergadering tot 15:25 uur.

De voorzitter: Ik heropen de vergadering en ik geef het woord aan de voorzitter van de werkgroep Veranderende Samenleving, de heer Pruisscher. Gaat uw gang.

De heer Pruisscher (voorzitter werkgroep): Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik ben eigenlijk haast geneigd om weer in herhaling te vallen, dat is misschien niet zo goed, maar dat helpt wel om de context beter te schetsen. Want we zijn nou al jaren bezig met dezelfde vraag, naar aan-

leiding van allerlei constateringën uit wetenschappelijke rapporten, staatscommissies, parlementaire commissie, onze eigen commissies, het representatieve stelsel schiet tekort. Dat is een fundamentele vraag en daar zijn we met elkaar gewoon zoekend: hoe kunnen we vanuit onze verantwoordelijkheid, ook onze wettelijke plicht om alle inwoners te vertegenwoordigen, daar dan toch recht aan doen? Daar komen we, ik zou bijna zeggen elke Statenvergadering, dat is wat veel, maar wij komen met regelmaat met voorstellen om daar aanpassingen op te doen. Of in ieder geval om aanvullingen te vormen met elkaar, zodat we nog beter onze inwoners kunnen vertegenwoordigen in de volle breedte. Daar is ook dit voorstel een uitvloeisel van. Dat is niet wat op het laatst van deze vier jaar nog even gauw er door moet. Nee, dat is zelfs op verzoek van uw Staten met een aangenomen amendement. Dat voeren wij uit. Het heeft dus ook geen zin om dat over de verkiezingen heen te trekken. Het is gewoon een opdracht van uzelf, aan onszelf. Dat voeren wij uit. Voorzitter, in die lijn zit dat we zoeken naar verbindend bestuur. Dat we veel meer het gesprek met onze inwoners willen opzoeken om te weten wat er in de volle breedte leeft en ook meer inwoners opzoeken dan simpelweg hier vertegenwoordigd zijn door alle partijen. En daar zit hem natuurlijk de lastigheid, want aan de ene kant kun je zeggen: dat is een verantwoordelijkheid van fracties en partijen zelf. Ja, maar het probleem is dat als we alle fracties en alle partijen bij elkaar optellen, dat we ongeveer de helft van de bevolking te pakken hebben. Dus ik denk dat het ook in de lijn van dit collectief ligt om naar de andere helft te kijken. Dat is dus een grotere opgave dan alleen zeggen: we gaan zelf wel de boer op. Dat is de lijn die we ook steeds in de werkgroep hebben gevolgd en ook alle voorstellen die wij doen. Zo komen we ook bij dit burgerberaad uit. Daar hebben we ook tijdens de commissie al veel over gesproken, onder andere inderdaad ook over de kosten, de verhoudingen tot het Drents panel en de verhouding in het hele programma dat wij voorstellen. Als ik dan de partijen eventjes bij langsloop dan begin ik meteen bij JA21, die toch twijfelt aan het instrument, op zich terecht. Ik denk dat dat bijna een gegeven is als je zoiets nieuws probeert. Daar zit gewoon een bepaalde spanning in en dat moet je ook met elkaar aandurven. Dus ik denk dat gezonde twijfel zeker ook hierin relevant is, maar misschien ook wel de durf, zoals mijnheer Schoenmaker van Sterk Lokaal zei, om het dan toch te proberen om de gok te wagen. Voordeel van de twijfel te geven. Er zit ook, u zei dat in een antwoord op een interruptie mijnheer Omlo, dat het idee dat we bij een burgerberaad, politici maken van gewone inwoners. Dat is natuurlijk niet het geval. We leggen aan een breed samengestelde groep een vraag voor, adviseer ons. Wij blijven politici, zij worden dat bij nadruk niet. Als ik kijk naar uw motie, ik heb natuurlijk ook vanuit de griffie gevraagd: hoe valt dit nou eigenlijk binnen het kader wat we met elkaar hebben? En ook: zijn er ervaringen of misschien in het verleden al onderzoek gedaan naar vergaderen op locatie? In het kader verbindend besturen hebben we met elkaar ook wat werkconferenties gehouden en daar kwam ook meer op locatie vergaderen terug. Dat was een van de voorstellen die we hebben gedaan. Dat hebben we in het Statenstuk van vorig jaar met elkaar geconcretiseerd naar twee voorstellen. In plaats van vergaderen wordt het inspreken op locatie. Zodra het dus echt een serieus onderwerp is waar brede inspraak op van toepassing is, dat we dat op locatie doen en dat ook organiseren. En ook om te kijken in de nieuwe Statenperiode waar nog meer ruimte zit om het contact met buiten te zoeken? Want we hebben in de werkgroep toen wel met elkaar gezeten. Alleen vergaderen op locatie, dat heeft iets, oneerbiedig misschien, maar verplaatsen van het circus, want we zijn nog steeds maar met elkaar bezig. Dus dat gesprek met buiten vindt dan nog steeds niet plaats. Dat is eigenlijk de grote kanttekening die we daar toen wij hebben gezet, maar wel met de intentie om vaker naar buiten toe te gaan en dat te realiseren. Ik heb ook gevraagd inderdaad, zijn er ervaringen mee uit het verleden? In het kader van corona hebben we onderzoek gedaan naar wat het kost om op andere locaties te vergaderen. Daar hebben we nu een beetje door de oogbaten naar gekeken en eventueel inflatie op toegepast. Dan moet u ervan uitgaan dat met alle systematiek die er bijkomt, een vergadering op locatie tussen de €

20.000 en € 25.000 per keer kost. Dat zijn een aantal overwegingen die ik u meegeef om deze motie verder te behandelen. Want ik ben geen gedeputeerde, voorzitter, dus ik hoef daar geen advies op geven. Het mag wel van die kant, maar dat laat ik daarvoor.

De voorzitter: Even we voor de heldere orde. Kijk, de Staten hebben natuurlijk budgetrecht. Als er gezegd wordt dat de orde van grootte € 20.000 per commissievergadering het budget zou moeten zijn, dan moet er ook dekking voor aangedragen worden. Dus in feite moet je wel een amendement indienen, zeg ik maar even netjes.

De heer Pruisscher (voorzitter werkgroep): Dat is niet gebeurd, maar waar, ik hoef daar als werkgroepvoorzitter verder geen advies op geven. Maar ik geef u wel een aantal kanttekeningen mee. Voorzitter, D66 vroeg, of beaamde nogmaals uit de commissie, dat invulling en uitvoering aan de nieuwe Staten is. Dat is ook zo, dus we zetten hier in die zin een heipaal neer. Het is goed om hiermee te experimenteren, maar uitwerking en uitvoering is echt na de verkiezingen.

De voorzitter: De heer Pragt heeft een vraag voor de heer Pruisscher.

De heer Pragt: Wat betekent dat concreet dan? We nemen het stuk nu aan, ik denk dat de meerderheid er is. Wat gaat er dan concreet nu gebeuren? Of vindt alles pas plaats na 15 maart?

De voorzitter: De heer Pruisscher.

De heer Pruisscher (voorzitter werkgroep): Wat we ook uit de rapporten van de heer Jacobs hebben meegekregen en uit de gesprekken die we met hem hebben gevoerd, is dat het wel heel verstandig is om de voorbereiding, alle randvoorwaarden die je eventueel kunt schetsen, goed met elkaar uit te werken en duidelijk te maken. Dat betekent heel veel werk, ook vanuit de griffie om alles op de plank klaar te hebben liggen. Dat kan natuurlijk wel gebeuren. Zodra de nieuwe Staten zeggen: ja, we gaan hier verder mee en we hebben een onderwerp en alles komt verder in gang, dan kan dat meteen opgepakt worden.

De voorzitter: De heer Pragt nog in tweede instantie.

De heer Pragt: Er worden dus geen stappen gedaan, die zo ver gaan dat het onomkeerbaar wordt.

De heer Pruisscher (voorzitter werkgroep): Nee.

De voorzitter: Ik zie dat de heer Uppelschoten ook een vraag wil stellen.

De heer Uppelschoten: Dat heeft te maken met het vergaderen op locatie. We hebben inderdaad in de werkgroep daar over gesproken, maar ik dacht dat we toen tot een soort conclusie gekomen waren dat hoorzittingen op locatie iets goed zou zijn, maar dat vergaderen op locatie niet de blikvanger is waardoor we mensen naar ons toe krijgen, dat dat echt iets anders moet zijn. De motie gaat over vergaderen op locatie. Ik denk dat het niet zo werkt, maar daar kunt u als voorzitter en niks over zeggen?

De voorzitter: De heer Pruisscher.

De heer Pruisscher (voorzitter werkgroep): Voorzitter, volgens mij heb ik inderdaad aangeven dat wij de vertaling hebben gemaakt in het Statenstuk vorig jaar, dat het gaat om inspreken op locatie en volgens ons nieuwe reglement kan dat ook een hoorzitting zijn.

De voorzitter: De heer Uppelschoten nog in tweede instantie? De heer Pruisscher is aan het eind van... ?

De heer Pruisscher (voorzitter werkgroep): Nee, ik zit even te kijken naar wat opmerkingen van partijen, voorzitter. Dat was eigenlijk vooral een herhaling van zetten. Ik neem vanuit de VVD-fractie mee dat ik toch vaker bardienst moet draaien, op de een of andere manier. Misschien helpt dat wel. Ik zie hier driftig geknik, dus ja, dat is het dan wel. Maar er zitten natuurlijk wel een aantal opmerkingen vanuit die fractie ook, we hebben het vorige keer ook al over loting gehad. Dat gaat niet alleen op kenmerken, dat gaat ook op relevantie van het onderwerp, zodat we daadwerkelijk kunnen nadenken over de representativiteit. Die zit niet alleen op uw geslacht of leeftijd, dat gaat veel dieper dan dat. Het klopt dat burgerberaden niet ter verantwoording kunnen worden geroepen, maar ze geven ons advies. Wat we ook steeds teruglezen, is dat de deelnemers het ook niet erg vinden als we tegen dat advies ingaan. Als maar duidelijk is wat er met hun advies gebeurt. Het zit hem veel meer in die wisselwerking dat we burgers en inwoners serieus nemen en ook goed luisteren, dan dat we alles klakkeloos overnemen. Ik denk dat het helemaal niet relevant is en dat ook helemaal niemand dat verwacht. Dus dat is nog wel een belangrijke kanttekening om te plaatsen. Daar werd ook nog bij gezegd dat wij zonder last en ruggespraak functioneren. Dat is nog steeds zo, volgens de wet. In de praktijk is dat wel iets minder natuurlijk, want bijna iedereen heeft fractievergaderingen waar zeker wel met enige ruggespraak, zelfs de bardienst zou als ruggespraak gezien kunnen worden. Dus daar moet ik toch ook enigszins afzwakken. Het idee van de heer Loof om het gebruik van democratische verbeeldingskracht, zo noemde u dat, vond ik wel heel relevant. Daar gaat het om: hun ideeën, plannen, inzichten veel meer politiek te vertalen. Dus in die zin een mooie term. Die moeten ergens blijven hangen. Volgens mij zijn we er dan haast wel, althans ik heb alles zo'n beetje globaal wel behandeld. Dus dank, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Pruisscher. Ik kijk of er behoefte bestaat aan een tweede termijn van de zijde van de Staten. De heer Omlo. Ja, ga uw gang.

De heer Omlo: Toch nog even aandacht voor de motie. Ik heb niet voor niks in de motie gezet dat het onderwerp-gerelateerd wordt en nogmaals benadrukken dat het presidium beslist naar aanleiding van de haalbaarheid en de kostenraming door de griffie, bij dezen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Omlo. De heer Pragt nog? Nee, de heer Uppelschoten? Gaat uw gang.

De heer Uppelschoten: Ik wil nog twee dingen zeggen. Ik ben het met de heer Loof eens dat de democratische verbeeldingskracht, ik noemde het de kwaliteit van besluitvorming, volgens ons kan toenemen. En dat wij ons ook moeten kunnen laten verrassen door oplossingen die door burgers aangedragen worden, die wij niet onmiddellijk in ons vizier hebben. Ik wil me graag laten verrassen door goede oplossingen, die wij in dit gremium niet zo makkelijk verzinnen. Dat is een, het tweede, de motie. Het was goed dat de voorzitter verwees naar de discussie in de werkgroep. We hebben ook daar lang gepraat over zo'n oplossing, maar daar kwam ik tot de conclusie, ik het weet niet voor de werkgroep, dat vergaderen op zich geen activiteit is die publiek trekt. Dat hebben wij hier ook op de publieke tribune. Wij hebben heel interessante discussies

over hele ingewikkelde onderwerpen, maar dat vergadering niet hetgeen is wat mensen trekt en dat je iets anders moet doen. Dan kan je wel een onderwerp nemen wat misschien op die plaats werkt. Maar vergaderen betekent nog steeds: mensen zien dat wij praten en dat wij beslissingen nemen, maar er is geen activiteit van de mensen zelf en dat is het essentiële verschil met het burgerberaad. Dus deze motie zullen wij niet steunen, omdat het niks toevoegt. Het lijkt een hele mooie oplossing...

De voorzitter: U bent over uw minuut heen.

De heer Uppelschoten: Het is geen oplossing voor het probleem.

De voorzitter: Dank u wel, heer Uppelschoten. De heer Pormes nog voor een tweede termijn? Ja, gaat uw gang, u heeft ook maar 1 minuut.

De heer Pormes: Dank u wel voorzitter. Er wordt in het voorstel geen afbreuk gedaan aan de representatieve democratie, dat wil ik wel helder gesteld hebben. De representatieve democratie blijft het vertrekpunt, terwijl de kwaliteit van het bestuur en het draagvlak voor overheidsbeleid en uitvoering verder kan worden verhoogd met de aanvullende inbreng van inwoners. Ik ben ook natuurlijk een beetje uitgedaagd door de VVD. Er is hier één persoon die ontzettend veel ervaring heeft met het belangrijkste instituut dat we hebben in het land. Dat is onze voorzitter en die weet als geen ander dat de Raad van State objectief, neutraal onderzoek pleegt naar wetgeving. We kunnen politiek met elkaar verschillen, maar ik wil u wijzen op de Wet versterking, participatie op decentraal niveau. De raad van State heeft echt alle onderzoeken meegenomen en alle argumenten die zowel het CDA, als de VVD hebben gegeven, hebben meegewogen. Dat kunt u allemaal lezen. Dus ik zou iedereen willen adviseren: negenentachtig nota hebben zij gebruikt, en wel zestien tot twintig onderzoeken. Dat is geen politiek stuk, het is een heel degelijk advies dat de Raad van State heeft uitgeven.

De voorzitter: Punt. Heel goed, want uw spreektijd zit er op. De heer Loof nog voor de tweede termijn.

De heer Loof: Dank u, voorzitter. Alleen even heel kort over de motie. Die hebben we net nog even tegen het licht gehouden. Het aardige is wel van zo'n discussie over burgerberaad dat je nu in één keer links het met rechts eens ziet worden en rechts is het met links eens. Alles loopt door elkaar vanmiddag, fantastisch! Ik heb nu al zin in het eerste burgerberaad. Maar inderdaad, dan herhaal ik even de woorden van de heer Pruisscher, het verplaatsen van dit circus naar buiten, het blijft een vergadering, zoals daar in de werkgroep Veranderende Samenleving kennelijk over gesproken is. En dat is toch voor ons, een eyeopener zou ik niet willen zeggen, maar een bevestiging van het feit dat wij ons afvragen: voegt het daadwerkelijk iets toe. Dus wij gaan niet mee met deze motie, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, heer Loof. Heeft mevrouw Dikkers nog behoefte aan een tweede termijn? Nee. De heer Schoenmaker? Dank u wel. De heer Velzing nog een tweede termijn? Mevrouw Van den Berg? Nee. De heer Van Dekken? Ja.

De heer Van Dekken: Voorzitter, heel kort. Over het burgerberaad is voldoende gewisseld denk ik. Over de motie van JA21, die zullen we gaan steunen, want we hebben alle vertrouwen erin dat de uitwerking op dat punt zorgvuldig zal gaan. Op het moment dat je twee OGB-vergaderingen ergens op een locatie hebt, of twee FCBE-vergaderingen, zou het misschien wel

eens een heel mooi idee kunnen zijn om een OGB vergadering In Emmen te houden over windmolens, een FCBE over damherten, zo zou ik nog een tijdje door kunnen gaan. Maar in ernst, we vinden het een prima idee. We gaan de motie steunen.

De voorzitter: Dank u wel, heer Van Dekken, en tot slot mevrouw Zuiker voor haar tweede termijn? Dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslaging.

Mevrouw Meeuwissen: Sorry?

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen. Gaat uw gang, ik heb u overgeslagen.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u, voorzitter. We hebben het er weer uitgebreid over gehad vandaag. Ik heb niet argumenten gehoord waarom ik nu ineens denk dat het een goed idee is. Onze fractie denkt nog steeds dat het juist het tegenovergestelde is, namelijk een zeer slecht idee. Maar goed, ik kan ook tellen, dus ik heb een vermoeden waar het straks uit gaat komen. Wij blijven van mening dat het vooral heel erg belangrijk is om mensen op te zoeken in hun eigen omgeving, om daar met ze het gesprek aan te gaan en dat hier terug te laten klinken in de inbrengen die wij hebben met elkaar in de Staten. Daar blijven we ons voor inzetten. En qua motie heb ik net al bij een interruptie aangeven dat met die tussenstap die de heer Omlo net ook aangaf, dat het eerst nog bij het presidium langsgaat om even te kijken of het echt haalbaar en betaalbaar is, ons credo uiteraard, dat wij daarmee in zullen stemmen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Meeuwissen. Ik kijk nu voor een tweede termijn eventueel naar de heer Pruijscher. Nee. Dan kunnen we gaan stemmen en we gaan stemmen over het Drents burgerberaad. Voorstel van het presidium van Provinciale Staten van 6 december, Statenstuk 91.

De heer Camies: Voorzitter.

De voorzitter: Even kijken, wie vraagt hier het woord? De heer Camies.

De heer Camies: Het is al opgelost.

De voorzitter: Heel fijn. Ik zie dat er nog één Statenlid komt op een drafje. Voor dit voorstel hebben gestemd: drieëntwintig Statenleden, daartegen zestien. Zodat dit voorstel is aanvaard. Dan gaan we nu stemmen over de motie. Motie op stuk nummer 1 van JA21 c.s. Die gaat over commissievergaderingen op locatie. Voor deze motie hebben gestemd zevenentwintig leden, daartegen twaalf, zodat de motie is aanvaard. Dat brengt ons naar het eind van dit agendapunt.

H-3 Algemene Subsidieverordening provincie Drenthe 2023; Statenstuk 2023-93

De voorzitter: En we stappen over naar het volgende agendapunt, sprak zij opgewekt, en dat agendapunt H-3: de Algemene Subsidieverordening provincie Drenthe 2023. Een voorstel van het college op stuk nummer 92. Spreektijden 2 minuten per fractie, voor het college 6 minuten en in tweede termijn 1 minuut per fractie en voor het college 3 minuten. De fractie van D66 heeft een amendement aangekondigd en de heer Pragt krijgt als eerste het woord om het amendement in te dienen en hij krijgt 1 minuut extra voor het indienen van dat amendement. Ga uw gang, mijnheer Pragt.

De heer Pragt: Dank u, voorzitter. Ik zal mij beperken tot het indienen van het amendement, want over de subsidieverordening zelf hebben we voldoende gesproken in de commissie. Ik begin bij constaterende dat: De provincie Drenthe de enige provincie is die de voorhangprocedure toepast. Het Drents parlement met het aannemen van de begroting en/ of via een Statenstuk de subsidiebedragen beschikbaar stelt. Het toekennen van de subsidies een bevoegdheid is van het College van Gedeputeerde Staten. Overwegende dat: Het Drents parlement verschillende mogelijkheden heeft om haar controlerende taken te kunnen uitvoeren; onder andere via de jaarrekening, schriftelijke vragen, rondvraag en agenderingsrecht. De voorhangprocedure vertragend kan werken en onnodige onzekerheid geeft voor organisaties en instellingen bij het toekennen van de subsidies. De voorhangprocedure extra werk geeft aan de organisatie en in de uitvoering. Dat in de afgelopen 4 jaar alle voorhangprocedures zijn overgenomen en niet hebben gezorgd voor een aanpassing van de verstrekte subsidie. We sluiten de ontwerp tekst van de Algemene Subsidieverordening provincie Drenthe 2023 als volgt te wijzigen: A. in artikel 1 komt 'incidentele subsidie: subsidie in incidentele gevallen als bedoeld in artikel 4:23, derde lid, onderdeel d van de Awb' te vervallen. Artikel 3, vierde lid komt te vervallen. En als laatste: bij de artikelsgewijze toelichting bij artikel 3, beginnend bij 'In het vierde lid is de zogenaamde Drentse voorhangprocedure geregeld' en eindigend met 'in het algemeen geen gevolgen kunnen geven aan de betrokkenheid van Provinciale Staten' komt te vervallen. Het amendement wordt ingediend namens D66, JA21, GroenLinks, VVD en CDA. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Pragt. U dient nu het amendement in en het amendement maakt deel uit van de beraadslaging. Ik heb op mijn lijst staan: de heer Uppelschoten van de PVV-fractie.

De heer Uppelschoten: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ook alleen het amendement. Wij zijn altijd heel blij geweest dat we konden zien en geïnformeerd werden over grote, incidentele subsidies. Die grote incidentele subsidies zijn dan € 150.000. Je kunt wel zeggen: je kunt vragen stellen, van alles kun je doen, maar dan moet je ook weten dat iets plaats heeft gevonden. Dit is een melding aan ons van bijzondere incidentele subsidies en je krijgt even nog de gelegenheid als Staten daar iets van te vinden. Je kunt alleen maar zeggen dat subsidies niet zijn teruggedraaid, wat betekent dat het zorgvuldig is gebeurd. Maar dat betekent niet dat hier geen discussie heeft plaatsgevonden. We hebben wel over een aantal subsidies gezegd: moet dat nou en hoe zit dat nou? Waar gaat het precies naartoe? Wat is de bedoeling van deze subsidies? Dus het is voor ons alleen het feit dat je geïnformeerd wordt en dat je nog de kans krijgt iets te zeggen over individuele subsidies. Niet over alle andere subsidies die lopen, die zijn buitengesloten van die regeling. Dat wij dat alleen hebben, misschien zijn we in Drenthe heel verstandig en zouden de andere provincies ook zo'n regeling moeten hebben.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Uppelschoten. Mevrouw Dijkers van de SP-fractie.

Mevrouw Dijkers: Dank u wel, voorzitter, de Algemene Subsidieverordening. Wij hebben nog een vraag. We hebben technische vragen gesteld en daarin wordt aangegeven dat er nog nooit sprake is geweest van misbruik en/ of oneigenlijk gebruik van subsidies. Ik wil heel graag een bevestiging van die uitspraak, want volgens de nota zou er periodiek gerapporteerd worden aan GS en is dat om bovengenoemde redenen nooit gebeurd. Als er expliciet bevestigd kan worden dat er nooit misbruik of oneigenlijk gebruik is geweest, zullen we voor het Statenstuk kunnen stemmen. Maar anders dan vinden wij het laten vervallen van de nota toch een lastige, omdat we niet zien wat daarvoor terugkomt en dat komt dan ook niet meer in PS ter besluitvorming.

Wat het amendement betreft, een voorhangprocedure, ook al heeft die nog nooit geleid tot het afwijzen van een voorstel, wil niet zeggen dat de procedure overbodig is. Het is een veiligheidsklep, die erin zit. En wat ons betreft, ook al zou die maar één keer in de 10 jaar nodig zijn, dan is het hebben van een veiligheidsklep een mooi instrument. Het argument dat wij de enige provincie zijn, zou je ook kunnen vertalen in: het is tijd dat andere provincies ook zoiets opnemen. Wat ons betreft, dat amendement, daar gaan we niet voor stemmen.

De voorzitter. Dank u wel, mevrouw Dikkers. De heer Zuur van de CDA-fractie.

De heer Zuur. Dank u wel, voorzitter. Hij omhoog of ik naar beneden, maar dit is beter. Dank u wel, voorzitter. In de commissie FCBE is door een aantal partijen ruimschoots stilgestaan bij deze aangepaste en verbeterde subsidieverordening. We sluiten ons aan bij de toen gegeven positieve kritiek op de aanpassingen. Rest ons nog een tijdens de commissie ontstane suggestie om de voorhangprocedure, die met dit voorstel al gekrompen was tot incidentele subsidies, nu helemaal te laten vervallen. Onze fractie heeft recent bij de voorstellen volgens die procedure een aantal keren aandacht gevraagd voor datgene wat in het Reglement van Orde, vastgesteld in september 2021 in artikel 20, lid vijf, hierover is opgemerkt. Dit betrof de informatievoorziening, zoals een financiële onderbouwing, een projectplan en een projectplan ten aanzien van zo'n voorstel. Want onze fractie vindt dat als we iets met zijn allen afspreken, dat dat ook nagekomen moet worden. Wij vatten onze controlerende rol serieus op. Dat bleek toch vaak een brug te ver en blijkbaar minder passend bij dergelijke voorstellen. Daarom is het dan ook goed om de procedure en alles wat daarmee samenhangt eens tegen het licht te houden op nut en noodzaak. Laten we, als het kan, dan dergelijke regels en voorschriften heroverwegen. Daar is de CDA-fractie een groot voorstander van: schrappen waar dat kan. Dat doen we nu, vandaar dat u ook onze fractie aantreft als een van de indieners van dit amendement. Dank aan D66 voor dit initiatief en het opstellen ervan. Komen we hierover dan helemaal niets meer te weten in de toekomst? Ik hoor het net ook voorbijkomen. Het college zal dit zeker kenbaar maken. Zij zouden, ik had hier staan, bijna gek zijn als ze daar niet ruchtbaarheid aan geven richting onze Drentse inwoners, want dit is toch wel iets waar aandacht voor mag zijn. Daarvoor gebruikt zij veelvuldig het instrument persberichten, waar ook wij een abonnement op hebben. Naast natuurlijk de informatie in onze zogenaamde P&C-cyclus. Wat ons betreft dus doen.

De voorzitter. Dank u wel heer Zuur, en tot slot de heer Pruisscher van de ChristenUnie.

De heer Pruisscher. Dank u wel voorzitter. Tijdens de commissiebehandeling zijn ook een aantal technische vragen gesteld namens de ChristenUnie en ook meteen in de wandelgangen. Dat is meestal nooit zo positief, maar dat was het wel, gewoon meteen in de wandelgangen met de ambtenaren besproken. De kou uit de lucht, om het zo te zeggen. Het amendement van D66. We snappen de gedachte erachter wel. Tegelijk: de motivering om het maar volledig af te schaffen, vinden we wat zwak. Onze motivering om het vast te houden, zijn we ook nog niet van overtuigd, dus wij zitten een beetje in dubio. Dat heeft er eigenlijk mee te maken: bureaucratie, dat hoeft allemaal niet, kunnen we best wel voorkomen, maar tegelijk is het een sturingsinstrument om toch iets van controle te houden op die, zoals ik het wel eens hoorde, grote weggeefshow op dinsdagochtend. Dus dat we zicht houden op wat er allemaal aan middelen uit dit huis gaat. Daar zoeken we nog een beetje naar. Daar kan best een andere vorm gekozen worden. Maar ik zou eigenlijk het college willen vragen: kunt u nou met nieuwe Staten, want dat hoeven wij niet eens meer te doen, maar met nieuwe Staten dat gesprek zoeken, op welke manier we toch zicht houden op die subsidiestromen en daar goed en ordentelijk met elkaar mee omgaan? Dat is de vraag, voorzitter, dank.

De voorzitter: Dank u wel, heer Pruisscher, want het is natuurlijk zo dat het college actieve informatieplicht heeft. De heer Moinat. Nee. Doe ik het weer! Hoe het toch kan?

De heer Pragt: We lijken echt niet op elkaar, dus nog even oefenen.

De voorzitter: De heer Pragt, D66.

De heer Pragt: Ik begrijp dat u een beetje grip wilt hebben en zicht wilt hebben op wat er besloten wordt. Zover ik weet, zijn de notulen van die vergaderingen openbaar sinds kort, dus die kunt u gewoon lezen, daar kunt u zich op abonneren zelfs, de besluitvorming. En de pers is natuurlijk onze gewillige bondgenoot op dit gebied. Het wordt altijd genoemd, dus je hebt alle aanleiding, reden, mogelijkheid om dat hier in kaart te brengen. Is dat voldoende of wilt u nog meer?

De voorzitter: De heer Pruisscher.

De heer Pruisscher: Ja, voorzitter, ik vind dat altijd een vrij passieve houding. Zo van: alles komt wel je kant op, doe er maar mee wat je wil. Maar juist de afspraak die we hiermee hadden, die voorhangprocedure, was ook een verplichting namens GS om onze positie als PS serieus te nemen. Dat hoeft niet zo bureaucratisch zijn als het nu is, maar ik denk dat je daar wel gewoon het gesprek met elkaar, ook in de nieuwe situatie, moet opzoeken.

De voorzitter: De heer Pragt nog?

De heer Pragt: Ik zie het niet passief als je zelf op zoek gaat naar informatie, dat noem ik actief zijn. Passief is dat je afwacht tot iemand iets bedenkt. Maar daar verschillen wij van mening, maar ik ben heel erg benieuwd wat u dan wel zoekt en wel wilt. Dat kan ik niet goed plaatsen.

De voorzitter: De heer Pruisscher nog.

De heer Pruisscher: Voorzitter, zoals ik net ook al zei, de voorhangprocedure is nu een instrument wat GS in positie brengt om over subsidiëring iets te vinden. Het is helemaal geen weigeringsgrond, maar je houdt daar grip op. Doordat meteen nu echt volledig weg te halen, weet je ook niet helemaal wat je dan straks nog wel kan. Dus ik zoek daarnaar, van: hoe houden we die verhoudingen tussen PS en GS ook gezond?

De voorzitter: De heer Blinde, JA21.

De heer Blinde: Dank u wel, voorzitter. Over gezondheid gesproken en gezonde verhoudingen: die voorhangprocedure, inderdaad, we mogen er wat van vinden, maar dat is het dan ook. Dus daar kun je al een beetje je twijfels bij hebben. Volgens mij we een college die ook prima de temperatuur van het zwembad kan meten, dus daar heb je niet per se zo'n procedure voor nodig. Het gaat momenteel ook over vanaf € 150.000. Dan hebben we het over een twintigste procentpunt van de begroting bijvoorbeeld. Bent u het ook met mij eens, wij hebben een controlerende taak en een kadergevende taak, maar als we al die tijd die je dan aan die een twintigste procentpuntjes kwijt bent, er zitten ook maar 24 uur in een dag. Kunnen we ons eigen werk ook niet wat handiger vormgeven, door dit gewoon af te schaffen met elkaar?

De voorzitter: De heer Pruisscher.

De heer Pruisscher: Nee, dat ben ik niet met de heer Blinde eens.

De voorzitter: Ik zie de heer Uppelschoten nog.

De heer Uppelschoten: Een vraag: dat we via persberichten geïnformeerd worden als PS, is dat niet heel mager?

De voorzitter: De heer Pruisscher.

De heer Pruisscher: Ja, dat vind ik.

De heer Uppelschoten: Ja, ik ook.

De voorzitter: U bent het eens. Dank u wel, u was aan het eind van uw betoog? Dan zijn we aan het eind van de eerste termijn van de zijde van de Staten en kijk ik naar gedeputeerde Vedelaar voor haar reactie.

Gedeputeerde Vedelaar: Voorzitter, dank u wel. Op twee punten een reactie van het college. Allereerst op het punt wat door mevrouw Dijkers is aangedragen over de nota: misbruik en oneigenlijk gebruik. Hebben we vorige keer ook al over gesproken, daarop een korte reactie en dan op het amendement. Ik heb al eerder aangegeven: sinds 2005 bij het Vaststellen van de ASV, verwijzen we al naar de provinciale leidraad voor het tegengaan van misbruik en oneigenlijk gebruik bij subsidies. Daar zit ook een heel instrumentarium bij - dat is allemaal op de website te vinden, ik zal daar vandaag niet zo uitvoerig als de vorige keer bij stilstaan - dat we inzetten om steekproefsgewijs en op allerlei andere manieren in beeld te brengen of er sprake is of kan zijn van misbruik en oneigenlijk gebruik. Die is niet aangetroffen. Betekent niet dat hij er niet is, natuurlijk. Dat onderzoek je op allerlei verschillende vormen en in die vorm is dat niet aangetroffen. Maar 100% zekerheid kan ik u op basis daarvan niet geven, maar dat is wel de manier waarop we werken. Destijds is per abuis die aparte nota niet ingetrokken. Dat herstellen we alsnog, dat is 8 jaar na data best een keertje nodig. Wij doen dat via die leidraad, we verantwoorden daar ook over via de P&C-cyclus en via de verschillende vormen van controle in onze organisatie en daarbuiten, via de accountant. Ik hoop dat dat voldoende zekerheid geeft over de inzet van de instrumenten. Dat geeft het mij in ieder geval wel. Voor zover u daar waarde aan hecht, want daar gaat u natuurlijk zelf over. In dat we een zorgvuldig instrumentarium hebben in de controle van het toepassen van subsidies en daar ook het zoeken naar mogelijke zaken die te maken hebben met misbruik of oneigenlijk gebruik en dat tegen te gaan. Dat voor zover in een reactie daarop. Dan het amendement. Vorige keer hebben we gezegd: het college is daar wat verlegen in, om daarop te reageren, want de Staten heeft dit eerder ook zelf gewild. Het raakt ook echt wel aan het instrumentarium van de Staten. Ik heb wel aangegeven dat het college zich er ook wel iets bij kan voorstellen. We hebben ook nog wel even kort mee mogen kijken met het exacte dictum, dus als u dit amendement aanneemt, dan wordt het ook op de juiste manier verwerkt in de ASV. Dan laten we het ook graag aan de beoordeling van de Staten, wetende dat het college daar mee uit de voeten kan, zeg ik maar even ook weer voorzichtig. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Pruisscher heeft nog een vraag voor u, mevrouw Vedelaar.

De heer Pruisscher. Ik hoorde van mevrouw Vedelaar een oh ja, dus ik vermoed dat ze weet welke vraag ik heb.

Gedeputeerde Vedelaar. Niet alleen u, maar ook de heer Uppelschoten heeft gesproken over: op welke manier informeer je dan? De heer Zuur had het over de cyclus en persberichten, maar we hebben natuurlijk ook nog de vorm van een Statenbrief. Dat doen we wel vaker, zeker als je met trots uitdraagt dat je een bepaalde ontwikkeling in werking zet met elkaar. Welk bedrag dat daar aan gehangen is. U kent ons, dan delen we dat ook graag met u. Dat kan natuurlijk een aanleiding zijn voor Provinciale Staten om daar verder over te spreken. Dat is wat anders dan dat je in de diepte van een begroting duikt, maar uiteraard, zou ik haast willen zeggen, volgen wij met elkaar die ontwikkelingen. Daar zijn kaders voor in de voorjaarsnota, dat verwerk je dan, of binnen de portefeuilles, en daar informeren wij u over. Maar dat kan net zo goed bestaan als de voorhangprocedure wordt afgeschaft door u.

De voorzitter. De heer Pruisscher nog in, ik zal maar zeggen: eerste instantie. Gaat uw gang.

De heer Pruisscher. Voorzitter, ik zou graag willen weten of het college genegen is om met nieuwe Staten in gesprek te gaan om ter vervanging van deze voorhangprocedure te kijken hoe we, zeker als het gaat om die subsidies, daar een goede informatievoorziening in op te zetten.

De voorzitter. Mevrouw Vedelaar.

Gedeputeerde Vedelaar. Voorzitter, daar is het college, welk willekeurig college dan ook, in welke samenstelling dan ook, kan ik u verzekeren, altijd toe bereid.

De voorzitter. Zo is het. Ik ben een soort van continue factor en ik zal daar zeker op toezien. De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten. De discussie over de voorhangprocedure als er een subsidie was, dat leidde er vaak toe dat wij dan vroegen: waar dient dat nou toe? Wat voor project is dat? Welke resultaten wilden behaald worden of zullen behaald worden? Ik had het idee dat het ook een soort bescherming was van GS, dat ze veel scherper moesten zijn als ze subsidie toekenden en dat als ze geen goed verhaal kunnen schrijven, het dan misschien niet gebeurd is. Dus dat er misschien heel veel onheil voorkomen is doordat er juist zo'n voorhangprocedure was. Heeft het ook die functie naar jullie gehad, dat jullie veel scherper moesten formuleren: waarom geven we die subsidie eigenlijk?

De voorzitter. Mevrouw Vedelaar.

Gedeputeerde Vedelaar. Nee, daar zijn we ook prima toe in staat zonder die procedure. Dat mag u ook van ons verwachten, en niet alleen van dit college, maar van ons hele organisatie. Het zijn allemaal mensen die daar elke dag met hart en ziel voor werken om dat heel zorgvuldig, in het kader van subsidies, uiteen te zetten. Daar de juiste informatie voor aangeleverd te krijgen, dat ook op een goede, rechtmatige en doelmatige manier te organiseren en dat echt zo zorgvuldig mogelijk te doen. Daarvoor is deze voorhangprocedure dus niet een instrument in ons college. Ik kijk ook even naar onze voorzitter, maar ik heb nog niet een moment meegemaakt dat we zeiden: wacht even, hier is de voorhangprocedure aan de orde, en dat betekent dat we ons werk anders gaan doen, dan dat we een euro lager aan het uitgeven zijn. Dat is niet aan de orde. U heeft daar destijds legitieme redenen voor gehad en volgens mij is het aan u om te beoordelen

of u uw werk daardoor beter kunt doen, in een controlemechanisme richting het college van Ge-deputeerde Staten.

De voorzitter: Dank u wel beiden. Bestaat er behoefte aan een tweede termijn? Ik kijk naar de heer Pragt. Nee. De heer Uppelschoten? Mevrouw Dikkers? De heer Zuur? Tot slot, de heer Pruischer? Mevrouw Vedelaar dan dus ook niet, stel ik me zo voor. Dan kunnen we gaan stemmen en dan gaan we eerst stemmen over het amendement. Het amendement op Statenstuk nummer 92, onderwerp Algemene Subsidieverordening provincie Drenthe 2023. Een amendement van D66 c.s. Daarvoor hebben gestemd tweeëndertig leden. Daartegen zeven, zodat het amendement is aanvaard. Dan gaan we stemmen over het besluit van het Statenvoorstel, Algemene Subsidieverordening provincie Drenthe 2023. Gaat uw gang. Daarvoor hebben gestemd negenen-dertig leden, zodat dit besluit met algemene stemmen is aanvaard.

I. Motie vreemd aan de orde van de dag – Onderzoek naar mogelijkheden ijsbaan (M 2023-2)

De voorzitter: Leden van de Staten, we gaan over naar agendapunt I en dat is de eerste motie. We hebben een hele waslijst dus laten we eens even kijken hoe we daar ordentelijk doorheen kunnen komen. We beginnen met de motie vreemd aan de orde van de dag van de VVD cum suis, en die gaat over het onderzoek naar de mogelijkheden van een ijsbaan. Ik geef het woord aan de heer Vianen van de VVD en ik ga daarna inventariseren wie ook het woord zouden willen geven, willen, neem me niet kwalijk. Ga uw gang, en u heeft 3 minuten spreektijd.

De heer Vianen: Nou, voorzitter, dat is fijn, maar we hebben inderdaad een hele hoop moties te gaan, dus ik zal er snel doorheen gaan. Voorzitter, de KNSB bracht de Staten in november 2022 op de hoogte van een kansrijk initiatief, een initiatief van een ondernemer om jongeren weer te laten schaatsen, met een innovatief concept: een 400 meter overdekte ijsbaan die tien keer goedkoper is dan een normale ijsbaan, en daar ga je dan rechterop van zitten. De exploitant heeft inmiddels 10 jaar ervaring met dit concept in Rotterdam en ze hebben hun eigen broek omhooggehouden en doen dat nog steeds. In deze 10 jaar heeft de exploitant een behoorlijk goed inzicht kunnen krijgen in wat er nodig is om een schaatsbaan rendabel te maken. De VVD vindt het ook bewonderenswaardig dat ook ondernemers hun nek uit durven te steken om te voorzien in een maatschappelijke behoefte, namelijk het creëren van gelijke kansen voor iedereen door de mogelijkheid te bieden om élk jaar te kunnen schaatsen. En dat ze hier een overheid voor nodig hebben om voor een kickstart te zorgen kunnen wij ons ook nog goed voorstellen. En met een schaatsprogramma van een periode van 10 jaar, waarmee elke schoolklas in ieder geval één keer per jaar gratis mag komen schaatsen en elk kind een gratis terugkomkaartje krijgt, krijgt de provincie daar ook veel voor terug. De VVD is enthousiast over het concept en de maatschappelijke voordelen die de ijsbaan te bieden heeft en we zouden daarom erg graag zien dat er een Drentse ijsbaan komt, zodat iedereen, jong en oud, weer in Drenthe kan gaan schaatsen, ook als het niet vriest. Maar, voorzitter, met de discussie over de ijsbaan tussen Assen en Hoogeveen nog vers in het geheugen, willen we wel goed beslagen ten ijs komen en wij willen daarom ook graag meer cijfers van de organisatie plus een duiding van het college hoe reëel dit concept dan is voor Drenthe, en wat de mogelijkheden zijn als het gaat om bijvoorbeeld de stroom en aansluitingen. Of de mogelijkheden voor een locatie. En een eventuele bijdrage. En daarom, voorzitter, heeft de VVD het initiatief genomen, samen met Sterk Lokaal, om een motie op te stellen. En hierin roept de VVD samen met Sterk Lokaal, JA21, CDA, SP en de PVV het college op om, en dan kom ik bij het dictum voorzitter en dan geef ik hem alvast aan u, roept het

college op om: een quickscan uit te voeren om de haalbaarheid van een overdekte ijsbaan in kaart te brengen, inclusief een mogelijke locatiekeuze, en de uitkomsten van de quickscan in 2023 te delen met de Provinciale Staten.

De voorzitter: De heer Pragt heeft een vraag voor de heer Vianen.

De heer Pragt: Ik ben ook bij die presentatie geweest. Het zag er uitstekend uit, moet ik zeggen, mooi verhaal, succesvol. En dat doen initiatiefnemers altijd, want die spiegelen nooit voor wat er slecht gaat. Maar met een quickscan, wat ga je daar... Wat is de opdracht, wat ga je onderzoeken? Want we hebben toch wel bedenkingen bij de duurzaamheidsfactor, bij de energie, wat er nodig is om dit te gaan uitvoeren, vooral gezien de crisis die er nu is. Wordt dat ook meegenomen als één van de hoofdonderwerpen of niet?

De voorzitter: De heer Vianen.

De heer Vianen: Nou, voorzitter, zoals ik net zei in mijn bijdrage: we roepen het college ook op om duiding te geven wat de mogelijkheden zijn. Als het dan gaat om bijvoorbeeld stroom- en netcapaciteit is dat ook iets om mee te nemen inderdaad. Maar daarbij kunnen we ook gelijk zoeken naar slimme oplossingen voor de duurzaamheid. Ik zie dat de heer Pragt in tweede instantie nog een vraag heeft.

De voorzitter: Heer Pragt.

De heer Pragt: Ik begrijp, netcapaciteit, stroom enzovoort, maar volgens mij hebben ze ook iets genoemd van dat ze volledig circulair waren, gewoon zelfredzaam op dat gebied. Wordt daar ook naar gekeken? Want hoeveel stroom en hoeveel energie zijn ze nodig in deze tijd?

De voorzitter: De heer Vianen.

De heer Vianen: Ja, voorzitter, er wordt wel een optie gegeven door de ondernemer om het energieneutraal te maken. Goed, dat zal eventueel meegenomen kunnen worden in de quickscan, wat dat voor impact heeft inderdaad. Dat is wat ons betreft helemaal prima.

De voorzitter: De heer Du Long.

De heer Du Long: Ja, dank u wel voorzitter. In eerste instantie was er sprake van een haalbaarheidsonderzoek, u spreekt nu van een quickscan. Ik hoor dat u daarin vooral de energie gaat onderzoeken, dat is wat u noemt. Maar is dat dan het verschil met een haalbaarheidsonderzoek, is dat wat er gaat gebeuren? Gaat het puur over de energievoorzieningen?

De voorzitter: De heer Vianen.

De heer Vianen: Nee hoor, voorzitter, dat is totaal niet wat we zeggen. We roepen het college op om een quickscan te doen, om ons een duiding te geven over wat de mogelijkheden zijn. Het gaat om bijvoorbeeld een locatiekeuze, ga in gesprek met gemeenten om te kijken: is er behoefte aan een ijsbaan. Zijn er ook mogelijkheden als het gaat om stroom bijvoorbeeld? Hoe zit het met de bereikbaarheid? En we willen graag dat het college ons daar duiding over geeft: hoe haalbaar is dit? Is dit een goed concept voor Drenthe of niet?

De voorzitter: De heer Du Long in tweede instantie.

De heer Du Long: Hoe uitgebreid ziet de heer Vianen dat voor zich, voorzitter.

De voorzitter: De heer Vianen.

De heer Vianen: Kijk, wat ons betreft, wat de VVD betreft, gaat het echt om een quickscan. Dus het kan om een aantal factoren gaan, die ik net hiervoor ook heb genoemd. En als dat heel snel kan, dan hoeft dat van ons ook niet heel uitgebreid. Als het college zegt: hé, dat kan voor de zomer van 2023, helemaal goed, maar daar gaat het college uiteindelijk over.

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Ja, voor de duidelijkheid, of het nou een haalbaarheidsonderzoek of een quickscan heet, dat is lood om oud ijzer, maar het gaat erom: doet de provincie zelf een haalbaarheidsonderzoek naar de mogelijkheden van een ijsbaan, of bedoel je dat het alleen een onderzoek is naar die oplossing in Rotterdam? Want dan hebben wij er grote moeite mee. We zouden willen dat de provincie het voortouw heeft, dat de provincie kijkt welke mogelijkheden voor ijsbanen zijn er nu in Drenthe, want er is behoefte aan en dat er nu een hele slimme, een goede ondernemer is die meteen in dat gat gesprongen is, dat is mooi dat er al iets achter de hand is, maar we zouden eigenlijk willen dat de provincie zelf een haalbaarheidsonderzoek doet. En als het die ene is, ja, dan wordt het een beetje onzinnig, want dan gaan wij dus het haalbaarheidsonderzoek van die ondernemer betalen. Dat is niet de bedoeling, wat ons betreft.

De voorzitter: De heer Vianen.

De heer Vianen: Nee, voorzitter, volgens mij roepen wij ook niet op om een haalbaarheidsonderzoek uit te voeren voor deze ondernemer. We vragen het college: kom met een aantal, met een quickscan om de mogelijkheden in kaart te brengen van een ijsbaan. En als er uiteindelijk een regionale partij is die ook met een dergelijk concept kan komen: helemaal goed. We vragen ook aan de organisatie van: laat ons nou eens wat cijfers zien om die businesscase te staven, want je zou ook niet willen dat je over een, pak 'm beet, paar jaar weer terug moet gaan om weer geld te geven aan de organisatie. Dus wat ons betreft pakt de provincie het voortouw en vragen we het college om een duiding wat de mogelijkheden zijn.

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Maar even voor de duidelijkheid, dat is dus een haalbaarheidsonderzoek naar een ijsbaan in Drenthe waarbij meerdere partijen betrokken kunnen worden, en dat het niet alleen een onderzoek is naar de mogelijkheden van deze ene meneer of dit ene bedrijf.

De voorzitter: De heer Vianen.

De heer Uppelschoten: Er is misverstand over, wat er nou gebeurt.

De voorzitter: De heer Vianen.

De heer Vianen: Ja, als ik ook kijk naar de motie, we roepen op om een quickscan te doen naar de mogelijkheden van een ijsbaan. En we zeggen niet per se dat hier een schaatsbaan uit Rotterdam heen moet komen. Dat staat ook niet zo in de motie, heer Uppelschoten.

De voorzitter: De motie is overigens ingediend en maakt deel uit van de beraadslaging, dat moet ik nog even erbij zeggen. Ik zie dat mevrouw Van den Berg ook een vraag heeft voor de heer Vianen. Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Ja, dank u, voorzitter. Door een dergelijke quickscan of haalbaarheids-onderzoek of hoe je het ook maar noemt te starten, zet je een richting in naar het komen tot een ijsbaan. En dan denk ik dat het ook goed is om aan de heer Vianen van de VVD te vragen hoe hij dat voor zich gaat zien. We krijgen straks een ijsbaan als het aan u ligt. Die gaat heel veel energie vragen. We zitten met een energieopgave al in Drenthe, een vol net, u bent volgens mij niet zo, of de heer Vianen is volgens mij niet zo voor de zonnevelden. We hebben natuurlijk al iets van een quickscan mogen zien, van de ondernemer die zich nu gemeld heeft. Ja, wat is de mening van de VVD over de energievoorziening en de vraagstukken die dat met zich mee-brengt? Realiseert de VVD zich dat en welke keuzes maakt ze daarin.

De voorzitter: De heer Vianen.

De heer Vianen: Jazeker voorzitter, daar moeten we inderdaad keuzes in maken, richting mevrouw Van den Berg, en dat is ook onderdeel van de quickscan, van wat zijn nu de mogelijkheden in Drenthe om een dergelijke ijsbaan eventueel aan te sluiten? Wat heb je daarvoor nodig? En uiteindelijk moeten we op basis daarvan, dus dit is ook echt een quickscan mevrouw Van den Berg, om dan te kijken, op basis daarvan: gaan we ervoor of gaan we er niet voor? Maar wat ons betreft willen we daar zeker voor gaan.

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg, tweede instantie.

Mevrouw Van den Berg: Maar voorzitter, voor een aantal dingen hoeven we geen quickscan te hebben. Dat kun je op je klompen aanvoelen. Er is energie nodig. Dus wil je zo'n ijsbaan energieneutraal maken dan moet je daar volgens deze ondernemer, en dat is een simpele ijsbaan zou je kunnen zeggen, 3000 zonnepanelen voor neerleggen. Nou, dat zijn er nogal wat, probeert u zich dat voor te stellen. Is dat iets wat de VVD dan op de koop toeneemt, zo'n zonnepark?

De voorzitter: De heer Vianen.

De heer Vianen: Nou voorzitter, kijk, de VVD is niet per se tegen zonnepanelen als het gaat om een dubbelfunctie. Laat ik als voorbeeld noemen: het TT Circuit heeft een parkeergarage voor motoren. Dat is een dubbelfunctie. Daar liggen ook ontzettend veel zonnepanelen. En als het gaat om 3000 zonnepanelen in dit geval, dat zijn ongeveer, pak m beet, twee voetbalvelden? Rekent u maar uit. '

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van den Berg. Ik zie de heer Uppelschoten nog een keer. Wilt u heel kort zijn? Wilt u uw microfoon gebruiken?

De heer Uppelschoten: In uw antwoord zei u net: een quickscan van een dergelijke ijsbaan. De schrik slaat me om het hart. Hebben we het alleen maar over die ene? Of is het een brede quickscan?

De voorzitter: Die vraag heeft u al eerder gesteld. Nog één keer, heer Vianen.

De heer Vianen: Voorzitter, dan beantwoord ik hem ook nog één keer. Wat ons betreft gaat het om een onderzoek naar een ijsbaan.

De voorzitter: Ja. Helder. Ik geef eerst het woord aan het college en inventariseer daarna wie er nog meer het woord zouden willen voeren. Gedeputeerde Brink is richting Tilburg. Zijn vervanger is gedeputeerde Jumelet. Mag ik die uitnodigen? ... .. Uiteraard. Hebben wij de motie voor gedeputeerde Jumelet?

Gedeputeerde Jumelet: Ja, voorzitter, de motie is nog niet gedeeld. Ik begrijp dat de tekst, die wel bekend is, op één punt gewijzigd is. Het haalbaarheidsonderzoek is een quickscan geworden. Dat is denk ik de enige wijziging in de motie. Dan kan ik het uit mijn hoofd doen, zou ik zeggen. Voorzitter, dank u wel voor de gelegenheid om als college er ook op te antwoorden, in ieder geval ook een, dank u wel, richting mee te geven in uw besluitvorming, in uw denken. Ja, de motie is natuurlijk opgesteld vanwege het feit dat er inderdaad ook een ondernemer is gekomen om u op de hoogte te brengen. Ik was daar zelf niet bij, het college is daar zelf ook niet bij geweest. Ik heb in ieder geval begrepen dat dat voor u ook aanleiding is om ook naar Rotterdam af te reizen, een aantal van u tenminste, en nu ligt voor een motie die oproept om een quickscan uit te voeren om de mogelijkheden van een ijsbaan in Drenthe in kaart te brengen. Inderdaad vervang ik collega Brink want het gaat over sport. En de idee is om de uitkomst van de quickscan in 2023, dus dit jaar, te delen dan met de Provinciale Staten. Ik hoorde uw overwegingen met uw discussie daar ook over en we hebben als college hier ons ook over gebogen in de wetenschap dat deze motie zou worden ingediend. En het gaat dus inderdaad over een ijsbaan en niet dé ijsbaan zou ik haast zeggen om het even wat preciezer te maken, in ieder geval in datgene wat u net ook gewisseld hebt. De mogelijkheden te verkennen, en het moet me toch van het hart, misschien ligt er ergens nog wel een onderzoek in dit huis dat gaat over een ijsbaan, dus misschien kunnen we daar ook gebruik van maken. Maar in ieder geval zegt het college, het is het oordeel aan de Staten om u daar, zeg maar, over uit te spreken. Ik denk dat dat ook op dit moment misschien wel de juiste weg is, want we zitten kort voor verkiezingen en wat ons betreft gaat het ook in een overdrachtdossier, zodat u met elkaar ook daar een mening nu over vormt, maar dat ook meegeeft aan de volgende Staten. In ieder geval zullen we natuurlijk uiteraard afwachten wat u stemt, oordeel Staten. De enige opmerking misschien ook nog wel even om te maken, is dat het ook heel snel over een locatie gaat. Het gaat ook over stroomaansluiting, het gaat ook over wat de mogelijkheden zijn. Maar ik denk dat als het over een ijsbaan gaat, met wat hier dan staat, waar u over geïnformeerd bent, dat het ook aan u is om daar ook een keuze voor te maken, om dat te willen of niet te willen. Maar nogmaals, vanuit het college zeg ik u: oordeel Staten wat ons betreft, voorzitter.

De voorzitter: Helder, heer Jumelet. Ik zie dat de heer Schoenmaker een vraag voor u heeft.

De heer Schoenmaker: Ja, dan wil ik toch een heel klein 'pormesje' doen. Dat houdt in: terugkijken naar uitspraken in het verleden. Drie jaar geleden heeft de fractie van Sterk Lokaal Drenthe ook een idee rondom een ijsbaan geopperd. Dat kregen we er toen niet door, oké, maar toen heeft de gedeputeerde wel aangegeven van: op het moment dat er zich een ondernemer meldt

met een sluitende exploitatie die haalbaar is, dan staan we daarvoor open en dan gaan we daar graag over in gesprek. Dat behelst eigenlijk deze motie. En op dit moment heeft die ondernemer zich gemeld nadat de KNSB zich eigenlijk tot ons heeft gewend van: we hebben iemand die dit zou willen doen. Herinnert u zich die woorden nog die destijds uitgesproken zijn door de heer Brink.

De voorzitter. De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet. Ik heb daar op z'n minst een actieve herinnering aan, [gelach], dus dat komt u dan goed uit, denk ik. Nee, ik denk dat het altijd goed is om te kijken naar projecten. Er zijn meer projecten die wel eens ook hier voorbijkomen, zeker als het gaat om sport. Ik denk dat het goed is om daar een afweging in te maken en volgens mij wordt nu opgeroepen tot een quickscan, zoals het wordt genoemd, en aan u om daar uw mening over te geven als Staten en dan blijkt wel of we daarmee aan de slag gaan en ik geef u in ieder geval aan dat wij met elkaar vinden dat het goed onderbouwd moet zijn, moet gaan over enzovoort, enzovoort. Dat hebben we in het verleden ook gedaan en u weet uiteindelijk ook wat op dit moment aan de orde is, soms ook lastige situaties met grote sportvoorzieningen, maar het is altijd goed om u goed voor te bereiden, zeker als het gaat om grote besluiten, in ieder geval ook waar een ondernemer naar vraagt. Dus, voorzitter, volgens mij een helder antwoord, dank u wel.

De voorzitter. Dank u wel. In tweede instantie nog, heer Schoenmaker?

De heer Schoenmaker. Ik dank de heer Jumelet voor dit antwoord. Want meestal hoeft hij alleen maar ja te zeggen, maar er komt een heel verhaal, maar het hele verhaal klopt wel. Dus bedankt.

De voorzitter. Oké, waarvan akte. Ik inventariseer of er nog Statenleden het woord willen voeren, want we hebben natuurlijk al een debatje gehad. Ik zie, even kijken, de heer Uppelschoten, de heer Du Long, even kijken, de heer Schoenmaker, even kijken, de heer Duut, het CDA, even kijken, de SP, bij monde van..., mevrouw Van den Berg, ja, mijnheer Van de Weg heb ik al, mevrouw Zuiker, de heer Nijmeijer, ja, dat is het? Zit ik nog iemand over het hoofd te zien? Dan beginnen we bij de heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker. Dank u wel.

De voorzitter. De heer Schoenmaker heeft het woord en hij heeft 1 minuut. Ga uw gang. Ik had liever gezien dat wij als mede-indiener, ook aangekondigd in het presidium, iets meer tijd hadden, dus ik heb hem heel kort gemaakt, maar ik hoop dat u niet al te streng bent, omdat wij uiteindelijk samen met de VVD deze motie hebben opgesteld en we hebben hem samen ingediend, alleen jullie hebben hem geschreven, dus vandaar. ... ..

De voorzitter. De indiener van de motie krijgt altijd iets meer tijd en de rest 1 minuut.

De heer Schoenmaker. Goed, laat ik heel kort zijn. Wij zijn in Rotterdam geweest. We zijn ontzettend enthousiast over deze ijsbaan. We hebben de exploitatie gezien, wij hebben een bidbook ontvangen, daar staat al heel veel in, al zou je een onderzoek willen doen. Het gaat bij deze schaatsbaan niet om de topsport. Dit zijn de klapschaatsen, die zul je daar niet heel erg veel zien. Wat wij daar wel zien zijn de houtjes, de andere schaatsen. Hier gaat het om. Het gaat om de jeugd, het gaat niet om de topsport. Dus: we hebben de breedtesport te pakken. Daar

gaat het om met deze ijsbaan. Het is kennismaken met schaatsen, het is beleven van schaatsen, de jongere generatie deze volkssport nummer één te laten ervaren. En: deze organisatie is ontzettend gebaat bij het organiseren van feestjes [gelach] op deze schaatsbaan, op deze curlingbaan, op deze krabbelbaan, en dit zal bijdragen aan een mooie ontmoetingsplek hier midden in Drenthe en de exploitatie hiervan is gewoon rond, daar is genoeg ruimte voor. Ik sluit bijna af want ik zie iemand staan. De grote pluspunten zijn: de kosten zijn zeer beperkt, de exploitatie is sluitend, de duurzaamheid staat zeer hoog in het vaandel en ze streven naar energieneutraliteit. En ja, we vragen om een quickscan, en wij zien graag dat die al gebeurt voor de zomervakantie, want er is al ontzettend veel uitgezocht en dat staat hier allemaal in. En dit is gewoon vrij opvraagbaar dus ja, het is eigenlijk een appeltje-eitje. De ondernemer heeft zich gemeld, zoals de heer Jumelet ook heeft gezegd. Daar is destijds aan gerefereerd. De KNSB komt met het voorstel en wij zeggen van: prachtig plan.

De voorzitter: Dank u wel, heer Schoenmaker. De heer Du Long heeft een vraag voor u.

De heer Du Long: Ja, nou ja, de heer Schoenmaker zegt dat er al heel veel is uitgezocht en wappert met een aantal plaatjes. Maar als je dat samenvat dan is dat nog geen A4'tje. En cijfers over exploitatie, en zeker sluitende exploitatie, heb ik in elk geval niet gezien. Mijn vraag aan de heer Schoenmaker: u zegt dat het om een haalbaarheidsonderzoek gaat naar aanleiding van deze ene ondernemer, maar uw mede-indiener zegt dat het om een quickscan gaat en om meerdere ijsbanen, niet beperkt tot één ondernemer. Waar gaat het om?

De heer Schoenmaker: Het is heel simpel. Er is een ondernemer geweest, die heeft zich gemeld met een heel goed plan. Waar een ijsbaan wel komt of waar die niet komt: dat wordt uiteindelijk onderzocht. We hebben hier in dit document, en hier staat al helemaal een haalbaarheidsonderzoek in, dat is al uitgevoerd in 2016, dat gaat over cijfers, dat gaat over haalbaarheid. Er zit op basis van deze cijfers een volledig exploitabel model in. Dus ik ben blij met de vraag vanuit de PvdA, maar dit is gewoon een volledig haalbaar concept.

De voorzitter: Dank u wel, heer Schoenmaker. Ik geef het woord aan de heer Uppelschoten.

Mevrouw Van den Berg: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg heeft een vraag voor de heer Schoenmaker.

Mevrouw Van den Berg: Ja, ik ken dat stuk niet hoor, maar misschien de heer Schoenmaker wel: staat daar ook een oplossing in voor het probleem netcongestie waar we mee te maken hebben. Voor de mensen thuis: het probleem dat het stroomnet vol is en we dus niet zomaar een grote energieslurper kunnen aansluiten.

De voorzitter: De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Ook daar ben ik... Ja, deze vraag is natuurlijk beantwoord. We hebben een quickscan. Dat wordt ook meegenomen in een quickscan vanuit de provincie om te kijken van: hé, hoeveel mogelijkheden zijn er qua stroom. Kun je het volledig energieneutraal maken? 3000 zonnepanelen, deels op het dak en deels in het middenterrein want dat ziet namelijk niemand, is prima uitvoerbaar. Ja, en dat is dus een... Natuurlijk moet het meegenomen worden, maar dat is nou juist wat het onderzoek behelst: kan dat hier of moeten we een locatie zoeken in Drenthe, want je hebt meerdere locaties, waar dat wel kan.

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg in tweede instantie.

Mevrouw Van den Berg: Ja, daar zit gelijk mijn punt. Ik bedoel: sommige dingen kun je gewoon van tevoren bedenken. Die zonnepanelen krijgen zon in de zomer, in de winter leveren ze niet zoveel op, en dat is juist wanneer je het ijs wilt hebben liggen. Dus ja, dat kun je nu al op je klompen, of daar hoef je geen onderzoek voor te doen, dat gaat niet energieneutraal zijn, dan moet je er al een windmolen neer willen zetten.

De voorzitter: Mijnheer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Het mooie daarvan is dat het een bedrijf is dat extern mag salderen. Het kan rustig in de zomer opgewekt worden, in de winter kan het gebruikt worden en daarmee vervalt de rekening naar elkaar toe. Dus ja, daar is over nagedacht. De locatie, je moet kijken: welke locatie is geschikt. En dat is op dit moment helemaal niet im Frage.

De voorzitter: De heer Uppelschoten heeft ook een vraag voor de heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Er ontstaat volgens mij nou toch een soort misverstand, want ik begrijp dat je vooral een promotieverhaal houdt voor de oplossing van Rotterdam, terwijl volgens mij de motie is: we doen een haalbaarheidsonderzoek naar meerdere mogelijkheden en meerdere plekken voor een ijsbaan. Maar wat je voordraagt: promotieverhaal van Rotterdam, maar dat is nou net niet de bedoeling van deze motie.

De voorzitter: De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: De boodschap een paar jaar geleden was heel simpel: als er een plan ligt dat economisch haalbaar is, waarbij de exploitatie sluitend is en die meldt zich, dan is, in dit geval is het de KNSB geweest, die heeft al een paar maanden geleden eigenlijk gezegd: kijk hier eens serieus naar, want het is de KNSB, die is de initiatiefnemer om het schaatsen te promoten voor de toekomst hier in Drenthe. En dat is hetgeen wat hier voorligt en daar willen wij graag een quickscan op hebben, of dat kan met dit plan, dat hier nu voorligt. En wij vertrouwen een ondernemer niet op zijn blauwe ogen, daar moet je ook vanuit de provincie goed naar kijken.

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Dan begrijp ik tóch dat het iets anders is dan wat in de motie staat. In de motie gaan we een haalbaarheidsonderzoek doen naar een ijsbaan in Drenthe, en dat gaat niet over één ondernemer, en over de plekken in Drenthe. En jij houdt vooral een verhaal voor de oplossing in Rotterdam. Die moeten we onderzoeken en we moeten kijken of die in Drenthe kan. Maar dat is iets anders dan volgens mij de motie bedoelt.

De voorzitter: De heer Schoenmaker, en we tutoyeren hier niet, ga uw gang.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, maar het wachten was uiteindelijk op een plan dat haalbaar is. In Rotterdam hebben ze 10 jaar ervaring met dit concept. Als je dat zou vertalen naar Drenthe en dat is uiteindelijk waar op dit moment naar gekeken wordt, en dat is ook waarom de KNSB hier in de Staten is geweest om dit plan te promoten, om te kijken van: is dit haalbaar? Wij zeggen als Statenleden: je kunt nooit, ook al is het een fractie van het geld van toen, zomaar geven

voor een plan. Daar heb je onderzoek voor nodig. Wij hadden liever een haalbaarheidsonderzoek gezien, want dan weet je ook waar je je geld aan uitgeeft, maar je hebt een voorziening voor heel Drenthe, voor de toekomst, en dat vinden wij ontzettend belangrijk.

De voorzitter: De heer Blinde heeft ook een vraag voor de heer Schoenmaker.

De heer Blinde: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, wij zijn mede-indiener van de motie, maar toch schrik ik een klein beetje van een soort, zeg maar, een soort liefdesverklaring van Sterk Lokaal omtrent de schaatsbaan. Maar ook bijvoorbeeld dat u zegt van: nee, het kan allemaal uit, het is allemaal onderzocht, want ik heb hier cijfers uit 2016. Nu ken ik u ook als een bedrijvenman. Vaart u vaak op cijfers uit 2016?

De voorzitter: De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Nou, het mooie van die cijfers is dat het aantal inwoners alleen maar meer geworden is ten opzichte van toen. Als je daar zaken op baseert dan is dat een hele legale vergelijking. Ja, ik kom uit het ondernemersleven. Ik weet dat cijfers die aangeleverd worden, dat die goed zijn, maar tenminste betrouwbaar moeten zijn. In Rotterdam doen we het al 10 jaar, of doen ze het al 10 jaar op die manier, volledig sluitend, heel mooi. Alleen, hier zien we heel graag: klopt dit verhaal wel? En daar zien we nou juist dat haalbaarheidsonderzoek of die quickscan. Neem gerust deze cijfers mee, maar vaar er niet blind op. En dat is eigenlijk wat we zeggen: het idee is mooi. Zou het mooi zijn voor Drenthe: ontzettend mooi, maar het moet wel kloppen en je moet geen scheuren in de broek oplopen als Staten. En dat is eigenlijk wat die motie behelst.

De voorzitter: De heer Blinde in tweede instantie.

De heer Blinde: Ja, dank u, voorzitter. Hoe wij dat proces wat meer voor ons zien: je gaat een quickscan doen, dan krijgen de Staten relatief snel een beeld van binnen welke kaders is zo'n concept mogelijk en als je dan als Staten zegt van: nou, dat is misschien wel interessant, dan kun je zeg maar een diepgravend, echt onderzoek doen. Maar ik proef in alles aan u dat u, zeg maar, gewoon met oogkleppen op denkt van: die schaatsbaan moet er komen, en dat zullen we wel even gaan regelen. U versprak zich zelf met: we doen het al 10 jaar in Rotterdam zo. O nee, zé doen het al 10 jaar zo. Zeg maar, begrijpt u, zeg maar, vanuit ons mede-indienerschap, dat we denken van: poeh, kan het even uit z'n 6 terug naar z'n 2? Even...

De voorzitter: Heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Nou, ik ben het geheel eens met de heer Blinde: misschien ben ik als persoon soms enthousiast over een concept, omdat ik denk: hier is een voorziening voor heel Drenthe dat nu haalbaar is. Als ik we bedoel, ik heb geen aandelen in dat bedrijf, ik heb er niks mee maar ik ben er wel geweest vorige week. Ik heb gezien wat daar gebeurt, hoe die mensen daar genieten van die ijsbaan, maar ook wat er kan. Ze hebben mij verteld, en ik heb daar wel cijfers van, dat die exploitatie daar sluitend is. Helemaal mooi. Maar nogmaals, vertrouw niet alleen op die cijfers, laat hier dat onderzoek doen. En als blijkt dat dit het bedrijf is dat het zou kunnen doen, prima. Als blijkt dat dit het bedrijf is dat het niet zou kunnen doen, moeten wij als Staten onze vingers daar niet aan branden. Het enige wat wij zeg-

gen: check het, want er is wel een serieuze kans dat het nu wel realiseerbaar wordt voor Drenthe en dat is de vraag die wij stellen, niet meer en niet minder. Dus ik denk dat wij dezelfde visie hier wel in delen.

De voorzitter: De heer Du Long heeft ook een vraag voor de heer Schoenmaker.

De heer Du Long: Ja, heel kort toch nog even, denk ik. De heer Blinde schetst een beeld van een, nogmaals, van een quickscan en dat is heel algemeen. U heeft kennelijk allerlei cijfers en ik weet niet of meer partijen hier dat hebben, of de VVD, uw mede-indiener, die ook heeft, wij niet in elk geval. Maar u zit een heel enthousiast verhaal te houden, nou, alle lof daarvoor, maar het lijkt inderdaad wel alsof u aandeelhouder bent. Dus wat voor cijfers heeft u die anderen niet hebben? En wilt u ze dan niet misschien delen? Maar terwijl ik dat vraag, voorzitter, denk ik: maar dat hoeft ook helemaal niet, want daar gaat de motie niet over. De motie gaat over ijsbanen of wellicht een ijsbaan ergens in Drenthe. En als laatste misschien, voorzitter, en dat is een vraag: hoe ziet de heer Schoenmaker de vergelijking van de bevolking van Rotterdam, met een totaal verschillende bevolkingsopbouw, voor zich vergeleken met Drenthe.

De voorzitter: De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Ik ben ook blij met de vragen eigenlijk van de heer Du Long. De bevolkingsopbouw, dat is inderdaad al in 2016 bekeken van: hoeveel mensen zouden er gaan schaatsen. Want destijds schijnt er ook een dingetje geweest te zijn met de ijsbaan. Maar waar ik hier voornamelijk enthousiast over ben... Als ik ergens voor ga, als ik ergens enthousiast over ben, wil ik eerst zelf onderzoeken: kan dat? Daarom zijn we erheen gegaan, die cijfers die ik heb en dat document, had elke partij op kunnen vragen, want dat is gewoon contact opnemen met de heer Nederlof die hier is geweest en die heeft alles met ons gedeeld. U was daar ook bij of had daarbij kunnen zijn. Die cijfers, daar put ik uit, die cijfers, die kloppen voor wat hier op papier staat. Maar heel graag wil ik dan wel dat dat in de brede zin ook zo gecheckt wordt. Maar als die cijfers geen vertrouwen geven, moet je er nooit aan beginnen. Maar als die cijfers wel vertrouwen gegeven, hoop ik dat deze motie aangenomen wordt, waardoor je kunt checken of die mogelijkheid voor een ijsbaan in Drenthe er is. En dat is eigenlijk hetgeen, daar word ik enthousiast van.

De voorzitter: De heer Du Long in tweede instantie nog.

De heer Du Long: Ja, graag. Dank, voorzitter. Maar vindt u dan niet dat de ondernemer zelf, dat het bij de ondernemer, want die heeft er kennelijk een belang bij, had gelegen om ons, alle partijen, diezelfde informatie te geven in plaats van dat u naar Rotterdam bent gegaan?

De voorzitter: De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Nee, dat zouden we denken. Alleen die uitnodiging hier is geweest op uitnodiging van de KNSB. De KNSB heeft gezegd: dit is een partij die het kan doen. Dit is een partij die kan zorgen voor een ijsbaan in Drenthe voor de breedtesport, voor de toekomst. Deze partij hoeft niet per se naar Drenthe want die is op meerdere plekken in Nederland dat ze ijsbanen gaan bouwen, maar ze willen het in Drenthe ook mogelijk maken en daar zijn wij als partij ontzettend enthousiast over en de KNSB Drenthe ook. Dus dat is de reden waarom de KNSB het initiatief heeft genomen. Die cijfers daarachter hebben wij gezien. Daar zijn we enthousiast

over. Nu graag een check of het klopt. En als het klopt dan komen we hier terug, misschien met een goed plan.

De voorzitter: De heer Vianen wil z'n mede-motie-indiener een vraag stellen? Ga uw gang.

De heer Vianen: Ja, een hele korte, dank u wel, voorzitter. Ja, want de heer Schoenmaker, u houdt een ontzettend enthousiast verhaal en ik word er ook enthousiast van, want ik denk ook echt dat het een mooi concept is, een schaatsbaan zoals die in Rotterdam is. Alleen de KNSB heeft destijds ons ge... [Gelach] O... De KNSB...

De voorzitter: Ik weet ook niet wat de hilariteit behelst. Mag ik vragen of er even wat aandacht kan zijn voor de heer Vianen? Dank u wel. Heer Vianen.

De heer Vianen: Volgens mij is de heer Van Dekken rondjes aan het schaatsen, maar dat weet ik niet helemaal zeker.

De voorzitter: O. Oké.

De heer Vianen: Oké. Maar goed, de KNSB heeft ons geïnformeerd over een concept en dat concept is dan uiteindelijk Schaatsbaan Rotterdam. En de motie roept op van: nou, doe dan een quickscan, beste college, laat ons zien wat de mogelijkheden zijn voor een concept van een ijsbaan. En als een andere ondernemer in Drenthe dit concept zou kunnen doen, dan is dat ook prima. Ziet u dat ook zo?

De heer Schoenmaker: Ja, dat zie ik 100%. Alleen, wij leefden tot voor kort in de gedachte dat zo'n ijsbaanmogelijkheid met deze exploitatie er totaal niet was. Nu blijkt hij er te zijn. Dat willen we onderzocht hebben. Maar wij zitten niet vast aan deze ondernemer, maar dat het mogelijk is, daar worden we wel enthousiast van.

De voorzitter: De heer Uppelschoten, mag ik vragen om een hele korte interruptie.

De heer Uppelschoten: Voor mij blijft het verwarrend, mijnheer Schoenmaker. Ik heb ook die motie ingediend en ik ben er steeds van uitgegaan: we gaan onderzoeken of er een ijs..., of nou ja, ik hoop dat er een mogelijkheid is om een ijsbaan in Drenthe te vinden, maar er kunnen ook andere zijn dan de oplossing van Rotterdam. Ik herinner me de discussie die we hier gehad hebben over...

De voorzitter: Volgens mij heeft u die vraag nu al verschillende keren gesteld. Mag ik nog één keer een helder antwoord van de heer Schoenmaker op deze vraag?

De heer Uppelschoten: Maar de vraag die ik dan ga stellen is: er zijn ook andere oplossingen volgens mij dan alleen die van Rotterdam. Want Assen had toen ook een andere oplossing, en die zou ook weer meegenomen kunnen worden in het onderzoek. En dat wil ik alleen maar veiligstellen.

De voorzitter: De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Het hele simpele antwoord daarop: ik denk dat die oplossing ongeveer € 40 miljoen kostte en exploitatie-technisch niet rond te breien was. Dit is € 5 miljoen, exploitatie-technisch rond. Een heel groot verschil.

De voorzitter: De heer Nijmeijer heeft ook een vraag.

De heer Nijmeijer: Ja, dank u, voorzitter. Wij willen natuurlijk allemaal niet in een wak schaatsen, en dat gaan we ook niet doen. U heeft het erover dat de KNSB een verzoek heeft ingediend. Maar niet bij de Staten. Kunt u aangeven... Ik heb geen formeel verzoek gezien voor iets. En u doet het voorkomen alsof er al een verzoek ligt en volgens mij is dat niet aan de orde.

De voorzitter: De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Nou, volgens mij hebben we een aantal keren een brief gehad van de KNSB. Die hebben we hier geagendeerd, daar hebben we vragen over gesteld. Vervolgens is er een informatieavond geweest. ... .. Jazeker. Daar hebben we een informatieavond over gehad, of informatiebijeenkomst hierover gehad. Toen is het verzoek al geweest: wie van de Staten wil mee naar Rotterdam, want de KNSB wil het graag laten zien. Die bijeenkomst, die komt zeer binnenkort. Maar op verzoek van de KNSB hebben wij 2 weken geleden die bijeenkomst hier gehad en dat is eigenlijk wat voorligt. En, nou ja, en nogmaals, of het nou deze ijsbaan wordt, dit concept of een andere, maar dit is een concept dat kan en als er meerdere aanbieders daarvan zijn, dan vind ik dat dat onderzocht moet worden. Maar het concept dat er destijds lag is volstrekt onhaalbaar en daar rijd je inderdaad het wak in. Maar met dit plan denk ik dat je daar overheen kunt schaatsen.

De voorzitter: De heer Nijmeijer nog in tweede instantie.

De heer Nijmeijer: Maar mag ik inderdaad de conclusie trekken dat er geen formeel verzoek ligt van de KNSB om een ijsbaan in Drenthe te doen, want die is ook niet bij het college binnengekomen. Dus het gaat nu alleen over die informatiesessies die we hebben gehad met de KNSB, waarover wij nu praten.

De voorzitter: De heer Schoenmaker tot slot.

De heer Schoenmaker: Ja, wij hebben die brieven gezien en de KNSB is hier volgens mij niet geweest in officiële zin, als u dat zo aangeeft. Maar wij hebben die brief gezien, het is hier behandeld in de Staten, er is een informatiemiddag geweest, en op basis daarvan willen wij graag kijken van: nou, is dat dan inderdaad mogelijk? En zo moet u dat zien. En als het mogelijk blijkt, dan zal er ongetwijfeld een vervolgstap zijn. Maar als het niet mogelijk blijkt, dan is die vervolgstap wellicht ook niet mogelijk. Maar de indieners zijn enthousiast over de mogelijkheid.

De voorzitter: Dank u wel, heer Schoenmaker. Ik kijk eens even of er nog behoefte bestaat aan inbrengen want we hebben behoorlijk wat interrupties achter de rug. De heer Uppelschoten. Ja, ga uw gang.

De heer Uppelschoten: Ja, ik twijfel zelf heel erg of ik m'n naam eronder moet laten staan, onder deze motie, want ik heb steeds begrepen en zo wil ik het ook, maar ik kijk naar de heer Vianen: wij gaan onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om een ijsbaan in Drenthe te hebben en we willen graag een ijsbaan hebben, en niet degene die zich nu als eerste gemeld heeft, die

meneer uit Rotterdam, dat dat dé oplossing is. Want laat ik maar heel gek zeggen: als je zegt schaatsen, ik heb bijvoorbeeld begrepen dat Holiday on Ice, die doet ook aan schaatsen, maar dat is op kunststof. Dus als wij willen schaatsen in Drenthe, zouden heel veel dingen onderzocht moeten worden. En over Assen wil ik alleen maar zeggen, Assen zei toen: het is alleen exploitabel te maken als er meerdere dingen gecombineerd worden. En dat is toen afgevallen. Maar als dat weer zou kunnen, daar bij het TT Circuit, wie weet dat daar ook een ijsbaan zou kunnen komen. Dus ik wil gewoon de mogelijkheden die er zijn op een rijtje hebben, en niet alleen de mogelijkheid van deze ene meneer. Want een haalbaarheidsonderzoek voor die meneer, laat ik het maar zo zeggen, dat is van de gekke. Dan gaan wij betalen voor een haalbaarheidsonderzoek dat hij zelf moet doen. En als hij z'n haalbaarheidsonderzoek niet goed doet, gaat hij zelf failiet. Dus wat hebben wij daarmee te maken?

De voorzitter: De heer Schoenmaker heeft een vraag voor de heer Uppelschoten. En ik hoop dat we niet weer dezelfde vragen over en weer gaan stellen.

De heer Schoenmaker: Nee-nee-nee, ...

De voorzitter: Ga uw gang.

De heer Uppelschoten: Nee, de vraag die de heer Uppelschoten eigenlijk stelt, had hij net zo goed 3 jaar geleden kunnen stellen, van: onderzoek nou eens als provincie in de meest brede zin of een ijsbaan mogelijk is. Het antwoord daarop 3 jaar geleden, heel duidelijk: was niet mogelijk. Dus de vraag die u nu stelt is eigenlijk wel, vind ik heel bijzonder. Vindt u dat zelf ook niet?

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Ik heb dat antwoord op die vraag nooit gezien.

De voorzitter: Dank u wel, heer Uppelschoten, uw tijd is voorbij. Ik kijk naar de heer Du Long.

De heer Du Long: Er loopt nog geen tijd, voorzitter. En hoewel dat in mijn eigen nadeel is misschien goed om dat wel aan te zetten. Nou, ik denk dat ik het wel binnen een minuut kan houden. Wij zijn een groot voorstander van breedtesport, want dat is ook wat in deze motie wordt genoemd en we zijn zeker een voorstander van een ijsbaan. Alleen, je moet niet de omgekeerde weg gaan bewandelen zoals de heer Schoenmaker dat leek te gaan bewandelen. Overigens vind ik het heel bijzonder dat er één partij is die 100% zeker is van een sluitende begroting op basis van, ja, dat weet ik dan niet. Ik constateer dat er een licht verschil is, of eigenlijk een heel groot verschil, een wak zoals de heer Nijmeijer zegt, tussen wat de heer Nijmeijer, pardon, wat de heer Schoenmaker zegt, Sterk Lokaal, en de VVD. Als het blijft bij een quickscan waarbij het inderdaad om een heel algemeen beeld gaat, dan is dat wel even iets anders dan wanneer het richting een haalbaarheidsonderzoek gaat, specifiek op één type ijsbaan. Dus dat willen we zo nog even afwachten, voorzitter. Misschien dat de heer Vianen, o, hij gaat mij interrumpen, of hij gaat het in tweede instantie doen, dat gaat verduidelijken. Hoe dan ook zou ik alvast wel heel kort willen schorsen, dat vragen aan u, voorzitter, voordat we gaan stemmen. Dank.

De voorzitter: Ja, want ik denk dat hier des Pudels Kern wel aan de orde is. Ik kijk nog even verder. De heer Duut? Ja. En na de heer Duut, mevrouw Mentink. Die kan dan alvast in de startblokken, want iedereen heeft een minuutje. De heer Duut.

De heer Duut: Voorzitter, dank u wel. Ik heb mijn oorspronkelijke verhaal weggegooid, na al die interrupties en al die veronderstellingen en al die nieuwe initiatieven. Laat ik het in het kort zo zeggen: wij hebben er lang over gepraat en uiteindelijk besloten om mede in te dienen omdat wij, uiteraard als iedereen, Drenthe graag een ijsbaan gunnen. Dat is één. Maar het tweede is de worsteling waar je dan mee komt. En in dat verband wijs ik u op recente publiciteit over alle ijsbanen in Nederland, allemaal onrendabel tot en met Heerenveen. Die wordt zwaar gesubsidieerd door de Rijksoverheid. Maar ze zijn allemaal onrendabel. Dat zijn de traditionele ijsbanen. Hier is sprake, niet van een traditionele ijsbaan, maar heel iets anders. U kent dat concept. Dat is iets nieuws. En het enige, althans dat vinden wij, het enige wat hier nu voorligt is dat ideeetje, dat idee, dat idee, zou dat iets kunnen zijn voor Drenthe? Onderzoek dat! En hou op met je eigen verhalen te houden. Laten we het onderzoeken. Het heet tot mijn vreugde nu een quickscan, want het mag niet teveel geld kosten. Het vorige debacle kent u allemaal nog, heeft vele miljoenen gekost, niets opgeleverd. Dus nu moet het een quickscan, nog beter, weinig geld. En ga even dat ideeetje onderzoeken. En ik ben het met alle critici eens: je moet niet zo'n ondernemer op z'n blauwe ogen geloven. Onze fractie was trouwens niet zo onder de indruk van die presentatie. Maar we moeten eerst weten waar we het over hebben.

De voorzitter: Heer Duut, wilt u afronden?

De heer Duut: Ik rond nu af, voorzitter. Zeker.

De voorzitter: Fijn.

De heer Duut: Dus eerst weten waar we het over hebben en geef dit even een kans om het ten minste even te onderzoeken. En dan gaan we verder, niet eerder. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik geef het woord aan mevrouw Mentink van de CDA-fractie. Ga uw gang.

Mevrouw Mentink: Dank je wel, voorzitter. Het CDA dient deze motie graag mee in, want sport en vooral breedtesport doet er voor ons extra toe. Of dat nu voetbal, wielrennen of schaatsen betreft: elke ontwikkeling op sportief gebied kan rekenen op onze steun, want het brengt beleving voor jong en oud, in dorp of buurt en verbindt de gemeenschap. Voor het CDA blijft het een belangrijk iets om vooral een steuntje in de rug te geven bij de realisatie van een ijsbaan. We willen als provincie principieel graag bijdragen, maar gaan nooit zelfstandig over tot realisatie of exploitatie van dit soort van voorzieningen. Dat is immers aan anderen. Maar, zoals gezegd, wij willen altijd een steuntje in de rug geven. Het is nu aan de Staten of men meegaat met deze quickscan. Het CDA zegt: pak deze winterhandschoen op en stem mee met deze motie. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Mentink. De heer Van de Weg van de SP-fractie. ... ..
Prima.

De heer Van de Weg: Dank u wel, voorzitter. Ja, ik heb ook... Wat ik aan tekst had, heb ik maar even, laat ik maar even los. Eigenlijk kan ik me wel heel erg aansluiten bij wat de heer Duut... Dat vond ik, ik denk: ja, wat mijnheer Duut zei, dat was iets waar het volgens ons ook om gaat. Er is een mooi initiatief van die meneer uit Rotterdam. Wij zijn als partij ook altijd eigenlijk heel erg voor die breedtesport. Er zijn natuurlijk in het verleden hele grote evenementen naar Drenthe gehaald. En ik denk dat wij ook... Nu ook weer het Europees Kampioenschap. Daar gaat

heel veel geld naartoe. En wij zitten dan inderdaad, als we daarover praten, met kromme tenen en met tandengeknars als het ware van: ja, hoe groot is die spin-off nou voor de breedtesport. En daar geloof je wel in of daar geloof je niet in. In dit geval is juist de breedtesport de kern van het doel waarom we dit willen. We willen dit onderzocht hebben op dit idee van die man uit Rotterdam, en als blijkt dat het luchtfietserij is, dan doen we het dus niet. En als inderdaad blijkt dat de energie een probleem gaat worden, dan doen we het dus niet. Maar, laten we het principe... Voor mijn, voor ons gevoel: het principe is breedtesport, voor onze jeugd, zodat ze misschien wel weer uitgedaagd worden om te gaan schaatsen. Het is natuurlijk niet...

De voorzitter. Meneer Van de Weg, wilt u afronden, uw minuut is voorbij.

De heer Van de Weg. Ik dacht dat ik 3 minuten had.

De voorzitter. Nee, 1 minuut, 1 minuut, ook voor mevrouw Van den Berg die nu aan de beurt is.

De heer Van de Weg. Oké, dat was het. Dank u wel.

De voorzitter. Dank u wel.

De heer Du Long. Maar ik heb nog wel een vraag.

De voorzitter. O, neem me niet kwalijk, de heer Du Long staat achter de interruptiemicrofoon. Ga uw gang.

De heer Du Long. En de vraag is heel simpel eigenlijk, want u spreekt over deze ene ondernemer, dus volgens u, u bent mede-indiener, gaat deze motie alleen maar over het onderzoek naar deze ene ondernemer.

De heer Van de Weg. Nee, het gaat over het concept van die baan die in Rotterdam is. Daar gaat het over. En of dat nou deze ondernemer of dat een ander, en misschien liggen er in Nederland meer concepten, meer banen met dit concept, maar het gaat om dit concept van deze baan.

De voorzitter. Mevrouw Van den Berg, mag ik u het woord geven? Ga uw gang, ga uw gang.

Mevrouw Van den Berg. Ja, voorzitter. Het is duidelijk verkiezingstijd. En natuurlijk vinden ook wij schaatsen hartstikke mooi. Maar we moeten niet alleen ons gevoel gebruiken, maar ook ons verstand. En dan moeten we zeggen dat wij slechte ervaringen hebben met het fenomeen ijsbaan als provincie. Het heeft tot heel veel strijd en gedoe geleverd tussen gemeenten onderling en tussen de provincie en de gemeente. En in den lande zien we overal verdrietige situaties van noodlijdende ijsbanen, waarbij de overheid vaak de gaten moet dichten en daarmee belastinggeld gebruikt wordt. Ook hebben we inmiddels met meer ingewikkeldheden te maken. We moeten het energiegebruik terugdringen vanwege de CO₂-uitstoot, er is energieschaarste door de oorlog in Oekraïne en daarnaast is er ook ruimtegebrek op het energienet. En nu wordt ons een onduidelijk voorstel, moet ik zeggen voorzitter, gedaan voor een quickscan, haalbaarheidsonderzoek. Er is nog veel discussie over wat dat onderzoek zou moeten behelzen. En een quickscan is niet gratis, dat kost het nodige en dan moet je er wel enigszins vertrouwen in hebben dat er iets zinvol uit gaat komen. Bovendien vinden wij in deze fase dat de provincie niet aan zet is. Kortom: wij zijn niet voor deze motie.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van den Berg. Mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren. O, de heer Velzing heeft een vraag voor mevrouw Van den Berg. Ik denk dat het vanavond wel een uur of elf gaat worden. De heer Velzing, ga uw gang.

De heer Velzing: Dank je wel, voorzitter. Ik heb nog een vergadering vanavond, dus dat moet ... .. Goed, bewegen is goed, dat bent u met mij eens. Ik ben naar de voorlichting geweest. Ik vond het een goed initiatief en je mag het niet vergeleken, u spreekt over alle ijsbanen in Nederland, maar dit is een heel ander initiatief en een andere manier van een ondernemer. Ik vraag even aan de ChristenUnie, u zegt: het kost veel energie, dat klopt, ... is schaars. Het is winter, het zal dus meevallen. Maar dat betekent ook, breedtesport willen we allemaal, zijn we allemaal voor. Dat betekent dus ook dat de sporthallen gesloten moeten worden, dat alle kerken gesloten moeten worden, want die vragen ook heel veel energie en tegenwoordig zitten in de kerken maar drie meer, moeten die dan ook gesloten worden?

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Ja, voorzitter, moet ik hier echt serieus op ingaan?

De heer Velzing: Oké, jammer, maar ik vind het geen argument dat u zegt: het kost veel energie. Bewegen is goed. Maar dank u wel.

Mevrouw Van den Berg: Misschien moet de heer Velzing eens even de energierekening van de ijsbaan bijvoorbeeld in Twente of in Rotterdam opvragen en die van de kerk hier in Kloosterveen. Dan zult u snappen wat ik bedoel.

De voorzitter: De heer Duut wil ook een vraag stellen.

De heer Duut: Ja, dank u wel. Ik begrijp de overwegingen van mevrouw Van den Berg heel goed. Die is zeer kritisch en ze zegt dus uiteindelijk: dus wij steunen de motie niet. Mag ik een hypothetische vraag... Mag dat ook?

Mevrouw Van den Berg: U mag hem altijd stellen, voorzitter.

De heer Duut: Oké. Gesteld, zeer hypothetisch, gesteld: we doen een quickscan en dan vooral op uw volgens mij meest belangrijke punt, de energie die het gaat kosten. Waar haal je dat allemaal vandaan en dat is veel te duur en kan allemaal niet. Maar nou, gesteld, komt uit de quickscan dat met die zonnepanelen die men erbovenop wil gaan leggen enzovoort, en wat voor andere technieken: het blijkt mogelijk te zijn om op zijn minst energieneutraal dat ding te laten draaien. Gesteld dat dat uit die quickscan komt, dan moet je misschien nog wel een echt onderzoek gaan doen, maar gesteld dat dat uit die quickscan komt, dat beeld, dat er mogelijkheden zijn, het gaat niet ten koste van andere..., enzovoort. Zou u dan bereid zijn om een andere positie in te nemen?

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Ja, voorzitter, kijk, ik ben wel altijd gewaarschuwd voor als-dan-vragen, en u, of de heer Duut als oud-voorlichter moet dat kunnen begrijpen. Dus ja, als, als de wereld, als het hier altijd zou vriezen, zou ik er zeker voor zijn. Maar, of nou, niet eens trouwens, dus dat is een beetje hypothetisch. Ik heb er niet, laat ik het zo zeggen, wij hebben er niet zoveel

vertrouwen in dat daar een heel positief verhaal uitkomt en vinden het vooral ook niet aan de provincie om dat nu te bewijzen, maar laat de ondernemer dat dan maar laten zien.

De heer Duut. Tweede instantie, voorzitter.

De voorzitter. Ja, tweede instantie, heer Duut.

De heer Duut. Maar kijk, als wij nou hier in meerderheid dat allemaal zouden gaan zeggen, dan zal geen enkel initiatief ooit gehonoreerd worden, dan komen we nooit een stap verder. Begrijpt u dat u zichzelf met deze opstelling... Nou, dan komen we alleen nog maar in impasses en wordt nergens meer over, nou, echt nagedacht.

De voorzitter. Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg. Voorzitter, ik ken JA21 als partij die graag een kleine overheid wil, veel van de markt verwacht. Een beetje vertrouwen in die markt, voorzitter.

De voorzitter. De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker. Ja, twee dingen. Ten eerste, u haalt een aantal zaken aan: vergelijking met andere ijsbanen, exploitatie niet rond, et cetera et cetera, maar dat is appels met peren vergelijken. Want u weet net zo goed als wij dat geen enkele ijsbaan exploitabel is en energiezuinig goed rond te rekenen, behalve dat project waar we het in Rotterdam over hebben. Die is namelijk wel rond te rekenen, een kwart van de energiekosten. Maar als u nu zegt, en dat triggert me eigenlijk wel, we hebben hiervoor het onderwerp burgerberaad gehad, daar was u voor. Dat kost € 200.000, maar u weet de uitkomst toch ook niet? ... ..

De voorzitter. Mijnheer Schoenmaker, volgens mij heeft u nou al minstens zeven keer hetzelfde gezegd.

De heer Schoenmaker. Dit is de eerste keer, voorzitter.

De voorzitter. Mevrouw Van den Berg, wilt u nog één keer antwoorden? En dan ga ik het woord geven aan beide andere heren.

Mevrouw Van den Berg. Ik heb geen vraag gehoord.

De voorzitter. Sorry?

Mevrouw Van den Berg. Ik heb geen vraag gehoord, voorzitter.

De voorzitter. Nou...

De heer Schoenmaker. Mijn vraag was: vindt u dat dan niet raar, dat u daar, ondanks dat u de uitkomst niet kent, toch € 200.000 in wilt investeren en dit een quickscan is die veel minder geld kost en die ook een uitkomst biedt.

De voorzitter. Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Voorzitter, ik val in herhaling, maar ik vind dat niet aan ons als provincie en inderdaad, bij elk voorstel weeg je af: is dat een taak van de provincie of niet. Bij een burgerberaad en het bevorderen van de democratie en het betrekken van inwoners ligt duidelijk een taak bij de provincie en hier ligt die bij de ondernemer op dit moment.

De voorzitter: Even kijken, wie van u was eerst? De heer Vianen, geloof ik. Ja, ga uw gang.

De heer Vianen: Ja, voorzitter, dank u wel. Ja, volgens mij is de ChristenUnie ook heel erg voor breedtesport. En in dit onderzoek wordt gesproken over: is energie ook een probleem, kunnen we dat energieneutraal maken of niet, wat is er mogelijk. Nou, zoals u weet, zijn wij ook van de innovaties, u volgens mij ook, en zou je met waterstof misschien wel het een en ander kunnen doen. Maar ik ben eigenlijk een beetje op zoek. Waarom is de ChristenUnie op dit moment in deze fase al tegen überhaupt een onderzoek waarin dit soort elementen naar voren komen?

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Nou, volgens mij, voorzitter, heb ik dat in mijn betoog met meerdere argumenten bekleed, dus ik zou daar graag naar willen verwijzen. Het gaat onder andere over locatiekeuze. Ik wil niet weer zo'n bestuurlijke toestand, het is niet nu in deze fase aan ons en zo zijn er nog wel een aantal argumenten die ik genoemd heb.

De voorzitter: De heer Vianen in tweede instantie.

De heer Vianen: Ja, heel kort, kijk, volgens mij kan de provincie af en toe best een aanjagende rol pakken in dit soort onderzoeken en volgens mij, als het college in gesprek gaat met andere wethouders om te kijken: hé, is er interesse, dat kun je zo op papier zetten. Dus ik vind het nogal een beetje voorbarig dat de ChristenUnie nu al zegt: we hebben er geen vertrouwen in, want we hebben nare ervaringen in het verleden, dus we doen het gewoon lekker niet. Ik vind dat nogal wat, voorzitter.

De voorzitter: Dat is een statement. De heer Du Long.

De heer Du Long: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik kan JA21 niet rechtstreeks een vraag stellen, maar daarom vraag ik aan mevrouw Van den Berg of zij hetzelfde heeft gehoord als ik, namelijk dat de heer Blinde, de heer Schoenmaker de oren wassend, stelde dat het een heel algemeen onderzoek moet zijn, namelijk een quickscan, terwijl z'n fractiegenoot net betoogde dat het om die ene ondernemer, namelijk dit initiatief ging.

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Voorzitter, in mijn bijdrage zei ik al: het is mij geheel onduidelijk wat er nou precies onderzocht gaat worden en wat de scope is van het onderzoek. Dus ja.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van den Berg, voor uw bijdrage aan dit debat. Dan ga ik naar mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren. Als u wilt overleggen onderling, wilt u dat dan op de gang doen, want anders wordt het zo rumoerig hier. Mevrouw Zuiker, ga uw gang.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel, voorzitter. De Partij voor de Dieren is voor het stimuleren van breedtesport en dit voorstel lijkt in dat opzicht dan wel goed. Het type schaatsbaan dat gepresenteerd wordt is niet voor topsporters en er zouden veel mensen gebruik van kunnen maken. Maar gezien de vele indieners van deze motie is volgens mij al bekend dat deze quickscan er zal komen. Dus als die er komt, dan zouden wij wel heel graag willen weten: hoeveel energie hebben we precies nodig en hoe wordt die opgewekt? En wordt die stroomvoorziening op het net aangesloten? We horen iets over salderen maar dat wordt weer afgeschaft. Dus dat zal de businesscase weer beïnvloeden. En als het dan niet op het net wordt aangesloten, komt er dan een grote batterij te staan en wat heeft dat voor consequenties? En waar komt dat zonnepark te liggen? Kortom: er zijn nog wel wat haken en ogen. Ja, schaatsen op natuurijs zal natuurlijk steeds zeldzamer worden door de klimaatverandering en dan willen we schaatsen op kunstmatig ijs. Maar dat is eigenlijk best decadent als je er even over nadenkt, zeker als buitenstaander. Dus eigenlijk denken wij dat een skeelerbaan een betere en toekomstbestendiger voorziening voor de breedtesport zou zijn, en zeker gezien de toekomstige behoefte aan duurzame energie die nog altijd zeer schaars is. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zuiker. Tot slot de heer Nijmeijer van GroenLinks.

De heer Nijmeijer: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ja, ik raak een beetje in de war. In eerste instantie, toen ik 14 dagen geleden bij die presentatie was en dan zie je een ijsbaan in regenboogkleuren, ja, hoe mooi kan je het verwachten hè, dat is, dan word je helemaal enthousiast, dus dat was ook wel heel indrukwekkend wat we zagen. En we hebben een tijdlang een acquisitie gezien van een ondernemer die met veel energie een ijsbaan presenteerde met inderdaad een sluitende begroting. We waren dan ook echt wel in eerste instantie verrast of nee, verrassend, over de inhoud van de motie, want het ging eerst over een haalbaarheidsonderzoek, en nu werd het veranderd naar een, eh... quickscan. Een quickscan, een mooi woord, een quickscan. En ik dacht: nou, dat gaat de goede kant op, en dat lijkt mij ook, want het is heel belangrijk dat we met elkaar gaan kijken: is een ijsbaan realiseerbaar of niet in Drenthe. Maar nu ik toch de indieners met elkaar in discussie zie gaan over wat nu precies onder die quickscan moet worden verstaan, krijg ik toch een beetje een diffuus gevoel over dit. Ik denk dat het verstandig is dat de indieners het er eerst met elkaar over eens zijn wat ze echt willen indienen. Dus ik heb nog even wat tijd nodig om met mijn fractie te beraden of we dit gaan ondersteunen of niet. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, heer Nijmeijer. Mevrouw Kleine Deters heeft haar vinger opgestoken. Ordevoorstel?

Mevrouw Kleine Deters: Nou ja, voorzitter, eigenlijk inderdaad een voorstel van orde, maar dat ligt in de lijn van wat collega Nijmeijer aangeeft. De verdeeldheid in mijn fractie is geloof ik nog nooit zo groot geweest in deze verwarring. Want gaat het nu om deze ondernemer? Gaat het om één ijsbaan? Wat wordt er meegenomen? We hebben nog weer de motie erbij gepakt en daar staat toch letterlijk 'aan Provinciale Statenleden in samenwerking met A Nice Group', dus dat is wel de groep die gepresenteerd heeft. Dus wij zouden heel graag van de indieners willen horen waar het nu werkelijk om gaat. Er worden verschillende signalen afgegeven. Nou, ja, even duidelijkheid voordat wij dan gaan schorsen voorzitter, zodat wij ons kunnen beraden.

De voorzitter: Ja, ik kijk eens even rond in deze Statenzaal want kijk, we hebben een achttal moties hedenmiddag en te doen gebruikelijk is dat de indiener natuurlijk 3 minuten aan het woord is, daarna het college, daarna de rest van de Statenleden en de indiener tot slot. Dat is wat we

hebben afgesproken. Dus van de zijde van het college is gezegd: nou, wij laten deze motie oordeel Staten. Ik constateer dat niet helemaal helder is, zal ik het zo maar formuleren, wat deze motie nou precies behelst. Dus, ik denk dat het wijs is om nu even te schorsen en te vragen aan de indiener om glashelder te maken wat deze motie behelst en dan kan iedere fractie z'n mind op maken en dan kunnen we gaan stemmen. En dan zou ik het fijn vinden, zeg ik maar vast als uw voorzitter, als u dan niet meer in tweede instantie ook nog uw bijdrage wilt leveren, maar dat u gewoon stemt. Kunnen we dat met z'n allen afspreken? Want als het bij alle zeven andere moties ook op deze manier gaat, neem me niet kwalijk, maar dat vind ik toch wel een beetje erg enthousiast. Ja? Dus we schorsen de vergadering en ik doe dat nu voor 5 minuten en ik vraag de indiener om 17.15 uur ons te melden wat precies deze motie behelst en dat hij dat samen met de andere indieners afspreekt. Dank.

De voorzitter: Dames en heren, de indiener van de motie, of althans de voorman van de indieners van de motie, staat achter het spreekgestoelte. Ik heropen de vergadering en geef het woord aan de heer Vianen en hoop dat hij helderheid kan verschaffen. Heer Vianen.

De heer Vianen: Voorzitter, ik denk het wel. En ik dank ook iedereen voor de discussie hier. Het is in ieder geval mooi dat de discussie gaat over of er een ijsbaan moet komen. Ik heb nog even afgestemd met de mede-indieners aan de hand van de verwarring die mogelijk is ontstaan en we hebben afgestemd en de motie is gewoon zoals die is. Er komt een onderzoek, een quickscan, waarin we onderzoek doen dus naar het concept, niet naar de ondernemer of wat dan ook, maar puur naar het concept. En dat is waar we het college toe oproepen, en dat hebben we afgestemd met de mede-indieners. Voorzitter, dat is de strekking van de motie.

De voorzitter: Goed, even voor de helderheid: ik kijk ook naar onze gedeputeerde. Die heeft deze motie oordeel Staten gelaten. Daar blijft ie bij. Is dat duidelijk? Mooi.

Gedeputeerde Jumelet: Heel graag. Dan kijk ik nog even de zaal rond. Er zijn waarschijnlijk geen reacties meer op het statement van de heer Vianen. Dan gaan we nu stemmen over deze motie. De motie vreemd aan de orde van de dag van de VVD cum suis, het onderzoek naar de mogelijkheden van een ijsbaan. Inmiddels heeft de heer Drukker ons verlaten, van JA21, dus we hebben één Statenlid minder. Even kijken wie we nu nog missen, wie missen we nog? O, we missen de voorzitter van D66, de fractievoorzitter.

De heer Pragt: Geen idee waar ze is, waarschijnlijk aan het schaatsen.

De voorzitter: Maar als ik kijk naar hoe er over deze motie gedacht wordt, is zij niet doorslaggevend, zal ik maar zeggen. Dus, nog niet gestemd: 1 Statenlid. Voor hebben gestemd: 25.

De heer Blinde: Voorzitter, als u nog 5 seconden wacht, dan...

De voorzitter: Oké, oké, rustig aan, rustig aan. De stemronde is al gestopt. O. O, neem me niet kwalijk, de stemronde is al gestopt. Neem me niet kwalijk. Voor hebben gestemd 25 leden van de Staten, tegen 12, zodat deze motie is aanvaard. En inmiddels worden er broodjes rondgedeeld.

J. Motie vreemd aan de orde van de dag – Geen voorkeursrecht agrarische gronden (M 2023-3)

De voorzitter. En we gaan door naar de volgende motie vreemd aan de orde van de dag van JA21: geen voorkeursrecht voor agrarische gronden. De spreektijd voor de indiener is 3 minuten en voor de andere woordvoerders 1 minuut. En ik geef graag het woord aan de heer Duut van JA21. Nog even voor de goede... O, ik zie de heer Van Dekken, wil een ordevoorstel doen? De heer Van Dekken.

De heer Van Dekken: Ja, heel graag, voorzitter. Inderdaad, een ordevoorstel. Ik heb u zojuist horen zeggen dat we de inleiders allemaal, voor alle moties vreemd, een minuut geven. Maar is het niet een idee om onze interrupties wat te beperken nu en dat te maximaliseren, zo kijk ik naar u, want dit wordt inderdaad in het slechtste geval 22.00 uur of 23.00 uur en al hoe belangwekkend al die moties zijn, ik zou toch heel graag willen dat we dit even wat anders doen.

De voorzitter. Dit is een ordevoorstel. En betekent dat dan dat u voorstelt, even nou glashelder, dat de indiener van de motie 3 minuten krijgt, dat daarna... .. Nee, 3 minuten, want hij moet natuurlijk wel zijn motie voor kunnen lezen. Ik vind 1 minuut dan echt te weinig. De andere woordvoerders krijgen allemaal 1 minuut en ik, terwijl hier een broodje wordt uitgeserveerd, ik geef iedereen één keer de mogelijkheid om te interrumpen en ook maar in één ronde met één antwoord.

De heer Van Dekken: U vat het precies samen, helemaal goed.

De voorzitter. Kan iedereen daarmee instemmen? Want op deze manier beperken wij ons wel, maar dan gaat het iets meer staccato. Ja? Mooi zo. Dan geef ik nu het woord aan de heer Duut. Ga uw gang.

De heer Duut. Ja, dank u wel, voorzitter. En ik wist niet van 3 minuten, ik dacht dat het 1 minuut was, dus daar heb ik het op geschreven. Dat is alweer winst. Dat is winst. Ja. Goed. Voorzitter, de tekst van de motie kent u. Deze motie is vorige week woensdag door...

De voorzitter. Nee, nee, wacht even, alle moties worden wel, in ieder geval het dictum wordt voorgelezen.

De heer Duut. Ja-ja-ja-ja.

De voorzitter. Ja, oké, prima.

De heer Duut. Voorzitter, deze motie is vorige week woensdag door onze collega's in Friesland ingediend en in meerderheid aangenomen. De motie was afgestemd met het LTO. In onze provincie, want daar gaat het nu om, in onze provincie hebben we de Drentse Koers en die is, zoals u weet, eveneens afgestemd met LTO. Dat, die afstemming met LTO, toen over de Drentse koers, was voor ons als JA21 één van de redenen om de Drentse Koers te steunen. Maar nu dreigt er wat ons betreft toch iets mis te gaan, want dat uitgangspunt van de Drentse Koers is immers, was immers, is immers: nimmer dwang, maar altijd uitsluitend op basis van vrijwilligheid. Maar nu, als het Rijk het voorkeursrecht zou krijgen, is de boer aangewezen op het Rijk als koper en dat, vinden wij, dwingt de boer in een ongelijkwaardige positie tegenover het Rijk. En elke vorm van dwang of ongelijkwaardigheid zouden we vanaf het rapport Remkes toch niet meer doen.

Dus ik kan het kort houden, voorzitter, de Drentse Koers is met instemming van een meerderheid van deze Drentse Staten gebouwd op de afspraak van geen enkele vorm van dwang. Het voorkeursrecht toepassen is per definitie een vorm van dwang. Daarom rekenen wij op uw allersteun. En het dictum van de motie is dan ook om het college op te roepen bij het Rijk aan te dringen om af te zien van het voornemen, ho, zo hoort u mij nog steeds goed, om af te zien van het voornemen om het mogelijk wettelijk voorkeursrecht op agrarische gronden te verankeren voor het Rijk en provincies en binnen de provincie Drenthe als provinciale overheid op voorhand af te zien van dat voorkeursrecht voor gronden met een agrarische bestemming binnen de gebiedsprocessen. En deze motie wordt mede-ingediend door de VVD, de Partij voor de Vrijheid en Forum.

De voorzitter. Dank u wel, heer Duut. De motie wordt ingediend en maakt deel uit van de beraadslaging, en ik vraag gedeputeerde Jumelet om daarop te reageren namens het college.

Gedeputeerde Jumelet. Voorzitter, deze motie betreft vooral, zeg maar, vooruitlopen op zaken, denk ik, die op dit moment aan de orde zijn. Het was, nou moet ik even goed kijken, want ik ben uiteraard ook even bezig gegaan met waar vinden we nou het een en het ander, bij de begrotingsbehandeling van LNV december 2022 heeft de Kamer in ieder geval gevraagd aan de minister Van der Wal of overwogen kan worden gebruik te kunnen gaan maken van het instrument voorkeursrecht. En de minister heeft in ieder geval ook in die discussie aangegeven dat ze dat wil onderzoeken. En ik denk dat dat vooral op dit moment de stand van zaken is. En de verwachting is dat er, en dat is een verwachting, maar u weet inmiddels hoe dat met dat soort zaken gaat in Den Haag: een verwachting is nog niet zo, dat het ook zo is, maar de verwachting is dat het voor de zomer wellicht kan leiden tot een wetsvoorstel. Vervolgens vraagt u hier nu om ons op voorhand, zeg maar, uit te spreken over het afzien van dat voorkeursrecht voor gronden met een agrarische bestemming en dat is op zich dan ook wel wat voorbarig, is misschien wel heel kort door de bocht de conclusie. Laten we constateren dat zeker ook de instrumenten die wij moeten inzetten in de gebiedsprocessen aan de orde zijn wanneer we met elkaar aan tafel zitten en dan is daar aan de orde welke instrumenten ook ertoe doen om met elkaar goed afspraken te maken. Voorkeursrecht wordt natuurlijk al wel gehanteerd, want het gaat dan en ziet dan vooral op ruimtelijke ordening waar het betreft bijvoorbeeld bedrijventerreinen enzovoort, niet op agrarische terreinen. Dus ik denk dat het goed is om dat nog ook te constateren. En tegen die achtergrond, dat het voorbarig is en dat er nog een wetsvoorstel moet komen en wij nog niet met elkaar in die gebiedsprocessen aan de slag zijn en de instrumenten allemaal op tafel hebben, lijkt het college op dit moment wat voorbarig en ontraden wij ook deze motie tegen de achtergrond van wat ik heb als argumentatie aan sich. Dat betekent niet dat wij per se ook met dat voorkeursrecht aan de slag gaan, maar dat dat op een later moment aan de orde moet komen om daar een uitspraak over te doen, voorzitter, en dat is wat het college betreft van groot belang om hier ook te markeren. Dank u wel.

De voorzitter. De heer Duut, en dit is dus uw enige interruptie hè, in één instantie.

De heer Duut. Eentje ja, want ik heb er heel zorgvuldig over nagedacht. Fijn. Ga uw gang, ga uw gang. Een procedureel antwoord, als ik zo vrij mag zijn, mevrouw de voorzitter, van de gedeputeerde. Ik begrijp dat hij dat zegt. Maar zou de gedeputeerde op z'n minst aan willen geven dat als deze dreiging, die nu zo boven de markt hangt, als dat werkelijkheid wordt, mag ik dan vragen: wat wordt dan de opstelling? Bent u het dan wel eens met de geest van deze motie?

De voorzitter. De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, dat is een interessante vraag, uiteraard tegen de achtergrond van dat we niet het instrumentarium op dit moment op tafel hebben waarbij we met elkaar kunnen zeggen: zo gaan we het doen. Daarom is het woord voorbarig hier nadrukkelijk aan de orde. Er is nog geen wetsvoorstel, dat wordt allemaal nog aan de orde gesteld in de Tweede Kamer. Vervolgens gaan we hier bij wijze van spreken zeggen: ja, als het dan zo is, dan gaan we er niet mee akkoord. Ik zou willen zeggen: we hebben met elkaar onze invloed aan te wenden, ook om juist te zorgen dat al die instrumenten aan de orde komen, ook op dit onderwerp. Daar zullen we ons voor in blijven spannen, daar wordt u ook van op de hoogte gebracht. Het is wat voorbarig nogmaals, nog een keer herhaald, om nu je daarover uit te spreken. Ik snap wel dat dat voor een aantal van u van belang kan zijn, maar ik zeg u maar van: we staan voor onze zaak. We hebben met elkaar al eerder hier gedeeld dat ook die agrarische sector perspectief moet hebben. Er wordt op dit moment gewerkt aan een landbouwakkoord. Al die stappen, zeg maar, moeten eerst ook leiden tot een helder verhaal, wat mij betreft, wat ons betreft, en ik denk dat dat ook vooral van belang is, voordat je hier uitspraken doet waarvan je niet precies weet wat de betekenis is in een gebiedsgerichte aanpak, voorzitter.

De voorzitter: Dank, heer Jumelet. Heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Ja, dank u, voorzitter. Ja, ik ben teleurgesteld in de houding van de gedeputeerde. En ik vraag me ook af: zou dit niet een mooie signaalfunctie zijn richting het ministerie, richting de minister, om alvast... Als ze de mening van Drenthe weet, dan weet ze alvast dat ze die wet niet hoeft in te dienen. Bent u dat met mij eens?

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Ik weet niet of men daar direct van van slag raakt. Ik hoop het wel, zeg ik u maar, maar ik denk dat het veel belangrijker is, precies alle instrumenten op tafel te hebben, zodat wij ook met elkaar in de gebiedsgerichte aanpak onze eigen keuzes kunnen maken. En op voorhand zaken uitsluiten die zelf nog niet eens in voorbereiding zijn om uiteindelijk tot besluitvorming te komen in de Kamer, in de Tweede Kamer in dit geval, Eerste Kamer. Ik denk dat dat gewoon de reële situatie is. En u kunt niet tevreden zijn met mijn antwoord, ben ik ook wel eens niet met uw bijdrage, maar ik denk dat het goed is te constateren dat we samen aan de slag moeten en dat het nu op voorhand dingen uitsluiten niet bijdraagt aan een goede oplossing en perspectief ook voor de agrarische sector, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, heer Jumelet. Ik kijk de kring rond, wie een minuut spreektijd wil over deze motie. Ik zie de heer Bosch met sch, ik zie de heer Vorenkamp, ik zie de heer Veldsema, ja, ik zie de heer Vegter, even kijken, de heer Nijmeijer, mevrouw Zuiker, de heer Van de Weg, de heer Moes. Heb ik iemand over het hoofd gezien? Dat is niet het geval. Mag ik dan beginnen bij de heer Bosch? Ga uw gang.

De heer Bosch: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik kom terug op het thema: politiek is keuzes maken. De Partij van de Arbeid snapt dat JA21 en VVD met deze motie komen vanuit hun stellingname in het stikstofdebat. Maar de Partij van de Arbeid moet constateren dat de indieners van deze motie op dit vlak ook geen keuzes willen maken, want ze willen vasthouden aan wat het oude landbouwmodel aan landgebruik dicteert en de daarbij horende heiligverklaring van landbouwgrond. Maar eveneens, als we de verkiezingsprogramma's erop naslaan, willen ze ook heel veel woningbouw. Voorzitter, dat kan niet overal, en zeker niet als we de zaken nog meer op slot

gaan zetten, wat de gedeputeerde ook al aangaf. De Partij van de Arbeid is van mening dat we de aankomende jaren keuzes moeten maken bij die grote verbouwing. Natuur, wonen, bedrijvigheid, landbouw: ze moeten allemaal een plek krijgen. Dat kan soms schuren of pijn doen. De Partij van de Arbeid is zoals bekend een voorstander van een regulerende overheid die niet alles over wil laten aan de krachten van de markt. Voorkeursrecht is een instrument, en niets meer en niets minder, in de gereedheidskist voor de grote verbouwing. Dat voorkeursrecht geeft de overheid meer sturingsmogelijkheden, bijvoorbeeld waar het aankomt op betaalbare woningbouw, en daarom zal de Partij van de Arbeid tegen deze motie stemmen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, heer Bosch. Heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. Zo'n voorkeursrecht op agrarische gronden, dat legt direct al een blokkade in eerste termijn op de verkoop van landbouwgronden. En dan kan ik me voorstellen dat potentiële kopers dan al heel snel weer afhaken. Kortom: dit gaat de landbouw gewoon geld kosten, de waarde van de grond daalt. Ik vind ook dat de gedeputeerde, dat herhaal ik nog even, een verkeerd signaal afgeeft door tegen deze motie te zijn. Dat vind ik heel jammer, want die motie zou juist een signaal kunnen zijn richting Den Haag van: als Drenthe denken we er zo en zo over, we zijn hier tegen, dit moet u niet doen, minister. Dus wij zijn natuurlijk voor deze motie, dat spreekt.

De voorzitter: Dank u wel, heer Vorenkamp. De heer Veldsema, en na de heer Veldsema de heer Vegter.

De heer Veldsema: Voorzitter, de afgelopen Statenperiode zijn we veel, heel veel bezig geweest met stikstof en op allerlei manieren hebben we gezocht naar oplossingen. En inderdaad: ook naar olifanten- of geitenpaadjes. Maar over één punt waren we het eens, vrijwel unaniem: de PAS-melders moeten zo snel mogelijk gelegaliseerd worden. En waar we ook een brede afkeer voor voelen, voelden, was het effect van de cowboys die stikstof opkopen, zoals stikstof voor Schiphol, Noord-Brabant, die een industrieterrein wil, Vermilion. En ook de fracties van de indianen waren het erover eens dat het onrecht aan de PAS-melders moet stoppen. En wat doet u nu? Voortijdig de mogelijke oplossingsrichting voor stoppers en melders blokkeren en de cowboys faciliteren. En daar gaat de ChristenUnie niet in mee.

De voorzitter: Dank u wel, heer Veldsema. Ik geef het woord aan de heer Vegter van de CDA-fractie en daarna aan de heer Nijmeijer van GroenLinks.

De heer Vegter: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Met dezelfde argumentatie als die van de ChristenUnie vinden wij dat er eerst verstandig nagedacht moet worden en dat de voor- en nadelen goed moeten worden overwogen, en dan kunnen we daarna bezien of dit een helpend instrument is. En dat betekent dat wij de motie niet zullen steunen.

De voorzitter: Kort en krachtig. De heer Nijmeijer van GroenLinks en daarna mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

De heer Nijmeijer: Dank u, mevrouw de voorzitter. Door het uitblijven van een strakke regie vanuit de overheid om de stikstofproblematiek adequaat aan te pakken, en het is een lastig dossier, zien we dat er allerlei slimme dingen worden gedaan om vooral alles niet op slot te willen zetten. Nog niet zolang geleden spraken we vol afschuw over het opkopen van agrarische grond

door Schiphol, waarbij twaalf boeren zich voor veel geld hebben laten uitkopen. En hier in Drenthe werden we eind 2020 door Noord-Brabant verrast met het aankopen van twee agrarische bedrijven om stikstofruimte te benutten in Noord-Brabant. PAS-melders vissen achter het net, woningbouwprojecten zitten op slot. Mede door de druk vanuit de Tweede Kamer is er nu door het kabinet een haalbaarheidsonderzoek gestart, of het realistisch is om gemeenten en/of provincies het voorkeursrecht van aankoop van landbouwgrond in speciaal aangewezen gebieden toe te wijzen. Waarom? Omdat we zien dat grote bedrijven zoals Schiphol nu de mogelijkheid hebben om met veel geld agrarische bedrijven te kunnen opkopen. De bedoeling is dat de overheid bedrijven die vrijwillig hun grond aanbieden tegen een marktconforme prijs kunnen opkopen. Dat doet recht aan zowel een individuele boer als aan het maatschappelijk belang.

De voorzitter. Heer Nijmeijer, u bent over uw minuut heen en de heer Moes heeft een vraag, één vraag, voor u.

De heer Moes. Ja, voorzitter, dat we de PAS-melders niet kunnen oplossen, dat is ook een politiek probleem, omdat het, al zou de overheid de PAS-melders helpen, dan zou het vallen onder de staatssteun. Maar als u voor voorkeursrecht op landbouwgrond zou zijn, zou dat dan niet onder staatssteun gaan vallen?

De voorzitter. De heer Nijmeijer.

De heer Nijmeijer. Nou, zo goed ben ik juridisch niet onderlegd, daar kan ik zo u geen antwoord op geven, maar het lijkt me niet.

De voorzitter. Dank u wel. Heer Nijmeijer, was u aan het eind van uw betoog of had u nog een laatste zin? Ik had nog één zin. Ga uw gang.

De heer Nijmeijer. Wij zullen deze motie niet ondersteunen.

De voorzitter. Dank u wel, dat was een conclusie. Mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren en daarna de heer Van de Weg van de SP.

Mevrouw Zuiker. Dank u, voorzitter. Ja, waarom bestaat er zoiets eigenlijk als voorkeursrecht? Het is er niet voor niets. Het lijkt ons terecht dat de samenleving, het collectief, bij dit soort belangrijke transacties voorrang heeft boven een individu of een bedrijf, en zeker gezien de grote transformaties die er in het landelijk gebied gaan plaatsvinden. Ik vraag aan de indieners of zij denken dat dit de gebiedsprocessen zal helpen, of ze nu beter zullen verlopen, als er geen voorkeursrecht is. En hoe dat uitpakt voor de kosten voor de samenleving, om de noodzakelijke transitie van de landbouw vorm te geven. Het lijkt erop dat de indieners de oplossing van de stikstofcrisis met deze motie nog verder van ons weghouden. Er is een grote kans dat dit de opgaven die de provincie heeft vertraagd, frustreert en onnodig duur maakt. Het jaagt dus de burgers onnodig op kosten en dat zou je nou niet verwachten van de VVD en JA21.

De voorzitter. Dank u wel, mevrouw Zuiker. Ik geef het woord aan de heer Van de Weg van de SP-fractie en tot slot straks aan de heer Moes van de VVD-fractie. De heer Van de Weg.

De heer Van de Weg. Ja, dank u wel, voorzitter. Eigenlijk kan ik heel kort zijn. Ja, wat wij ervan vinden en de argumenten die we daarvoor hebben, zijn eigenlijk door de voorgaande sprekers al gebruikt. Wij denken ook dat de overheid... Een overheid is, als zij ook een gereedschapskist

heeft met gereedschap dat ze kan gebruiken, dat ze aan de knoppen draaien op het moment dat een overheid vindt... Wij moeten er ook vanuit gaan, wij willen ervan uitgaan dat de overheid daarin integer en betrouwbaar is. En dat in een positie, wij zullen, wat dat betreft, een overheid is natuurlijk altijd in een ongelijkwaardige positie, bij wijze van spreken, er wordt ook belasting geheven. Wij denken dat de overheid aan de knoppen moet kunnen draaien en zeker als we nu zien wat er gebeurt, op dit moment, met dat salderen en met die cowboys die zich op de markt begeven om die vrijgekomen stikstof op te kopen. Dat vinden wij een hele slechte zaak. Daar moet de overheid ingrijpen. Dus wij zullen niet voor de motie stemmen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Van de Weg. De heer Moes van de VVD. En het slotwoord is voor de heer Duut, als indiener van de motie.

De heer Moes: Dank u wel, voorzitter. In eerste instantie waren we helemaal niet van plan te reageren in deze termijn. De heer Duut heeft het goed verwoord. Maar na het antwoord van de gedeputeerde dat hij het voorbarig vindt, wil ik toch wat zeggen. Wij als VVD-fractie zijn tegen elke verplichting en wij geven dan ook een schot voor de boeg: wij zullen niet instemmen met voorkeursrecht of onteigening. Alles op basis van vrijwilligheid kunnen we de stikstofcrisis oplossen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Moes. Tot slot, de heer Duut.

De heer Duut: Dank u wel, voorzitter, ik zal het kort houden. Alle fracties die gesproken hebben en hier niet in meegaan, daar haal ik één gemiddelde teneur uit. U noemt allemaal, voor uzelf, valide argumenten om zo te kiezen, maar ik hoor bij geen van u ook maar één woordje van begrip of compassie met de positie van de boeren, helemaal 0,0. En de boeren, wij hebben immers afgestemd met LTO, die vragen hierom: geef ons een gelijkwaardige positie. En het valt me op dat u daar met geen woord over rept. Uiterst, uiterst teleurstellend.

De voorzitter: De heer Veldsema heeft een vraag voor de heer Duut.

De heer Veldsema: En dat ben ik niet met u eens, want ik heb ook gezegd dat we moeten zoeken naar een oplossing. En er zijn dus ook stoppers en PAS-melders die wachten op besluitvorming, die wachten op volgende stappen, en dat is wel degelijk een aspect dat benoemd is. Bent u het daarmee eens?

De voorzitter: De heer Duut.

De heer Duut: Het gaat erom dat u ook iets zegt, enige compassie laat blijken, over de positie van de boeren. Het gaat hier om dat ze in een lagere positie worden gedwongen. Het verlaagt de waarde van hun gronden, het verlaagt hun bancaire positie. Daar hoor ik u niet over. En u mag dan nog andere argumenten hebben om toch uiteindelijk, dat de weegschaal zo doorslaat, nou toch nog maar even niet, afwachten, enzovoort, maar dat u, alle partijen...

De voorzitter: Een kort antwoord zouden we hebben. De heer Vegter, de heer Vegter, voor zijn vraag.

De heer Vegter: Ja, mevrouw de voorzitter, ik moet wel even reageren, want geen compassie met de boeren en dat soort conclusies: mijnheer Duut, ik had dat van u niet verwacht, dat u dat zomaar durft te zeggen. Als het gaat om het afwegen van voor- en nadelen, die op dit moment

onderzocht worden, en dat we dan gaan bekijken of het een helpend instrumentarium is: dát is compassie met de boeren.

De voorzitter. Dat is meer een statement dan een vraag. Ik ga over naar de heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

De heer Bosch. Ja, ik wil daar ook toch even op reageren. Want wat de heer Duut hier concludeert, dat gaat ook mijn fractie te ver. Volgens mij hebben we het vrijwel iedere Statenvergadering, iedere commissievergadering OGB, hier over dit probleem. Het is een groot probleem, daar hebben volgens mij alle partijen de buik vol van, dat we een oplossing moeten vinden. En wij denken dus dat dit geen oplossing zal... De vraag aan de heer Duut is, of u zich alle vergaderingen ook even kunt memoreren waarin we wel degelijk, ook m'n eigen fractie, hebben gezegd: we moeten met een oplossing komen, dit is een probleem, we moeten duidelijkheid hebben voor die boeren, dat ze ook voor de toekomst bestaanszekerheid hebben. Want ik vind dit gewoon echt te ver gaan.

De voorzitter. De heer Duut, tot slot.

De heer Duut. Wacht effe, zo. Nee, nee, ik begrijp wat u zegt. We hebben er hier al heel vaak over gesproken en bij alle vorige gelegenheden waren vrijwel alle fracties, zeker degenen die nu tegen zijn, die waren vol compassie over de positie van de boeren. Die moesten geholpen worden en daar moeten we vierkant achter staan. Dat u nu, bij dit punt over het voorkeursrecht, een afweging maakt met allerlei argumenten waarom niet: prima. Maar dat u niets zegt over de positie en dat ook deze handeling weer van het Rijk, het onderzoek, voorkeursrecht, dat dat voor de boeren weer een extra stukje onzekerheid toevoegt, en daar hoor ik u niet over.

De voorzitter. Punt. Dank u wel, heer Duut. We gaan stemmen over de motie vreemd aan de orde van de dag van JA21 cum suis: geen voorkeursrecht voor agrarische gronden. Ja, daar komt ie. En inmiddels heeft de heer Pruisscher ons ook verlaten. Dus we hebben nog... Is dit in- of exclusief de heer Pruisscher? Moet ik nog even wachten? Ja. Oké. Voor hebben gestemd 15 leden, daartegen 22, zodat de motie is verworpen. Dan gaan we over... .. Sorry? Voorzitter, er was verwarring over de heer Veldsema die kennelijk twee keer in het schema staat. O! Hij heeft maar één keer gestemd, dat is dan wel weer jammer, maar... Ja-ja-ja... Dus de uitslag blijft gelijk, maar mag ik vragen aan onze technische club, of bij de volgende stemming de heer Veldsema slechts één keer zijn stem kan uitbrengen? Dank u wel. Dus: deze motie is verworpen.

K. Motie vreemd aan de orde van de dag – Biologisch boeren (M 2023-4)

De voorzitter. We gaan door met motie M 2023-4 vreemd aan de orde van de dag van Groen-Links over biologisch boeren en ik geef het woord aan mevrouw Slagt. Ook zij krijgt haar 3 minuten spreektijd en dient haar motie in.

Mevrouw Slagt. Dank. Ja voorzitter, wat is de aanleiding van deze motie op dit moment? Dat is een vraag welke ik kreeg van medestatenleden. Nou, dat verhaal wil ik heel graag delen. In Midden-Drenthe op 23 december, een koude dag, was het de kerstmarkt in Beilen. Er was een proeverij van eerlijke streekproducten en de prijsvraag hoe we de lokale voedselketen kunnen versterken, welke in de smaak viel, maar ook heel vele mooie gesprekken opleverde. We vinden het

fijn dat inwoners meedenken met ons. Deze motie is gebaseerd op een gesprek welke we voerden op de kerstmarkt met een Drentse student. Zij studeerde in Leeuwarden aan de Van Hall Larenstein. Zij studeerde biologische melkveehouderij. We spraken over de situatie die er nu is. Het is alweer ruim een halfjaar geleden dat de biologische en natuurinclusieve boeren een traject ingegaan zijn, na demonstraties, met gesprekken met de minister Van der Wal onder leiding van Remkes. Zij gaf aan dat het belangrijk is om bij de uitwerking van de stikstofregels rekening te houden met de andere uitgangspositie van de biologische melkveehouderijen. Dus dat niet alle aandacht gaat naar het opkopen, maar aandacht te hebben voor een goed perspectief. Daarom dien ik deze motie vreemd aan de orde van de dag in samen met de partijen SP, D66 en PvdA. Nou dan dien ik de motie in.

De voorzitter. Hartelijk dank. Hij maakt deel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw Slagt. Provinciale Staten van Drenthe komen bijeen in vergadering vandaag, Overwegende dat: biologische melkveehouderijen door hun werkwijze minder stikstof op land gebruiken, de landelijke regelgeving geen onderscheid maakt tussen biologische en gangbare melkveehouderijen, biologische melkveehouderijen daardoor in de klem komen met hun bedrijfsvoering, Verzoekt het college van GS bij het Rijk erop aan te dringen om bij de uitwerking van de stikstofregels rekening te houden met de andere uitgangspositie van biologische melkveehouderijen. En gaan over tot de orde van de dag.

De voorzitter. Hartelijk dank. Ik kijk naar de zijde van het college bij monde van gedeputeerde Jumelet. Ga uw gang.

Gedeputeerde Jumelet. Dank u wel voorzitter. Een duidelijke motie zeg ik maar ook vanaf deze kant. Biologische boeren, de Caring Farmers, we hebben natuurinclusieve landbouw, er wordt gesproken over gangbare landbouw en zo zijn er waarschijnlijk ook nog andere typeringen te geven van hoe men bezig is om landbouw te bedrijven als het gaat om de melkveehouderij of om de akkerbouw. In ieder geval breed geschakeerd in Drenthe aanwezig is de landbouw. Ik denk dat het goed is om dat allereerst te constateren. Dan gaat het hier over de biologische boeren. Dat is dan een versmalling ten opzichte van wat ik probeerde net duidelijk te maken en dat deed ik met die opsomming voorzitter. En daarom is het wel lastig om hiervan te zeggen: Dit is een goed punt, dat moeten we dan maar omarmen. Want dan zeggen we heel specifiek iets over alleen de biologische boeren en in dit verband ook hun bedrijfsvoering. Volgens ons, en ik spreek namens het college, gaat het vooral ook over de bijdrage wat betreft emissiereductie op basis van emissies en niet zozeer op basis van een keurmerk of welke soort boer je bent. En dat zal allemaal zichtbaar gemaakt moeten worden in het PPLG, het Provinciaal Programma Landelijk Gebied. Ik kan er een standaardopmerking van maken: We nemen het mee in het PPLG, maar dat is hier wel denk ik van toepassing. Dus laten we nou in vooral die gebiedsaanpakken kijken wat elke boer kan bijdragen, en of hij nou biologisch is of dat hij bij wijze van spreken gangbaar is of hoort tot de Caring Farmers, maar dat moet het uitgangspunt zijn en dat spreekt voor ons allemaal denk ik wel heel duidelijk dat we rekening houden met boeren die al een flinke bijdrage hebben geleverd en dat dat ook daar het gesprek moet zijn. Voorzitter, en dat is ook de boodschap aan de minister. We gaan niet weer categorieën maken, maar geef ons de ruimte binnen het PPLG om goede afspraken te maken en ik denk dat dat vooral hier aan de orde is. Dus niet op basis van keurmerk, maar op basis van bijdrage in de emissiereductie. Wij stellen voor deze motie dan ook te ontraden voorzitter.

De voorzitter. De heer Blinde.

De heer Blinde: Dank u wel voorzitter. Ik ben het helemaal eens met de gedeputeerde, laten we niet allemaal subcategorieën gaan bedenken met elkaar, maar ik ben benieuwd naar hoe hij logisch naar de motie kijkt. Want die stelt: Als biologische melkveehouders minder stikstof uitstoten dan vergelijkende gangbare bedrijven, waarom zouden er dan biologische melkveehouders in de klem komen met hun bedrijfsvoering, zoals de motie eigenlijk stelt? Logisch beredeneerd: Als je dus een minder vervuilende bedrijfsvoering hebt, dan zou je dus juist makkelijker uit dat hele stikstofgebeuren komen. Bent u die redenatie met... deelt u die met mij, dat dat daar een beetje krom gaat?

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, ik moet even goed nadenken hoe ik het zeg. Maar in onze eigen aanpak die we tot nu toe gepresenteerd hebben en per brief u ook is duidelijk gemaakt en al eerder besproken is, is aan de orde dat je kunt zeggen: We gaan ook in Drenthe normeren, we gaan met elkaar afspraken maken voor de hele sector. En als je dat oplegt of als je dat besluit te doen, dan kan dat betekenen dat ook voor de biologische landbouw dezelfde reductie gaat gelden als voor gangbare. Terwijl die misschien minder, en dat wordt hier beweerd in de voetnoot, emissie aan de orde is. Dus ik denk dat het goed is om dat wel te erkennen, dat dat wellicht ook verschillend is in de emissie die er wordt bijgedragen in stikstof, maar dat het dan vooral van belang is om te kijken hoe je dat in die gebiedsgerichte aanpak kunt handelen. Want niet elke boer zit even dicht bij bijvoorbeeld een Natura 2000-gebied, of zal vanwege bijvoorbeeld windrichting juist ook deponeren op een Natura 2000-gebied. Dus het is echt heel erg maatwerk. En om nou te voorkomen dat we zoals u zelf zegt categorieën gaan krijgen, heb ik ook net staan te beweren hier, is het denk ik goed het vooral daar aan de orde te hebben, in die gebiedsgerichte aanpak, in het PPLG. Volgens mij hoort het daar thuis en dan gaan we het niet alleen hebben over de biologische boeren, maar gaan we het hebben over 'de' landbouw, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Jumelet. Bestaat de behoefte aan inbrengen nog van de zijde van andere woordvoerders? Ja? Even kijken. Ik zie de heer Schomaker, de heer Vorenkamp. Even kijken, de heer Vegter. Verder niet? Oh ja, de heer Van de Weg en mevrouw Zuiker. Ja hè? Oh, en de heer Blinde. Zuiker. Schoenmaker. Heb ik iedereen die zijn hand heeft opgestoken? Ik geloof het wel. Ik ga nou de andere kant om. Mevrouw Zuiker, wilt u beginnen? En dan de heer Blinde, want anders heb ik steeds dezelfde volgorde, dat lijkt me ook niet aanstekelijk. Ga uw gang.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel voorzitter. De gedeputeerde noemde net een aantal vormen van landbouw, maar het verschil met biologische boeren en anderszins duurzame boeren is dat voor biologische landbouw er duidelijke criteria zijn opgesteld: Er wordt geen kunstmest gebruikt, geen chemische bestrijdingsmiddelen. Biologische boeren zijn daarom de voorlopers van de noodzakelijke landbouwtransitie die we in Drenthe gaan doormaken. En daarom moeten biologische boeren zoveel mogelijk worden ontzien. Vanuit dat principe zullen wij voor deze motie stemmen.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Zuiker. De heer Blinde en na de heer Blinde de heer Van de Weg.

De heer Blinde: Dank u wel voorzitter. Technisch gezien klopt deze motie als een zwerende vinger, maar we hebben wel een korte vraag naar de indiener. Dus als biologische melkveehouders minder stikstof uitstoten dan vergelijkende gangbare bedrijven, waarom zouden er dan biologische melkveehouderijen in de klem komen met hun bedrijfsvoering, zoals uw motie stelt? Het tegendeel is immers het geval. Biologische melkveehouderijen zullen gemakkelijker eerder sneller aan de gestelde normen kunnen voldoen dan gangbare. Dat zijn dus de laatste volgens ons die in de klem dreigen te komen met hun bedrijfsvoering.

De voorzitter: U ziet dat u meteen antwoord krijgt. Ga uw gang mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt: Daar krijgt u inderdaad direct antwoord op. En eigenlijk heeft de gedeputeerde dat ook al deels gezegd. Want stel dat er reductiemaatregelen worden genomen voor alle boeren hetzelfde, en deze boeren moeten nog verder reduceren terwijl ze al ontzettend goed bezig zijn, dan willen wij niet met zulke trekkers naar het provinciehuis komen. En de Drentse student heeft al helemaal geen trekker, want daar heeft ze geen geld voor. Dus vandaar dat ik deze trekker heb meegenomen, om symbolisch een beetje te overhandigen aan de heer van de VVD, met wie ik al 4 jaar het woord voer met dit dossier. Want we gaan samen afscheid nemen van de Staten en ik wil graag dit mini biologische trekker protest aan hem overhandigen.

De voorzitter: Oké, nou vooruit, waarvan akte. Dat is wel mooi. Waar je je interruptie ook al niet aan kan besteden. Was u bijna aan het eind van uw betoog?

De heer Blinde: Ja, twee zinnen, want namelijk waar dat WUR-rapport ook op stoelt, daarin staat ook: Als je in de buurt van een Natura 2000-gebied een melkveehouderij runt, schakel dan over op biologisch, dan voldoe je sneller aan de norm. Dus volgens mij is het daarom ook... Nou ja, dat staat in het rapport en daar moeten we dus... zullen wij de motie niet steunen.

De voorzitter: Dank u wel heer Blinde. De heer Van de Weg en na de heer Van de Weg, de heer Vegter.

De heer Van de Weg: Dank u wel voorzitter. Eigenlijk heel kort. Wij zijn, wij waren, het van harte met deze motie eens. De gedeputeerde met zijn woorden bracht ons, bracht mij in ieder geval, wel even weer aan het twijfelen. Moeten we dan inderdaad alles meenemen? En hij belooft dan ook alles mee te nemen, ook Caring Farmers en andere vormen van boeren en landbouw. Maar wij denken dat je toch vast moet houden aan de olievlekwerking, al is het dan maar smal waar je mee begint. Dat werkt dan toch beter. Dan heb je ergens iets gesetteld en vandaaruit kun je dat uitbreiden en beter en breder maken, want anders heb je soms een kans van dat het doodvalt of stilvalt, omdat het te veel en te ingewikkeld is. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Van de Weg. Kort en bondig. De heer Vegter van de CDA-fractie en na de heer Vegter de heer Schoenmaker. Oh, u staat achter me, fantastisch. Ga uw gang.

De heer Vegter: Dank u wel. Wij zijn blij met de enthousiaste omarming van biologische landbouw door GroenLinks. Dat mag je ook van ze verwachten. Het zou mooi zijn als het marktaandeel daarvan groter zou worden. Maar even kort en goed: Moet je de boerderijen wel beoordelen op prestaties en niet op het keurmerk? Je zou zelfs kunnen zeggen dat de uitstoot per hectare in de biologische landbouw wel lager is, maar de uitstoot per kilogram melk is juist hoger. Het moge duidelijk zijn dat wij de argumentatie, zoals die ook al door het college naar voren is

gebracht, steunen, dat er in de gebiedsprocessen straks voldoende aandacht is bij de verdere uitwerking en invulling van de PPLG. En daarom zullen wij de motie niet steunen.

De voorzitter. Dank u wel heer Vegter. De heer Schoenmaker en na de heer Schoenmaker de heer Vorenkamp.

De heer Schoenmaker. Dank u wel voorzitter. Heldere motie, een hele sympathieke motie, alleen hoe het door het college is uitgelegd, de reden eigenlijk dat wij hem niet zullen steunen. Geen uitzondering. Kijk naar de hele sector. Niet elke boer heeft de mogelijkheid om biologisch om te schakelen, maar misschien wel de mogelijkheid om te innoveren. En ook die boeren zitten met een probleem en zitten met de uitdaging. Sommigen zitten er nog onder de PAS. Kortom: Geen uitzonderingen, pak het integraal aan. Ik snap het volledig, maar we zullen hem niet steunen om deze reden.

De voorzitter. Fijn, of fijn, fijn dat u zo kort bent. Dank u wel. De heer Vorenkamp en daarna de heer Schomaker.

De heer Vorenkamp. Dank u voorzitter. Biologisch boeren, moet dat een uitzondering worden? Gelijke monniken gelijke kappen zou je zeggen. Dit is blijkbaar een consequentie van alle modellen. En zoals de gedeputeerde al uitlegde, er zijn allerlei soorten boeren. Blijkbaar stoten die biologische boeren ook heel veel en veel te veel stikstof uit in heel veel gevallen. Wij als PVV hebben daar niet zoveel problemen mee, dat weet u voorzitter, maar blijkbaar zijn die biologische boeren ook niet zo goed voor de natuur. Dat is dan de consequentie van de natuurmodellen en de stikstofmodellen. Dank u wel.

De voorzitter. Dank u wel heer Schomaker en tot slotte... Nee, dank u wel heer Vorenkamp en tot slot de heer Schomaker. Ga uw gang.

De heer Schomaker. Voorzitter dank u wel. We hebben de motie mee-ingediend, dus inhoudelijk hebben we er niet zoveel aan toe te voegen. Wij behoren als sociaaldemocraten ook tot mensen die wel een beetje voeling hebben met de economie en we spreken onze bezorgdheid uit. Ik kijk even naar de gedeputeerde die regelmatig de minister ziet ten aanzien van een recent toegenomen probleem dat de biologische boer niet in de kaart speelt, en dat is de huidige koopkrachtontwikkeling met het oog op de hogere prijzen van biologische producten. Dus graag daar aandacht voor als u toch weer in Den Haag bent. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter. Dank u wel heer Schomaker. Tot slot de indiener van de motie, mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt. Voorzitter, dank voor de mening van alle partijen en van het college. Dit is echt een specifieke motie op biologisch boeren, omdat daar een duidelijke definitie voor bestaat. En dit gaat niet ten koste van de gangbare boeren, laat dat helemaal buiten kijf staan. En ook gaat deze motie niet ten koste van de natuurinclusieve boeren of de boeren die willen innoveren. Bijvoorbeeld melkveehouderijen die met KPI's werken. Echt alle lof daarvoor. Maar deze biologische boeren, daar vragen we alle super, super, super lof voor en die willen we graag stimuleren. Dus geen negativiteit over de andere boeren, maar wel super lof voor de biologische boer. En daarom vraag ik toch aan het college om dit mee te nemen naar Den Haag.

De voorzitter. Dank u wel mevrouw Slagt. We zijn aan het eind gekomen van de beraadslaging over de motie vreemd aan de orde van de dag M 2023-4 over biologisch boeren en daar gaan we

nu over stemmen, als het enigszins kan. Voor deze motie hebben gestemd 15 Statenleden, daartegen 22, zodat deze motie M 2023-4 is verworpen.

L. Motie vreemd aan de orde van de dag – Landbouwbeleid in lijn met provinciale opgaven (M 2023-5)

De voorzitter: Dan ga ik naar agendapunt L en dat is de motie vreemd de orde van de dag van de Partij voor de Dieren over de Landbouwvisie in lijn met provinciale opgaven, M 2023-5. En ik zie dat mevrouw Zuiker al naar voren snelt, en zij krijgt haar 3 minuten spreektijd voor het indienen van deze motie.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel. De aanleiding voor deze motie zijn de uitspraken van gedeputeerde Jumelet in de commissievergadering Omgevingsbeleid van 11 januari, toen we het hadden over het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Want een rekensom geeft aan dat de plannen die de provincie nu heeft om de stikstofopgaven te halen, volstrekt onvoldoende zijn. We moeten 2.400.000 kg minder stikstof uitstoten. En tot nu toe hebben we 4 bedrijven uitgekocht voor € 13 miljoen en daarmee hebben we maar 10.000 kg stikstof bespaard. Dus gaan we op deze voet verder, dan hebben we vele miljoenen euro's nodig en moeten er honderden worden opgekocht. En als we dan aan de gedeputeerden vragen, 'Hoe ziet u dat?' dan zegt de gedeputeerde letterlijk: Geef ons geld, geef ons vertrouwen en we gaan aan de slag. De gedeputeerde zegt ook: Laten we bij het begin beginnen, want de eerste helft komt eerst. Maar als wij onze rol als Provinciale Staten nou echt serieus nemen, dan is dat echt niet genoeg, want we beginnen aan iets, maar we missen echt een onderbouwing of en wanneer we überhaupt die eindstreep wel halen. En bovenal, wat schiet de landbouwsector ermee op als we gaan beginnen om er over twee jaar achter te komen dat we een doodlopende weg zijn ingeslagen. Hoe groot moet het wantrouwen van de landbouwsector in de politiek nog worden? Zou het niet veel beter en duidelijker zijn als de boeren in Drenthe nu duidelijk krijgen wat er wel mogelijk is als landbouwer in Drenthe met een toekomstbestendig bedrijf. En met toekomstbestendig bedoelen we een bedrijf dat kan bestaan als we de opgave voor stikstof, water en klimaat serieus in beschouwing nemen. Wij missen daarvoor een visie van het college welke kant het op moet met de landbouw, als we de opgave voor stikstof, water en klimaat wel willen behalen. Want die problematiek wordt nu niet geadresseerd in de landbouwbeleidsstukken. Vandaar dat we samen met de SP deze motie indienen. De motie heet: Breng landbouwbeleid in lijn met provinciale opgaven. Constateerend dat de provincie Drenthe opgaven heeft met betrekking tot stikstof; de provincie Drenthe nog opgaven zal krijgen met betrekking tot water en klimaat; het huidige landbouwbeleid van Drenthe nog altijd uitbreiding van de vee-industrie mogelijk maakt. Overwegende dat: het huidige landbouwbeleid van de provincie Drenthe niet in lijn is met de provinciale opgaven voor stikstof; het huidige landbouwbeleid niet afdoende is om toekomstige opgaven voor water en klimaat te behalen. En daarom roepen wij het college op om voor de zomer van 2023 te komen met een landbouwvisie waarmee Drenthe de opgaven voor stikstof, water en klimaat wel gaat halen. Zoals gezegd, ingediend door Partij voor de Dieren en de SP.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Zuiker en mevrouw Kleine Deters heeft een vraag voor u.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, op vele fronten wat betreft de inhoud die mevrouw Zuiker noemt, wijken we niet zo sterk af. Soms verschilt het tempo wat of de nuance verschilt wat, maar ook D66 en ook wij hier in de Staten hebben steeds gezegd: Gasgeven, aanpakken, stop stilstand, geef duidelijkheid, geef perspectief. Maar als ik uw verhaal hoor, uw toelichting, dan

geeft u aan: De gedeputeerde heeft uitspraken gedaan waarop wij eigenlijk ook geen vertrouwen hebben in de aanpak. Nou, dat is voor uw rekening. Wij hebben een aantal keren tegen de gedeputeerde gezegd: Laat inhoud leidend zijn, geld volgt. Daar kun je verschil van mening over hebben. Maar wat verwacht u dan met deze motie, om deze gedeputeerde nu te vragen om voor de zomervakantie met een visie te komen? D66 begrijpt niet wat nu de toegevoegde waarde van deze motie is. Dus ik zou graag uitleg daarover willen.

De voorzitter. Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker. Voorzitter, ik ga antwoorden met een wedervraag, dus ik hoop dat ik D66 zo nog mag beantwoorden.

De voorzitter. Voor deze ene keer.

Mevrouw Zuiker. Oké. Wat ik me dus afvraag, is: Hoe ziet D66 het voor zich dat wij die 2.400.000 kg stikstofemissiereductie gaan halen met de plannen die er nu liggen?

De voorzitter. Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters. Ik zou willen verwijzen... net vandaag hebben we als 12 lijsttrekkers van D66 een reactie gegeven op de lijsttrekkers van het CDA, die afstand doen en roepen: Het moet vertraagd worden. Daar geven we aan hoe we het juist willen versnellen. En hier, de Staten, zou ik zeggen: Mevrouw Zuiker, ik begrijp niet waarom u die vraag aan de gedeputeerde of straks over anderhalve maand bij een demissionair college neerlegt. Dan is het aan ons als Staten. Laten wij dan die handschoen met elkaar oppakken. Ik vind ook niet dat we dat altijd bij het college moeten leggen. En zeker met uw verhaal ervoor begrijp ik ook niet dat u deze gedeputeerde deze vraag nog stelt.

De voorzitter. Mevrouw Zuiker tot slot.

Mevrouw Zuiker. Dat doen we dus als Staten, daarom komen we met een motie die de Staten dan kunnen aannemen, zodat de gedeputeerde daarmee aan de slag gaat. Zo is hoe het werkt. Wij hoeven niet zelf een landbouwvisie te gaan schrijven met zijn allen. Dus daarom roepen wij het college daarvoor op. En bovendien, ik snap werkelijk niet, dat als wij zo meteen een bepaalde weg inslaan en dat blijkt gewoon echt niet te werken en dat blijkt het rekensommetje klopt gewoon niet, dat we dan weer terug bij af zijn. En dat is ons probleem hiermee.

De voorzitter. Dank u wel mevrouw Zuiker. Gedeputeerde Jumelet, voor zijn bijdrage. Ga uw gang.

Gedeputeerde Jumelet. Dank u wel voorzitter. Waar het betreft het landbouwbeleid van deze provincie kijken nogal wat provincies naar de provincie Drenthe als het gaat over hoe wij het hier in Drenthe doen. Zeker als het gaat om ons programma Duurzame Melkveehouderij waar we met de TBO's, met de landbouworganisaties tezamen invulling geven aan de KPI's, de KPI-aanpak, waar ook reductie aan de orde is van bijvoorbeeld stikstof, maar zeker ook als het gaat om allerlei andere criteria, om maar even toch kort samen te vatten, anders ga ik te veel uitweiden. Laatst ook nog met de provincie Overijssel, maar ook met de provincie Brabant in gesprek geweest over hoe kun je dat nou goed doen met elkaar, we kunnen van elkaar leren. Onze aanpak is eigenlijk ook nu de aanpak van Brabant. Dus om maar even aan te geven dat er goed

wordt samengewerkt ook in dit land. En dan lees ik zo'n motie en dan schrik ik er eigenlijk ook van. Want u weet met elkaar ook dat er sprake is van de minister, en dat gaat over minister Van der Wal, die nog komt met nieuwe doelen voor alle sectoren. Zeker als het gaat om klimaat en wateropgave komt daar nog een hele invulling op. Vervolgens hebben we ook te maken met het werken aan een landbouwakkoord, minister Adema die daar met heel veel mensen mee aan de gang is op dit moment. Ik denk dat het heel goed zou zijn dat wij met elkaar constateren, dat wij proberen te doen wat we kunnen doen met de middelen die we beschikbaar hebben gekregen. Vervolgens is onze vraag naar het kabinet ook toegewezen naar de minister van LNV toe: Help ons ook met die financiën, want laten we alsjeblieft nog weer verdere stappen zetten. Want we zijn natuurlijk al wel begonnen. Ik denk dat het goed is om dat nog eens te benadrukken. En om dan vervolgens te zeggen 'Voor de zomer 2023 te komen met een landbouwvisie'... Laten we eerst nou even afwachten. Het landbouwakkoord is van groot en cruciaal belang, zo wordt door het kabinet zelf gesteld. In combinatie met de opgave die ook minister Van der Wal formuleert in de brief die ook weer te verwachten valt, dan denk ik even op mij inwerkend wat hier staat: U hebt uw oordeel al klaar en u herhaalt wat u altijd al hebt gezegd, maar volgens mij zitten we goed met elkaar aan tafel. We hebben de minister onlangs nog aangegeven dat we op 1 juli ons gebiedsprogramma PPLG zullen indienen, zoals ook afgesproken staat in de wet. We lopen niet achter, we zijn goed op koers. En ik stel voor in ieder geval dat nog eens een keer kenbaar te maken hier en daar heeft op dit moment een landbouwvisie niets aan bij te dragen. We wachten op het landbouwakkoord, zodat we met elkaar de goede afslagen maken en mensen juist niet teleurstellen als het gaat om keuzes die al gemaakt zijn, onomkeerbaar voorzitter. Het college ontraadt deze motie.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Jumelet. Bestaat de behoefte om hier nog een bijdrage aan te leveren? Welke woordvoerder zou nog iets willen zeggen? De heer Veldsema zie ik alleen maar. Ja? De heer Veldsema. En dan krijgt mevrouw Zuiker tot slot het woord.

De heer Veldsema: Dank u voorzitter, die waardeert dat mevrouw Zuiker inderdaad bij die bijeenkomst ook zo snel aan het meerekenen was hoe dat met doelstellingen en geld zat. Maar deze motie veronderstelt dat er sprake van doelstellingen zou zijn. Echter, de gedeputeerde heeft al diverse keren zijn frustratie geuit over het uitblijven daarvan. Ja, voor stikstof is er misschien een getal. Maar al die andere energie, methaan, water, dat is allemaal onderdeel van het PPLG of NPLG. U loopt mogelijk door de komende verkiezingen voor de muziek uit. Wij zijn hier daarom niet voor.

De voorzitter: Dank u wel heer Veldsema. Mevrouw Zuiker, oh ik zie, de heer Blinde wil ook nog een bijdrage leveren. Er is geen vraag aan de heer Veldsema hè? Nee, ga uw gang. Heb ik verder nog iemand over het hoofd gezien? Nee hé? Oké.

De heer Blinde: Dank u wel voorzitter. De motie heeft eigenlijk tot strekking: GS, ga als de bliksem jullie huiswerk maken overeenkomstig de bevelen uit Den Haag. Echter, wij hebben groot respect voor de omzichtige wijze waarop GS in de persoon van gedeputeerde Jumelet is omgesprongen met de Haagse bevelen en waarin hij overleg met de agrarische sector tot kernpunt van het Drents beleid heeft verheven. Hulde. Alhoewel, door het ontraden zojuist van onze motie 'Geen voorkeursrecht landbouwbeleid' zijn wij niet langer super, super, súper trots. Maar toch. Dus aanvaarding van deze motie zal hem dat eigenlijk alleen maar moeilijker maken, zo niet onmogelijk. En om die reden zullen wij de motie ook niet steunen.

De voorzitter: Dank u wel heer Blinde. Mevrouw Zuiker, ik geef u als laatste het woord. Ga uw gang.

Mevrouw Zuiker: Dank u voorzitter. Ja de gedeputeerde schrikt ervan, maar ik schrik er toch ook van dat de gedeputeerde nog steeds zegt te wachten op de doelen voor water en klimaat. Maar we weten allang dat die er aankomen en we weten allang wat we moeten doen. We weten allang dat het huidige landbouwsysteem failliet is en er moet echt iets veranderen. Je hoeft geen rekenwonder te zijn om te bedenken dat we op deze ingeslagen weg de opgaven zoals u zegt, ik weet niet, iets uit Den Haag, bevelen uit Den Haag, maar dat zijn opgaven van het Rijk, het niet gaan halen. En het bevreemdt mij echt dat Provinciale Staten niet in controle is, niet wil weten wat er precies gaat gebeuren, hoe we het gaan halen. Want dit gaat om vele miljoenen en het is enorm groot onderwerp in de provincie. Maar goed, tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Oh, wacht even mevrouw Zuiker. Er is een vraag van mijnheer Blinde.

De heer Blinde: Dank u voorzitter. Eén vraag. Ik proef met name eigenlijk uit de eerste termijn bij mevrouw Zuiker, dat ze er helemaal geen vertrouwen in heeft. De samenvatting is een beetje van: De gedeputeerde zegt wel wat, maar het zijn eigenlijk lege antwoorden. Klopt dat? Heeft u geen enkel vertrouwen meer in het proces? En is het dan niet een logische vervolgstap om bijvoorbeeld een motie van wantrouwen in te dienen als u daar helemaal geen enkele vertrouwen in heeft?

De voorzitter: Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Nou, wat ik al zei, je hoeft echt geen rekenwonder te zijn om gewoon even te kunnen uitrekenen dat deze aanpak niet gaat werken. We hebben het over vele miljoenen, we hebben het over honderden bedrijven. Die moeten worden uitgekocht. Willen we dit? Je hoeft alleen maar gewoon even te rekenen, vrij simpel zelfs en dan weet je gewoon dat het niet gaat worden. Dus dan heeft het niks met mijn vertrouwen te maken. Het is gewoon $1+1=2$. Of in dit geval dus niet.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Zuiker. We gaan stemmen over motie M 2023-5, Breng landbouwvisie in lijn met provinciale opgaven, van de Partij voor de Dieren. En dat kan nu. Ik mis nog een stem, kan dat kloppen? Nou, dan is er... Oké. [Er wordt in de zaal gesproken]. Oké. Voor deze motie hebben gestemd 6 Statenleden, daartegen 31. Deze motie M 2023-5 is verworpen.

M. Motie vreemd aan de orde van de dag – Het betrekken van GAE bij reductiedoelen stikstof en broeikasgassen (M 2023-6)

De voorzitter: Dan gaan we naar de motie vreemd aan de orde van de dag M 2023-6, ook van de Partij voor de Dieren, over het betrekken van GAE bij reductiedoelstellingen stikstof en broeikasgassen. Mevrouw Zuiker spoedt zich wederom naar het spreekgestoelte. Ga uw gang.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel voorzitter. Deze motie is eveneens naar aanleiding van de uitspraak van de gedeputeerde Jumelet in de commissievergadering van 11 januari. De Partij voor de Dieren vroeg namelijk aan de gedeputeerde: Wanneer gaat de provincie precies in gesprek

met al die andere sectoren die ook stikstofreductie moet zien te bewerkstelligen? En is Groningen Airport Eelde hier dan een onderdeel van? En toen zei de gedeputeerde: Ja, Groningen Airport Eelde zou hier een onderdeel van kunnen zijn. En ja, dat was voor ons echt verrassend. Van daar dat we samen met GroenLinks en de SP een motie hebben opgesteld, want we willen hier wel even duidelijkheid over. De motie is: betrek GAE bij reductiedoelstellingen stikstof en broeikasgassen. Constaterende dat Drenthe een provincie brede aanpak voorstaat om de opgave voor stikstof te behalen, zowel de landbouwsector als de andere sectoren, onder andere mobiliteit, moeten bijdragen aan het realiseren van de reductiedoelstellingen stikstof; punt 2, de provincie ook doelstellingen heeft met betrekking tot de reductie van broeikasgassen; En overwegende dat het vliegverkeer bijdraagt aan de stikstofemissie boven Drenthe; vliegverkeer ook bijdraagt aan uitstoot van broeikasgassen. En daarom roepen wij het college op in gesprek te gaan met Groningen Airport Eelde precies over de reductie van stikstof en broeikasgassen door vliegverkeer. En gaan over tot de orde van de dag.

De voorzitter. Dank u wel mevrouw Zuiker. U dient nu uw motie in die maakt deel uit van de besprekingen en de heer Pragt heeft een vraag voor u. Ga uw gang.

De heer Pragt. Ja, want ik ben een beetje in verwarring. Kijk, we hebben veel gesprekken gehad met Groningen Airport Eelde en ook constant de verduurzaming en reductie aan de orde. Maar daar kan straks de gedeputeerde antwoord op even. Maar ik heb een vraag aan u, want zover ik weet bent u tegen het vliegveld Eelde. U vindt dat het moet verdwijnen. En nu dient u een motie in en als die aangenomen wordt en uitgevoerd, bent u dan in een keer voor? U bent dus tegen iets wat weg moet en u wilt toch reductie in de motie die oproept tot verduurzaming?

De voorzitter. Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker. Bedankt voor de vraag van D66. Ik kan het heel helder uitleggen. Wij zijn zeker tegen Groningen Airport Eelde. En zolang Groningen Airport Eelde er nog is, zal er krimp moeten worden ingezet voor vliegverkeer. En ik neem aan dat D66 ook voor het behalen van de klimaatdoelstellingen is. Dus, hoe moet ik het zeggen, dus zolang het er nog is, ga erover in gesprek. En als het niet meer bestaat, is het beter, ja.

De voorzitter. Dank u wel mevrouw Zuiker. Mag ik wederom gedeputeerde Jumelet vragen om te reageren op deze motie. Ga uw gang.

Gedeputeerde Jumelet. Voorzitter, mijn collega Kuipers zei net al tegen mij: Je moet beter op je woorden passen, dan heb je niet zoveel moties. Nou, dat is een goede suggestie. Dankjewel. Maar alle gekheid, deze motie wil eigenlijk nog een keer een bevestiging van het feit dat we in gesprek gaan met Groningen Airport Eelde. Ik heb inderdaad aangegeven dat dat binnen de aanpak gebiedsaanpak ook gewoon aan de orde komt. De motie is wat mij betreft, of wat ons betreft, overbodig in die zin, want het is gewoon onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak. Hier past hij heel goed, we nemen hem mee in het PPLG. Ik denk dat het goed is om daar heel helder over te zijn. Dus het gaat inderdaad niet alleen over de landbouw, dat mag ook een keer gezegd worden. Het gaat ook over industrie, het gaat ook over vliegverkeer, het gaat ook over mobiliteit in zijn algemeenheid. Dus ik kan me goed voorstellen dat u denkt: Laten we het even per motie laten vastleggen. Maar overbodig wat ons betreft en daarom ontraden we deze motie voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Jumelet. Ik kijk of er behoefte bestaat aan inbrengen. Dat is niet het geval. Dan ga ik... Oh, de heer Blinde wil een inbreng leveren. Dan mag de heer Blinde eerst en daarna mevrouw Zuiker tot slot. Oh, de heer Uppelschoten ook nog. Blinde, Uppelschoten en dan Zuiker. De heer Blinde.

De heer Blinde: Dank u wel voorzitter. Er is geen sprake van overtreding van de wettelijke bepalingen inzake stikstofreductie voor Groningen Airport Eelde. Integendeel het vliegveld voldoet keurig aan alle eisen en beschikt over alle benodigde vergunningen. Deze motie spoort ertoe aan om het Airport ertoe te bewegen om minder stikstof te gaan uitstoten zonder dat daar een wettelijke grondslag voor bestaat en neemt alvast een voorschotje op in de toekomst door de indieners genoemde nog verdere aanscherping van die normen. De motie is dus qua strekking ook geheel in lijn met wat er in gevolge het zogenaamde stikstofbeleid in ons land aan het gebeuren is. De boeren, de bouwsector het luchtverkeer, je kunt het zo gek niet bedenken of het wordt op slot gedraaid vanwege de stikstofwaan. Deze motie wil daar bij voorbaat nog wel even een schepje bovenop doen, ook als het wettelijk niet geruggesteund wordt. Dus voorzitter, wij dreigen niet te stikken in de stikstof, wij dreigen te stikken in het stikstofbeleid. Dus gen steun voor deze motie.

De voorzitter: Dank heer Blinde. Ik zie dat de heer Pormes een vraag voor de heer Blinde heeft. Ga uw gang.

De heer Pormes: Dank u wel voorzitter. Ik hoor echt ontzettend veel nonsens. Het enige wat gevraagd wordt, is datgene wat de commissie Remkes heeft voorgesteld: Om de volle breedte, mobiliteit, boeren et cetera om daarnaar te kijken. Dat heeft helemaal niets te maken van welles of nietes met de wet. Ik begrijp niet waar u het over hebt.

De voorzitter: Dit is een statement, dus daar hoeft de heer Blinde niet op te reageren. Ik ga naar de heer Uppelschoten en na de heer Uppelschoten de heer Vianen en dan mevrouw Zuiker. Heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Dank u wel mevrouw de voorzitter. Roep het college op om in gesprek te gaan met Groningen Airport Eelde over de reductie van stikstof en broeikasgassen door het vliegverkeer. Maar ik denk, dat is toch al heel druk gaande? Het vliegveld is toch al druk bezig met elektrische vliegtuigen en ik geloof dat waterstof ook heel belangrijk is op Eelde. Zo affiche- ren ze zich ten minste. Dus ik denk: Een oproep om iets te doen wat ze al doen, is een beetje vreemd, maar het geeft ook aan de klemsituatie waarin wij een vliegveld manoeuvreren. Want ik hoorde mijnheer Pormes ook al zeggen dat hij heel bezorgd is over de financiën van het vliegveld en dat het vliegveld weer in de zwarte cijfers moet komen. Maar dat betekent dat er meer vliegtuigen moeten komen, want dan zijn de inkomsten van het vliegveld groter en dan ben je hier ook weer mee in strijd. Dus als je de inkomsten in de orde wil brengen, dan loop je altijd vast. Dat is toch een beetje wat ook door JA21 wordt gezegd. Dat kan dan helemaal niet. Dus het is iets voor de bühne en ik denk, u bent hier goed op de hoogte wat er al gebeurt op het vliegveld. Dus we zullen hier tegen stemmen.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Uppelschoten. De heer Vianen van de VVD-fractie.

De heer Vianen: Oh, hij staat nog aan. Voorzitter dank u wel. De VVD is ook voorstander van Groningen Airport Eelde en we ondersteunen de duurzaamheidsinitiatieven dan ook van harte. Buiten het feit dat Groningen Airport Eelde de natuurvergunning op orde heeft en buiten het

feit dat Groningen Airport Eelde ook bij de gebiedsgerichte aanpak wordt betrokken, is Groningen Airport Eelde koploper op het verduurzamen van de luchtvaart. Kort vier voorbeeldjes. Er is een zonnepark van 63.000 zonnepanelen waar ze nu een samenwerking aan het opzetten zijn om waterstof te maken. Met Holthausen wordt samengewerkt aan het ombouwen van materieel. Het eerste resultaat is een power ground unit waarmee vliegtuigen elektriciteit krijgen. Drie, de Franse ambassadeur is onlangs langs geweest om te praten over samenwerking op het verduurzamen van de luchtvaart. En een hele mooie samenwerking met de New Energy Coalition, dat heet NXT Airport. En de bedoeling is om een compleet waterstof ecosysteem op de luchthaven te bouwen, van productie tot gebruik. Dus voorzitter, de goede weg is ingezet en de samenwerking loopt door. Dank u wel.

De voorzitter. Dank u wel mijnheer Vianen en tot slot de indienster van de motie, mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker. Wij hebben een toezegging gehoord van de gedeputeerde, dat hij inderdaad zal gaan praten met Groningen Airport Eelde over de reductie van stikstof en broeikasgassen door het vliegverkeer. Dankzij die toezegging, dank daarvoor, zullen wij onze motie intrekken en wij hopen te zijner tijd verslag te kunnen lezen van het gesprek met Groningen Airport Eelde.

De voorzitter. Dank u wel mevrouw Zuiker. De motie, even kijken hoe die precies heet... De motie M 2023-6, dankjewel, vreemd aan de orde van de dag over het Betrekken van GAE bij de reductiedoelstellingen stikstof en broeikasgassen, is ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

N. Motie vreemd aan de orde van de dag – Behoud hertenkampen in Drenthe (M 2023-7)

De voorzitter. Wij gaan over naar de motie vreemd aan de orde van de dag M 2023-7 van de VVD over behoud hertenkampen in Drenthe en ik geef het woord aan de heer Moes voor 3 minuten spreektijd en het indienen van de motie. Mag ik een beetje meer aandacht voor de heer Moes. We gaan nu, stel ik voor, gewoon door totdat we klaar zijn met onze agenda. Ik ga dus niet meer schorsen. Als een van u even weg moet en de benen strekken, dan is dat zo. Let goed op de stemmingen we gaan nu gewoon door. Heer Moes.

De heer Moes. Voorzitter dank u wel. Ik snap het rumoer volledig. Neemt u mij niet kwalijk, maar u bent net even het damhertje dat nu gevoerd wordt door de mensen en dat geeft altijd plezier en rumoer. Voorzitter, u kunt deze motie beschouwen als mosterd na de maaltijd. Maar wij als indieners van deze motie zijn geschrokken van het besluit om de damherten vanaf 2024 niet meer op de vrijstellingslijst te plaatsen. En u heeft allemaal kunnen lezen in de media en misschien wel gehoord van de vele vrijwilligers bij de dierenparkjes, die zijn er allemaal van geschrokken waarom de minister dit besluit genomen heeft. We hebben meer dan 250 hertenkampen in Nederland. En in Drenthe zijn er tientallen en die in Assen bestaat al sinds 1841 en die staat specifiek benoemd op de site van het erfgoed. Een van de argumenten van de minister was dat damherten gevaar op kunnen leveren. Voorzitter, even persoonlijk. Ik ben ook vrijwilliger in het plaatselijke dierenkampje. Een keer in de vijf weken mag ik een weekje voeren 's morgens, 5 minuten werk. En weet u, ik ben altijd meer beducht op de bok, de geitenbok, dan op de damhertenbok. Want de damhertenbok komt niet bij mij in de buurt, maar die verrekte geit probeert het. Voorzitter, ik rond af. Ik hoop gewoon dat u dit wilt steunen en dat we hier met zijn

allen bij de minister en bij de partijen invloed op kunnen uitoefenen. Het dictum is: Er bij het kabinet en bij de Tweede Kamerfracties op aan te dringen het besluit te herzien en de damherten alsnog te plaatsen op de positieve lijst met dieren, die per 1 januari 2024 ingaat. Voorzitter, deze motie dienen we in samen met Sterk Lokaal, de PVV, JA21, Forum en het CDA. Dank u wel.

De voorzitter. Dank u wel heer Moes. De motie is ingediend en maakt deel uit van de beraadslaging en wederom gedeputeerde Jumelet.

Mevrouw Kleine Deters. Voorzitter.

De voorzitter. Oh, neem me niet kwalijk, mevrouw Kleine Deters heeft een vraag voor de heer Moes. Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters. Voorzitter, we hebben wel interrupties, we hebben geen termijnen waarin we spreken, maar toch even een vraag aan de heer Moes. Eerlijk gezegd verrast het ons ook wel. We dachten: Wij denken dat deze minister wel grotere vraagstukken heeft dan deze. Maar vervolgens toen wij de toelichting lazen en toch de onderbouwing dat de minister zich baseert op wetenschappelijk onderzoek, dachten we: Wij zijn ook politici, wij zijn geen wetenschappers en wij vinden eigenlijk dat het ook niet aan ons is om het wetenschappelijk onderzoek, de wetenschappers, in twijfel te trekken. Dus dat is voor ons wel reden geweest, zo van: Ja, er zijn ook wel zo veel andere troetelbeesten. En of het van de geit, de bok of de fazant of andere, welk beest ook is, waarom zouden dan ook per se deze moeten blijven? Het kunnen ook prima andere dieren zijn in de kampjes, dus waarom betwijfelt u in dit geval het wetenschappelijk onderzoek?

De voorzitter. De heer Moes.

De heer Moes. De damherten vervullen al 200 jaar of honderden jaren een functie. Er zit ook een opvoedkant aan. Als je als ouders met je kinderen komt bij het hertenkamp Je ziet ook het leven van een dier dat normaal in de vrije natuur, maar wel in gevangenschap leeft, hoe die leeft, dat er een hertje geboren wordt, soms een doodgaat, maar hoe het ontwikkelt. Het is ook een opvoedende kant. En ik snap de wetenschappers ook niet, want als we de wetenschappers allemaal gelijk geven, dan moeten we ook de per direct morgen alle dierentuinen sluiten.

Mevrouw Kleine Deters. Misschien is dat wat volgt mijnheer Moes, dat weet ik niet, maar dan...

De voorzitter. Wij zouden één vraag stellen, sorry. Dank u wel heer Moes. De heer Jumelet. Oh wacht even. De heer Nijmeijer heeft ook een vraag aan de heer Moes. De heer Nijmeijer.

De heer Nijmeijer. Even door het geroezemoes. De heer Moes vertelde dat de minister had gezegd dat de damherten een gevaar zou opleveren. Nou, ik heb hier de verklaring van de minister, maar hij spreekt hier niet over een gevaar, hij spreekt hier over dat het damhert bedoeld is om in vrije natuur te lopen en niet om opgesloten te worden in een beperkte ruimte met een hek, waardoor het dier niet de vrijheid heeft natuurlijk gedrag te vertonen. Dat is de aanleiding voor zijn besluiten. Dus ik heb geen vraag, maar wel een stelling.

De voorzitter. Oké, waarvan akte. En u hoeft niet te antwoorden, want er is geen vraag. Dank u wel. De heer Jumelet. Dit was de derde keer dat ik u uitnodig, duidt het mij niet euvel. Ga uw gang.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. We houden van de hertenkampen in Drenthe. En verzoekt het college en alle fracties bij het kabinet aan te dringen het besluit te herzien. De heer Moes noemde het net al mosterd na de maaltijd. Het is altijd goed toch om nog weer wat van je te laten horen. Daar zijn we ook voor bij elkaar denk ik, om dat gewoon ook zelfstandig te doen. Ik moet u zeggen, op Erica hebben wij ook een hertenkampje. Ook wij hebben met elkaar geconstateerd dat het op zich heel jammer is dat je niet weer nakomelingen kunt laten zijn daar ook zo meteen. En dat is een gegeven dan blijkbaar vanaf nu, vanwege het aanpassen van de lijst. We hebben er ook uitgebreid over gesproken in het college, zal ik maar zeggen, en we zijn tot het oordeel gekomen voor deze motie om te zeggen tegen u: Oordeel Staten. Want het is een discussie die op veel plaatsen aan de orde is. Ik denk dat het heel vaak toch ook zo is dat de een voorstander is en de ander tegenstander. En inderdaad allerlei rapporten. Maar het gaat ook over emotie. Het gaat ook over gewoon waar je direct mee te maken hebt in je buurt. U bent vrijwilliger, ik dan niet, maar ik ga wel vaak naar dat hertenkampje toe met ook veel andere dieren. Dus het is denk goed om hier als vertegenwoordiger van het college te zeggen: Laat het oordeel u, zodat u ook zelf u daarover kunt uitspreken voorzitter. Dus helder, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Jumelet. Is er nog aanleiding om dingen te berde te brengen? Ik wil niet al te uitnodigend doen. Als u een korte stemverklaring tot uiting kan brengen, is dat ook fijn. De heer Vorenkamp zie ik wederom. De heer Bosch, de heer Schoenmaker. Nu wil iedereen. Even kijken. Even kijken hoor, mevrouw Van den Berg, de heer Moinat, mevrouw Vedder, mevrouw Zuiker, de heer Nijmeijer. Dat is het? Dat is het. Dan begin ik nu weer bij de heer Vorenkamp. De heer Vorenkamp en na de heer Vorenkamp de heer Bosch.

De heer Vorenkamp: Dank u wel voorzitter. Eerst denk je: Dat kan toch niet waar zijn? Wie bedenkt zoiets? Nou, blijkbaar hebben zij veel tijd over op het ministerie van LNV, Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit, waarin de middelste blijkbaar bovengeschikt is aan het eerste en het laatste. Je zou gezien alles wat er speelt in Nederland niet verwachten dat ze zo veel tijd en energie over hebben. Maar goed, de minister heeft een advies gekregen. Het advies heb ik gelezen overigens, het advies van het adviescollege huis- en hobbydieren, en neemt dat zo te zien klakkeloos over, waarbij nu de damherten gezien worden als uiterst gevaarlijke dieren voor de mens. In dat advies staat dus dat het categorie F is. Ik heb het zelf gelezen, de kolom damherten komt twee keer voor. Categorie F betekent dat het uiterst gevaarlijke dieren zijn voor de mensen, die dus aanleiding geven tot verwondingen. Nou, dat is in honderden jaren dus helemaal niet aan de orde geweest. Wij vinden dit dus een heel slechte beslissing. Hij had dat advies niet over hoeven te nemen. En nu gaat dit leiden tot het einde van een prachtig iets, dat in onze ogen ook bij onze cultuur hoort voorzitter, namelijk de hertenkampen in Nederland en Drenthe. Dat mag niet wat ons betreft.

De voorzitter: Dank u wel heer Vorenkamp. Ik geef het woord aan de heer Bosch en na de heer Bosch, de heer Schoenmaker. Als u allemaal in de startblokken gaat staan, dan helpt dat ook al weer. Heel fijn. De heer Bosch.

De heer Bosch: Dank u wel voorzitter. Normaliter bereid ik mijn bijdrage altijd goed voor. Maar ik ben blij dat ik dat deze keer bij deze motie niet heb gedaan, want we hadden hierover in de fractie een levendige discussie. Ik heb het aangehoord en ik heb moeten constateren dat binnen onze fractie de ene helft van de fractie redeneerde vanuit de menselijke emoties en Bambi-gevoel. Schattige hertjes die je met je kinderen op zondagmiddag kunt gaan voeren. Ik heb ook aan die kant van het hek gestaan, aan de kant van het voeren, niet van de damherten. Dat mag

u begrijpen. En de andere helft van mijn fractie denkt meer vanuit het dierenwelzijn en die kijkt in de nabije toekomst dus liever naar bijvoorbeeld, ik noem er een paar: de ezel, de geit, of je het nou leuk vindt of niet. Maar bijvoorbeeld kunnen we ook denken aan de grote Egyptische renmuis, de Mongoolse gerbil, een paard, varkens, schaap, rund, noem maar op. We kunnen zelfs kijken naar de Algerijnse gerbil. Dus keuze genoeg. We gaan verdeeld stemmen. Een unicum.

De voorzitter. Nou, dank u wel mijnheer Bosch. De heer Schoenmaker en na de heer Schoenmaker gaarne mevrouw Van den Berg.

De heer Schoenmaker. Ik zit in de -17 seconden zie ik. Complimenten aan de heer Bosch voor de opsomming van al die aparte dieren, waar ik nog nooit van had gehoord, terwijl hij het voorbereid had. Ik vind het knap. Wij kunnen heel erg kort zijn. Wij zien het eigenlijk niet als een motie mosterd na de maaltijd, omdat er in het stuk ook staat dat het een lijst is die dynamisch is. Het zou ook kunnen betekenen dat uiteindelijk de damherten wel weer terugkomen op een lijst, waardoor ze dus inderdaad wel gehouden mogen worden. Wij als partij vinden dit eigenlijk waanzinnig, iets dat in de cultuur is, erfgoed. Ik denk dat het enorm bijdraagt aan de liefde voor de dieren, omdat je de dieren ook toont bij de mensen. Zorg dat de mensen respect krijgen voor de dieren. Dan moet je juist dit soort initiatieven niet om zeep helpen. Wij zijn ook mede-indiener van deze motie, steunen hem gigantisch en snappen echt niet waar ze in Den Haag mee bezig zijn.

De voorzitter. Mevrouw Van den Berg. Dank u wel mijnheer Schoenmaker. En na mevrouw Van den Berg de heer Moinat.

De voorzitter. Voorzitter, het is natuurlijk heel jammer dat we straks, over een aantal jaren, als alle hertjes uitgestorven zijn in de dierentuinen... of in de hertenkampjes geen herten meer hebben. En of dit nou het grootste probleem is van Nederland, daar twijfelen wij ook over. Maar goed, laten we ook oppassen om hier in de Staten niet alle besluiten van de Tweede Kamer te gaan recenseren. Blijkbaar is hier sprake van voortschrijdend inzicht. En dat kan. Dat is bijvoorbeeld ook gebeurd met circusdieren en ook dat was toentertijd best omgeven met allerlei emoties. Maar inmiddels, ik vind het ook een heel raar idee om olifanten kunstjes te laten doen, dus dat kan. Dit besluit is wetenschappelijk onderbouwd, dus voor ons is er nu geen aanleiding om hier een brief over naar Den Haag te sturen.

De voorzitter. Dank u wel mevrouw Van den Berg. De heer Moinat en na de heer Moinat mevrouw Vedder. Ga uw gang.

De heer Moinat. Dank u voorzitter. Laat duidelijk zijn, wij hebben goed nagedacht over deze motie, want er zitten best wel wat kanten aan alles zo'n beetje tussen emotie en wetenschap. Ik denk dat iedereen wel opgegroeid is met een dierenparkje in de buurt. Hartstikke leuk, maar de wereld is wel veranderd. Noem het voortschrijdend inzicht. Damherten, maar in principe alle dieren, kun je alleen maar houden onder passende omstandigheden, maar dan wel naar het dier geredeneerd en niet naar de mens. En als dat niet mogelijk is, moet je het gewoon niet doen. En dat vraagt een andere houding van de mensheid om de ruimte van dieren en groen te respecteren. Het rapport van het college van onafhankelijke wetenschappers geeft aan dat er 300 zoogdieren zijn onderzocht op zoonose, van dieren op mensen overdraagbare ziektes. En dit advies rolt daar uit en dan is dit ook de consequentie. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Vorenkamp. Ga uw gang.

De heer Vorenkamp: Heel erg hartelijk dank dat ik nog even mag interrumperen. Ja. Heel kort. U noemt de zoönoses als een van de belangrijkste oorzaken. Ik hoor anderen dus het vrij wandelen in de natuur als reden, als hoofdreden. Maar in het rapport van de adviescommissie staat dat er maar één reden is waarom ze afgevoerd worden van de Positieflijst. Ja, de hoofdreden is F, categorie F, dat ze te gevaarlijk zijn voor mensen. Wist u dat?

De heer Moinat: Nou nee. Ik ben het ook niet met u eens. Als u aangeeft dat dat de hoofdreden is en tegelijkertijd zegt dat het verder geen reden is, dan spreekt u zichzelf ook al tegen. Maar ik ben het niet met u eens.

De voorzitter: Dank u wel beide heren. Ik geef het woord aan mevrouw Vedder en na mevrouw Vedder mevrouw Zuiker.

Mevrouw Vedder: Dank voorzitter. Ik heb een zoontje en die heeft als hobby het bestuderen van de wereld. Dat zijn zijn woorden, niet de mijne. En toen ik een paar weken geleden het thuis had over kamelen op een Positieflijst en de dromedaris niet en dat ik me daaraan ergerde, wilde hij onmiddellijk weten: Wat is een positief lijst en wat staat er allemaal op? En waarom de kameel dan wel en de dromedaris dan niet? En vervolgens ging hij nauwkeurig die lijst langs. En toen zei hij: Mama, wij zijn toch ook een zoogdier? Ik zeg: Ja, dat klopt. Nou, zegt hij, dan mag je mij ook niet meer houden, want ik sta er ook niet op. Dus dat tot zover de hobby van mijn zoontje. Het moge duidelijk zijn, de CDA-fractie beschouwt op sommige aspecten deze Positieflijst als doorgeslagen betutteling. We horen al de categorie F. Er zijn heel veel dieren op de Positieflijst die een gevaarcategorie F hebben toebedeeld gekregen en die worden dan toch toegelaten omdat ze dan gedomesticeerd heten. En de kameel is dan wel gedomesticeerd, want die is 4500 jaar geleden gedomesticeerd en de dromedaris niet, want die is maar 3500 jaar geleden gedomesticeerd. Ik heb daar zo mijn vraagtekens bij. Volgens mij is het zinvol als die lijst nog een keer kritisch wordt langs gekeken. Waarom bijvoorbeeld niet de Russische dwerghamster, maar wel de Chinese dwerghamster. Dus wij steunen van harte deze motie en wat ons betreft mogen er nog wel wat beestjes bij op die lijst, maar dat komt dan misschien een andere keer.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Vedder. Ik geef het woord aan mevrouw Zuiker en daarna de heer Nijmeijer.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel. Eerst even in antwoord op de heer Vorenkamp. Ik heb dat rapport ook gelezen en er staan echter wel meer punten waarop damherten niet geschikt zijn om te houden. Niet alleen van wege gevaar. Dat is wat de pers er uit heeft gehaald en dat is nu ook het verhaal. Maar dat is niet het enige verhaal. Want in opdracht van het ministerie hebben onafhankelijke wetenschappers gekeken welke dieren geschikt zijn om te houden als hobby- en huisdieren. En daar kwamen 30 diersoorten uit en damherten zitten daar niet bij en daar zijn allerlei goede redenen voor. De minister volgt vervolgens dat advies op en ik vraag me echt af waarom mensen damherten in gevangenschap willen houden. Het zijn in het wild levende dieren. Kijk, hertenkampen werden lang gezien als iets normaals, maar het denken over dieren is in de loop van de tijd verandert. Vandaar dat we nu ook een Positieflijst hebben, die overigens al 30 jaar geleden in de wet was aangekondigd. En voortschrijdend inzicht betekent groeien en veranderen en dat lijkt ons een goede ontwikkeling. Het stoppen met hertenkampen is daar een logisch gevolg van.

De voorzitter. Dank u wel mevrouw Zuiker. Tot slot de heer Nijmeijer en dan kom ik daarna wederom bij de indiener van de motie, en dat is de heer Moes. De heer Nijmeijer.

De heer Nijmeijer. Dank u voorzitter. Dat deze regel weerstand oproept, dat is heel begrijpelijk en er is beste wel landelijk heel wat onrust ontstaan. Daarom hebben een aantal partijen in de Tweede Kamer onlangs met de landbouwminister hierover uitvoerig van gedachten gewisseld. Maar het heeft de minister niet op andere gedachten gebracht. De minister hield voet bij stuk en blijft bij het uitvoeren van het besluit. Nu vraagt deze, overigens zeer sympathieke emotionele motie of onze gedeputeerde deze minister wel op andere gedachten kan brengen. Zelfs nadat de minister openlijk heeft verklaard de wettelijke opdracht uit te gaan voeren. Ik acht de invloed van onze gedeputeerde hoog in Den Haag, maar het lijkt mij een kansloze missie. Als u het wilt beïnvloeden hier met elkaar, dan raad ik u allen aan uw eigen partijlijn te gebruiken en uw invloed in Den Haag aan te wenden. Onze gedeputeerde op een kansloze missie sturen, lijkt mij niet echt reëel. Voorzitter, wij steunen deze missie niet.

De voorzitter. Dank u wel heer Nijmeijer en tot slot de heer Moes.

De heer Moes. Voorzitter dank u wel. Dank u wel allemaal voor al uw inbreng. Ik ga niet in discussie. Wat de heer Nijmeijer... U heeft helemaal gelijk. We moeten onze partijen beïnvloeden en u gaat de motie niet steunen. Maar ik wil u toch vragen, gezien uw mooie plaats voor de Eerste Kamer, dat u toch uw invloed wil laten gelden voor deze mooie damherten. Dus dan is het succes bereikt. Voorzitter, toch beschouw ik dit als een legendarische dag... ik ben de onderscheiding vergeten die ik van mevrouw Slagt heb gekregen. Ik heb er misschien ook voor gezorgd dat voor de eerste keer in deze 4 jaar dat de Partij van de Arbeid verdeeld gaat stemmen. Dank u wel.

De voorzitter. Tja, tja. Dierbare Statenleden, we gaan stemmen over de motie vreemd aan de orde van de dag M 2023-7 van de VVD over Behoud hertenkampen in Drenthe. We krijgen op het scherm, mag ik hopen... Heel goed. Ga uw gang. Fijn, we blijven met die ene nog niet gestemde zitten. Oh, wacht even, die heeft gewoon nog niet gestemd. Voor deze motie M 2023-7 hebben gestemd 24 leden, daartegen 13. Deze motie is aanvaard.

O. Motie vreemd aan de orde van de dag – Zorgen voor spoedeisende hulp (M 2023-8)

De voorzitter. We hebben nog twee moties te gaan en ik hoop dat die net zo staccato kunnen als de voorgaande. Agendapunt O. En kan ik nog even wat rust in de Statenzaal krijgen? Dames en heren, Agendapunt O, motie, vreemd aan de orde van de dag M 2023-8 van de Partij van de Arbeid over Zorgen voor spoedeisende zorg in Meppel. Ik geef het woord aan de heer Bosch van de Partij van de Arbeid voor zijn spreektijd en toelichting van de motie. Hij rent meteen weer weg. Ja, de motie is wel essentieel onderdeel van dit geheel. Ga uw gang. Heer Bosch.

De heer Bosch. Dank u wel voorzitter. Ik heb geen tijd meer in mijn scherpje, maar ik red het binnen 3 minuten. Voorzitter, zeker zijn van goede zorg dichtbij, als je het het hardst nodig hebt, dat is een van de speerpunten van de Partij van de Arbeid. Je zou ook mogen verwachten dat we in één van de rijkste landen ter wereld gewoon eerlijk en goed dit met elkaar kunnen regelen. Toch is die zekerheid voor veel inwoners in onze regio niet meer zo vanzelfsprekend. De afgelopen jaren hebben we al enkele keren moeten vechten voor het overeind houden van toe-

gankelijke zorgvoorzieningen in Drenthe. We hebben het gezien rondom de sluiting van de afdeling verloskunde in Meppel in 2012, de concentratie van specialismen binnen Treant, de discussie rondom het sluiten van de afdeling Spoedeisende Hulp in Hoogeveen, waarvoor een basispost is teruggekomen. De Drentse Gezondheidstafel die er mede op initiatief van deze Staten is gekomen, speelt een belangrijke coördinerende rol om de zorg in Drenthe zo goed mogelijk te spreiden. De afgelopen week werd echter duidelijk dat nu ook Isala in Meppel de Spoedeisende Hulp de aankomende twee maanden 's nachts moet sluiten in verband met het niet rond kunnen krijgen van de bezetting, onder andere door personeelstekorten. En dit personeelstekort, zo lazen wij bij RTV Drenthe, komt voornamelijk voort uit het onvoldoende aantal opleidingsplaatsen voor gespecialiseerde artsen en ook de hoge werkdruk. Voorzitter, de Partij van de Arbeid en de mede-indieners van deze motie vinden dat er een structurele oplossing moet komen. Een blik artsen trek je niet zomaar open. En tot die tijd moeten mensen zeker kunnen zijn van goede zorg dichtbij. Dit betekent dat Den Haag meer opleidingscapaciteit en betere spreiding en regie moet gaan voeren op specialistische ziekenhuiszorg in het hele land. En de Drentse Gezondheidstafel heeft een prima positie om de consequenties van deze ontwikkelingen in kaart te brengen en met regionale oplossingen te komen. Vandaar dien ik, mede namens de mede-indieners VVD, GroenLinks, SP, Partij voor de Dieren, CDA, ChristenUnie en Forum voor Democratie de volgende motie in. En ik zal me beperken tot het dictum. Provinciale Staten van Drenthe, in vergadering bijeen op woensdag 1 februari 2023, roepen het college op om zo spoedig mogelijk richting de verantwoordelijke minister deze problematiek onder de aandacht te brengen en te pleiten voor een spoedige opschaling van het aantal opleidingsplaatsen voor de Spoedeisende Hulp, en met de partijen vertegenwoordigd aan de Drentse Gezondheidstafel consequenties van deze personeelstekorten voor de toegankelijkheid van zorg in Drenthe en mogelijke oplossingen in kaart te brengen en hierover de Staten voor 1 juli 2023 te berichten. En gaan over tot de orde van de dag.

De voorzitter. Dank u wel mijnheer Bosch. Mevrouw Kleine Deters heeft een vraag voor u.

Mevrouw Kleine Deters. Ja voorzitter. Dank u wel mijnheer Bosch, wij delen de zorgen met u, maar een zorg die wij daar eigenlijk nog wel bij hebben, is dat ook steeds aangegeven wordt, toch het wel het een en ander met personeelstekorten los van opleidingsplaatsen of financiële middelen. Ik kan me herinneren dat we zo'n 10 jaar geleden al een keer een advies hadden liggen om toch een herbezinning te hebben over de aantallen ziekenhuizen en de aantallen plaatsen. Dus eigenlijk ben ik ook wel benieuwd: Is dat ook nog steeds onderdeel van de door u genoemde Zorgtafel? En als u daar geen antwoord op kan geven, misschien degene namens GS die aan de Zorgtafel zit, dat weet ik niet. Maar dat is ook iets dat ons daarbij bezighoudt. Wij kunnen natuurlijk noodsignalen... want ook dit in Meppel is nu weer een noodsignaal. En dan denk ik: Wij moeten niet van individuele, problematische vraagstukken naar het volgende vraagstuk lopen. Structurele oplossingen, daar moet toch wel aan gewerkt gaan worden.

De voorzitter. De heer Bosch.

De heer Bosch. Ik geloof dat dat ook een onderdeel is van het dictum, dat we inderdaad naar een structurele oplossing moeten. Het is gewoon een feit dat we hier al een aantal malen vanuit de Staten, vanuit gemeenteraden et cetera bezig zijn geweest onze zorgen te uiten. En het blijft keer op keer dat we hier om de zoveel keer bezig zijn met die zorgcapaciteit in Drenthe. Dus ja, die zorgen delen wij nog steeds met D66.

De voorzitter. Heer Uppelschoten, PVV-fractie.

De heer Uppelschoten: Ik heb een vraag, maar ik heb....

De voorzitter: De motie is ingediend en maakt deel uit van de beraadslagingen. Ik heb de vraag al eerder ook gesteld. Ik heb begrepen, maar dat wordt ook door u aangegeven, dat het te maken heeft met personeelstekorten en opleidingsplaatsen zegt u. Ik heb begrepen dat de opleidingsplaatsen niet het probleem zijn, maar het gebrek aan arts-assistenten. En dat ze ook gezegd hebben na 2 maanden zijn er weer voldoende van die art-assistenten, dan gaat het onmiddellijk weer open. Dus om te pleiten voor meer opleidingsplaatsen, daarmee heb je nog niet de mensen.

De voorzitter: De heer Bosch.

De heer Bosch: Nou, ik heb volgens mij in mijn betoog aangegeven, dat we inderdaad niet moeten verwachten dat we zomaar een blik artsen open kunnen trekken. Een van de kwesties die onder andere in dat artikel van RTV-Drenthe naar voren kwam, is dat er wel arts-assistenten zijn die dan het een en ander moeten invullen, alleen dat men daarmee dus de roosters niet vol krijgt. En in een van de adviezen rondom opleidingsplaatsen die door het landelijke adviesorgaan is gegeven, is wel degelijk aangegeven, ook vanuit de belangenvereniging voor spoedeisende hulpartsen, dat wordt gezegd: Voor allerlei specialismen is aangegeven dat er meer opleidingscapaciteit moet komen, behalve voor spoedeisende hulp. U kunt dat teruglezen. Ik kan niet meer hier vertellen dan wat ik daarover heb gelezen. En dat is de reden dat we zeggen: Geef in ieder geval bij de minister aan, onder andere dus die opleidingsplaatsen. Maar ik ben het in die zin wel met u eens dat we verder moeten kijken dan alleen dat. Alleen dit is wel een van de punten die aangegeven werden in dit dossier, in het artikel van RTV Drenthe. Daar heb ik me ook voor het grootste deel op gebaseerd.

De voorzitter: Hartelijk dank. Hartelijk dank. Ik geef het woord aan de gedeputeerde, de heer Kuipers, voor de bijdrage vanuit het college.

Gedeputeerde Kuipers: Dank u wel voorzitter. Dank ook aan de indieners van deze motie voor dit signaal. Ik heb het even zo snel niet mee kunt turven, maar het klonk als een unanieme of een bijna unanieme motie en daarmee ook een sterk signaal vanuit deze Staten. Als het gaat over die spoedeisende zorg. Ik zeg als inwoner van Meppel al een hele tijd trots: We hebben een gloednieuw ziekenhuis in Meppel, niemand neemt ons die zorg nog af. En dan blijkt dat toch het geval. En juist ook de spoedeisende hulp in Meppel is extra zwaar aangezet ten opzichte van eerdere plannen, vanwege het sluiten van de Spoedeisende Hulp in Bethesda en heeft daarmee ook een belangrijke schakelfunctie. En niet alleen in de acute zorgketen heeft dit een directe betekenis op bijvoorbeeld het ambulancevervoer, maar ook de huisartsenposten. Maar er hangt veel meer aan vast in de hele brede zorgketen en dat is ook waarom wij als provincie Drenthe oorspronkelijk ook de Zorgtafel in het leven hebben geroepen. De acute keten is via het ROAZ goed georganiseerd en op elkaar afgestemd. De problematiek gaat breder. We hopen met Isala dat dit een tijdelijke maatregel van hen is die weer voorbijgaat, maar het blijft goed om dat ook te bespreken in de context van een Gezondheidstafel. Voorzitter, dus wij delen uw signaal van harte. Als ik naar deze motie kijk dan is dat ook een ondersteuning daarvan. Wij zijn continu in gesprek met het ministerie over de zorg op het platteland, want er speelt veel meer. En dat was eigenlijk mijn oproep ook, maar dat heeft u in het debatje ook al wat aangescherpt. Er speelt nog wel wat meer dan alleen het aantal opleidingsplaatsen, maar het signaal zullen wij overbrengen en daar zullen we ook die context in mee schetsen. Er wordt ook continu gesproken in

het ROAZ, het Regionaal Overleg Acute Zorgketen, en aan de Gezondheidstafel over deze problematiek in de breedte. Want het heeft met allerlei zaken te maken: concentratiebeleid van de landelijke zorg en werkgelegenheid in zijn algemeenheid, de bereikbaarheid van onze regio ten opzichte van de Randstad voor mensen om hier te gaan werken. Maar ik zal dit zeker agenderen met deze motie in de hand aan de Gezondheidstafel. Dan kunnen we de keer daarop ook een stuk maken, stel ik mij zo voor, dat met u gedeeld kan worden. Dat zal dan wel vlak voor of net na 1 juli komen, want die Gezondheidstafel zit daar op, maar u moet mij die ruimte in de uitvoering maar gunnen. Maar voorzitter, wat mij betreft is dit een zeer positieve motie. Ik kon hem toch al niet meer tegenhouden, maar oprecht is dit een goed signaal. En ik denk dat het ook aan uw Staten is om juist ook dit soort noodgrepen uit te blijven halen als zo iets zich voordoet, om aan te geven wat dit betekent. Niet alleen voor de zorg zelf, maar ook voor de Drentse inwoner.

De voorzitter: Dank. De heer Blinde JA21 heeft een vraag voor de heer Kuipers. De heer Blinde.

De heer Blinde: Dank u wel voorzitter. Het is eigenlijk meer een suggestie naar de gedeputeerde toe, want in Overijssel hebben ze natuurlijk ook gewoon hartstikke veel last dat dit in Meppel gebeurt. Gaat u ook samen met de provincie Overijssel daarin proberen op te trekken? Want als je in Steenwijkerland woont, ik noem maar wat, dan is dat ook het meest in de buurt zijnde ziekenhuis voor spoed. Dus, nou ja.

De voorzitter: De heer Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, ik heb bijzonder goed contact met de gedeputeerde zorg en welzijn in de omliggende provincies, net als de commissaris dat doet. En samen trekken we bijvoorbeeld in het noorden op rond de kinderartschirurgie. En hier zullen we ook, ook omdat het Isala is, ook omdat die in het ROAZ Zwolle zit waar de provincie Overijssel bij vertegenwoordigd is, samen optrekken met de overheid, maar dat is al een bestaande praktijk.

De voorzitter: Mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt: Dan beperk ik mijn inbreng straks en doe ik het nu alleen met een vraag, want ik sta helemaal achter de indieners en GroenLinks is mede-indiener. Mijn vraag is: Betreft u ook straks in het ROAZ de opleidingsinstituten, omdat het om een opleidingsplaatsentekort gaat? Dus nodigt u die specifiek uit bij deze bijeenkomst? En nodigt u ook de verzekeraars uit? Omdat het ook om werkdruk gaat en extra mankracht op de SEH in bijvoorbeeld basis medische hulpverleners, BMH'ers, die HBO geschoold zijn. Die kunnen ook echt enorm werkdruk verlagend werken. Dus neemt u dat mee met de verzekeraars voor de regionale positie?

De voorzitter: De heer Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, het is als het gaat om het ROAZ, dat heeft natuurlijk al voordat zo'n besluit genomen wordt, daar gelden regels bij de AMvB, daar heeft al afstemming op plaatsgevonden, analyses, en die zullen ook hun eigen signaal via hun eigen weg, maar ook via een landelijk platform richting de minister uiten. Maar ik stel me zo voor, dat gaat zijn weg. En ik stel me zo voor dat wij aan de gezondheidstafel het in twee trappen kunnen agenderen en dat we daar ook de grootste knelpunten als het gaat, want dat is eigenlijk uw vraag... We merken een aantal incidenten, waar het deels gaat om arbeidsmarkt en deels om opleidingsplaatsen et cetera, dat we die grootste knelpunten daarin benoemen en ook die partijen daarin betrekken. Dus volgens mij past dat bij de aanpak zoals ik hem voor mij zag, toen ik deze motie las.

De voorzitter: De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Tweeledig. We zijn geen mede-indiener van deze motie, dus dat zouden we denk ik bij dezen wel willen. U noemde een aantal zorgen toch wel naar de toekomst toe rondom de gezondheid. Is het mogelijk om daar straks een keer een terugkoppeling van te geven, dat mag ook in vertrouwelijkheid, van wat speelt er allemaal op het platteland? Wat hoort u allemaal? Om dat nog explicieter met de Staten te delen, want dat baart ons wel zorgen. U heeft vast meer informatie op dit moment dan wij hebben. Dus dat is eigenlijk het verzoek, om dat t.z.t te kunnen doen.

De voorzitter: De heer Kuijpers.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, ik denk dat het in eerste instantie goed is om ook de partijen die aan de Gezondheidstafel zitten, en het is een open tafel zo zegt de voorzitter altijd, dat we dat stuk waarom u dan bij motie vraagt die beweging te schetsen... en ik heb eerder voor u ook hier in deze zaal een gesprek met een aantal leden van de Gezondheidstafel gearrangeerd, ik kan me zo voorstellen dat we dat nog een keer organiseren, ook met zo'n stuk in de hand als u daar vooraf vragen bij heeft, dat we daar een aantal gasten bij u als publiek uitnodigen om het daarover te hebben in de samenstelling van de nieuwe Staten. Dat lijkt mij een zeer goede suggestie, want voor de Gezondheidstafel zijn de Staten natuurlijk ook een belangrijk politiek orgaan.

De voorzitter: Dank u wel heer Kuijpers namens het college. Ik kijk de kring rond, want eigenlijk, als ik u zo beluister, dan... Ah, toch nog een aantal inbrengen. Ik hoopte dat het met de interupties... Maar goed. De heer Van Dekken, mevrouw Meeuwissen. Nog meer gegadigden? De heer Van Dekken, mag ik u vragen en dan kan mevrouw Meeuwissen daarna in de startblokken. De heer Velzing gaat ons verlaten, zie ik. Dank u wel. Ga uw gang.

De heer Van Dekken: Dank u wel voorzitter. Want in eerste indruk hadden wij als CDA-fractie het idee dat er een soort formatie, een soort vraagstuk van voldoende mensen, voldoende handen aan het bed hier achter deze discussie zou zitten. Maar dat blijkt vooralsnog helemaal niet het geval. Het is echt een gezondheidskundig probleem. En ik bedoel, dat wil ik toch ook in de richting van collega's van de PvdA zeggen: Fantastisch dat jullie hier nu aandacht voor vragen. En ik ben vooral ook blij met de opmerking vanuit het college, want los van de spoedeisende hulp zien wij dezelfde problemen rondom huisartsen op een vitaal platteland, we zien de problemen zoals mevrouw Slagt die zojuist onder de aandacht bracht. Dus ook gegeven de opmerkingen die we hier vanmiddag in dit huis hebben gewisseld rondom het UMCG, ik zou het heel graag hier als een structureel aandachtspunt willen beleggen voor ons college, om dit goed te monitoren en vast te houden.

De voorzitter: Dank u wel heer Van Dekken. Mevrouw Meeuwissen en dan tot slot de indiener nog van de motie, als die dat wil.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u wel voorzitter. Ik ben heel blij met deze motie en ik wil nog even een schepje erbovenop doen door aan te geven hoe dat in de psychiatrie werkt. Dat is de sector waar ikzelf in werk, want daar hebben we ook tekorten aan bepaalde opleidingsplekken. Het werkt zo: De minister vraagt advies aan de beroepsgroep hoeveel opleidingsplekken moeten er

komen. Maar hoe werkt dat dan? Die wordt bevolkt... het bestuur of de commissie van die beroepsgroep wordt bevolkt door mensen die veelal in de Randstad wonen, want die kunnen dat naast hun drukke werk erbij doen, want dat is voor hen nog wel te doen die afstanden. Dus er zitten vooral mensen uit de Randstad in die groepen. Die zeggen: Nou, er zijn er eigenlijk wel genoeg, dat is daar ook zo. En dan hebben we dus te weinig opleidingsplekken. Dus ik herken dit probleem heel erg. Dus het is heel goed om ook naast wat de beroepsgroepen zelf adviseren, om ook uit de regio dit geluid te laten horen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Meeuwissen. De heer Bosch nog? Komt u maar. Heel goed, een sprintje, dat is extra fijn. Ga uw gang.

De heer Bosch: Dank u wel, ik kan het kort houden. Ik ben enorm blij dat ik vanuit deze Staten zo'n brede steun krijg voor deze motie. Het gaat ergens over. Het gaat over de zorgen van mensen, over toegankelijke zorg. Daar zetten we ons voor in. En ik ben ook blij met de wijze waarop de gedeputeerde namens Gedeputeerde Staten dit ook op wil pakken, en u ook als voorzitter van de Gezondheidstafel. Ik ben hier enorm content mee. Dus dank.

De voorzitter: Dat is een mooie uitswinger, als ik het zo mag uitdrukken. We gaan stemmen. De motie komt op het scherm, of althans, er kan gestemd gaan worden. We gaan stemmen over de motie vreemd aan de orde van de dag M 2023-8 van de Partij van de Arbeid cum suis over zorg voor spoedeisende zorg in Meppel. Voor deze motie M 2023-8 hebben gestemd 36 leden. Hij is met unanieme stemmen aangenomen. Mooi.

P. Motie vreemd aan de orde van de dag – Energievoorziening in provinciale handen (M 2023-9)

De voorzitter: Tot slot de motie vreemd aan de orde van de dag van de SP over Energievoorziening in provinciale handen, M 2023-9. Ik geef mevrouw Dijkers het woord voor haar 3 minuten en de indiening van de motie. Ga uw gang.

Mevrouw Dijkers: Dank u wel voorzitter. Nou, de laatste dames en heren en niet de minste. Met deze motie roept de SP vandaag Provinciale Staten op om te bekijken hoe de energievoorziening in Drenthe weer in eigen hand kan worden genomen. De zeggenschap over onze energie is in Drenthe verkocht aan commerciële energiebedrijven. Terwijl eerder de provincies een grote rol hadden in onze energievoorziening. We zijn nu afhankelijk geworden van bedrijven die winst willen maken, terwijl het nu juist belangrijk is dat we de energierekening verlagen en zeggenschap krijgen over hoe we schone energie kunnen opwekken. Uit onderzoek in opdracht van Energiebeheer Nederland blijkt dat meer dan de helft van de Nederlanders voorstander is om de energie weer te nationaliseren, oftewel terug te brengen in publieke handen. Energie is een basisvoorziening en basisvoorzieningen horen niet op de markt. Uhm... Er is tijd om als Drenthe de zeggenschap weer terug te pakken, zodat we de energierekening van mensen kunnen verlagen door de winsten hiervoor in te zetten. Al meer dan 110.000 mensen tekenden de volkspetitie. Niet alleen in Drenthe stelt de SP voor om te bekijken hoe de energievoorziening weer in eigen hand kan worden genomen, SP-fracties in andere provincies doen hetzelfde voorstel. En bijvoorbeeld in Groningen staat het ook in het verkiezingsprogramma van de PvdA. Ik ga even over naar de motie. Provinciale Staten van Drenthe in vergadering bijeen vandaag; Gehoord de beraadslaging, Constatende dat: de Nederlandse energiemarkt vergaand is geliberaliseerd en geprivatiseerd en dat daarmee publieke zeggenschap over een basisbehoefte is verschoven naar de

markt; uit onderzoek in opdracht van Energie Beheer Nederland blijkt dat 6 op de 10 mensen vindt dat de energievoorziening volledig moet worden georganiseerd door de overheid en niet meer door de markt; Overwegende dat: we door de verkoop van Essent kwetsbaar zijn geworden door de afhankelijkheid van commerciële energiebedrijven voor onze energievoorziening; Verzoekt het college van Gedeputeerde Staten: te laten onderzoeken hoe de publieke belangen in de provinciale energievoorziening beter geborgd kunnen worden, bijvoorbeeld met het oprichten van een provinciaal energiebedrijf; dit onderzoek te voorzien van een appreciatie en voorstellen en deze dan aan de Provinciale Staten te doen toekomen uiterlijk voor het zomerreces, en gaan over tot de orde van de dag. Namens de fractie van de SP.

De voorzitter. Dank u wel mevrouw Dikkers. Keurig binnen de tijd. U heeft de motie M 2023-9 ingediend en die maakt deel uit van de beraadslaging. En ik geef het woord aan mevrouw Vedelaar, gedeputeerde Vedelaar, namens het college. Zij vervangt gedeputeerde Stelpstra.

Gedeputeerde Vedelaar. Ja, en doet verslag van een levendig gesprek in GS, want mevrouw Dikkers heeft het over meer dan de helft van de Nederlanders. Ik weet niet hoe de uitslag in ons college was, maar hier kan je het extreem mee eens zijn, hier kan je het gedeeltelijk mee eens zijn, hier kan je er wel voor voelen ook al vind je eigen partij iets anders, en niet kan je het mee oneens zijn. En dat gebeurde ook precies in GS. Het zijn verkiezingen en we zijn allemaal heel erg uitgesproken en wij willen het nog een beetje gezellig houden op onze dinsdagmiddagen, dus we hebben gezegd: Zullen we nou ook eens gewoon bij deze motie heel goed luisteren naar wat PS te zeggen hebben en dan geven wij al dan niet uitvoering aan de uitkomst. Dank u wel.

De voorzitter. Dus oordeel Staten. Ik kijk rond of er nog mensen duiten in de zak willen doen. Ja, dat is wel een invitatie natuurlijk. Even kijken. Mevrouw Mensen-Maat, de heer Post, de heer Uppelschoten, mevrouw Vedder, de heer Duut. Verder nog? Ja, mevrouw Zwaan. That's it? Oh ja, de heer Veldsema. Mooi zo. Mag ik beginnen bij mevrouw Mensen-Maat, de Partij van de Arbeid-fractie.

Mevrouw Mensen. Dank u wel voorzitter. De fractie van de Partij van de Arbeid is het met de SP eens dat er wat moet gebeuren op de energiemarkt in Nederland. Energie is net als Zorg een basisvoorziening en zou weer een overheidsactiviteit moeten zijn. We zien dit eerder alleen op landelijk niveau en niet op provinciaal niveau. De Partij van de Arbeid-fractie ziet provinciaal meer heil in het wegnemen van regelgeving voor bijvoorbeeld energiecorporaties en zelf investeren in zon op dak. Er zitten volgens ons nogal wat haken en ogen aan het opzetten van een provinciaal energiebedrijf. Maar het is wel hele ingewikkelde materie en wellicht hebben wij het wel helemaal mis. Daarom zal de Partij van de Arbeid-fractie voor een onderzoek stemmen naar de komst van een provinciaal energiebedrijf, om te kijken wat daar daadwerkelijk uitkomt. We zien dan ook met grote interesse dit onderzoek tegemoet.

De voorzitter. Dank u wel mevrouw Mensen-Maat. De heer Uppelschoten, de PVV-fractie. Na de heer Uppelschoten mevrouw Vedder van het CDA.

De heer Uppelschoten. Dank u wel mevrouw de voorzitter. We hebben gemerkt hoe afhankelijk de maatschappij is van energie en ook hoe afhankelijk we zijn van grote energiemaatschappijen. Wij vinden energie ook een publieke voorziening en dat zou eigenlijk door nutsbedrijven beheerd moeten worden. Stel eens voor: Als wij een provinciaal energiebedrijf zouden hebben, dan hadden we ook kunnen bepalen waar de zonneweides kwamen, hadden we ook kunnen bepalen waar de windturbines komen. Kunnen we in de toekomst misschien ook de discussie

houden hierover wat er nog meer met de energievoorziening zou moeten gebeuren, nog afgezien van wat we nu hebben, de discussie over compensatie van hoge energieprijzen voor de mensen. Maar wij neigen daartoe om te zeggen: We zien ook, het zal krankzinnig ingewikkeld zijn, want het zal om grote bedragen gaan om weer terug te komen op die markt. Het zou prachtig zijn als we weer een provinciaal energiebedrijf zouden hebben.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Uppelschoten. Mevrouw Vedder en na mevrouw Vedder de heer Duut van JA21.

Mevrouw Vedder: Dank voorzitter. Als eerste wil ik even richting de gedeputeerde uitspreken, dat ik hoop dat zij een leuke verjaardag heeft gehad met ons allemaal de hele dag. [Antwoord: Ontzettend leuk}. Zie, een droomverjaardag, dat dacht ik al, dus misschien moeten we het nog een beetje... Heeft iemand nog een motie om het nog wat langer te laten duren vandaag? Voorzitter, over dat het liberalisme op de energiemarkt is doorgeslagen, daar is de CDA-fractie het over eens. Of de oplossing daarvoor teruggrijpen is op de oude structuur, daar hebben wij zo onze vraagtekens bij, vooral omdat dat liberaliseren van de energiemarkten een Europees aangestuurde beweging is geweest. En wij denken dat je dan ook met EU-wetgeving moet beginnen om de belangen van consumenten beter te bewaken. Dat daar meer oog voor moet zijn en dat dat moet verbeteren, zijn wij van harte eens met de SP. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Duut en na de heer Duut mevrouw Zwaan van de VVD.

De heer Duut: Voorzitter, het klopt inderdaad dat wij in het verleden de hele energiewereld op zijn kop hebben gezet. De paarse kabinetten waren daar verantwoordelijk voor, de jaren '90, en nu bestaat de markt uit Vattenfall, Zweeds of Noors, of in ieder geval ergens in Scandinavië. Noors, Zweeds. Vattenfall is Zweeds, Essent is Duits, Eneco is van Mitsubishi Japan, enzovoort. En die jongens gaan echt niet zo-even hun markt hier even teruggeven. Dat gaat niet gebeuren. Dus daar lees ik niets over in de motie. En verder vind ik ook de motie een beetje magertjes in de zin van: Als we het nou weer zelf gaan doen, dan komt alles goed, want dan gaan we met de winsten die we maken de rekeningen verlagen. Ik denk dat ondernemen er iets ingewikkelder uitziet. Dus ik vind de onderbouwing nog wat magertjes en daarom zullen wij de motie in deze vorm nog niet steunen.

De voorzitter: Dank u wel heer Duut. Mevrouw Zwaan en daarna de heer Veldsema.

Mevrouw Zwaan: Voorzitter dank u wel. In principe, de beantwoording is een beetje in lijn met wat mijn collega voorganger van het CDA zojuist zei. Wel wil ik aangeven dat iets aan de markt overlaten niet per definitie slecht hoeft te zijn. Er zijn genoeg voorbeelden waardoor de marktwerking wel degelijk leidt tot innovaties, tot verbeteringen. Dus het is niet per definitie slecht om iets bij de overheid weg te halen. De VVD en ook het CDA hebben in de Tweede Kamer inmiddels bij woorden van... in ieder geval vanuit de VVD weet ik dat het Silvio Erkens is die dat gedaan heeft, een vijfpuntenplan gepresenteerd aan minister Rob Jetten, van verplichte energieleveranciers bijvoorbeeld weer om een jaarcontract aan te bieden. Wees helder in hoe je dat met elkaar afsprekt. Onderwerp alle energieleveranciers ieder jaar aan een stresstest: Hoe staan zij ervoor? Er worden ook wel allerlei dingen... of bedacht, maar in ieder geval in het leven roepen, om te zorgen dat die energiemarkt behapbaar blijft en ook betaalbaar blijft. En toevallig lees ik vanmiddag in de NOS-app, dat ook de Autoriteit Consument & Markt ziet dat er enorm veel prijsverschillen zijn en dat ook zij meer transparantie eisen. Daarbij lees ik ook dat leveranciers als Essent, Eneco en Vattenfall daar nog niet heel erg door gealarmeerd zijn. De

markt in deze crisis is heel complex, dat geven ook de energieleveranciers aan. Verdieping is goed. Dus wat ons betreft, laat het vooralsnog bij die markt. Maar kijk wel heel goed, en dat is ook wat mevrouw Vedder zei, binnen de EU in regelgeving, hoe we dat met elkaar kunnen... in ieder geval stabiel kunnen houden, zodat alles niet de pan uit rijst. Voorzitter dank u wel.

De voorzitter. De heer J. Bos heeft een vraag voor mevrouw Zwaan.

De heer J. Bos. Dank u wel voorzitter, ik hoor u terug refereren naar vooral Eline Vedder van het CDA, waar ze het eigenlijk had over dat onder Europees toezicht energiebedrijven verkocht zijn. Vattenfall is een staatsbedrijf, voor 100% eigendom van de Zweedse overheid. Wij spekken dus de Zweedse belastingbetalers. Dus in principe kunnen wij ook gewoon een staatsbedrijf terug geven op de energiemarkt. Dank u wel.

De voorzitter. Dit is een statement en geen vraag. Dank u wel.

Mevrouw Zwaan. Mag ik nog op de motie even..., dat ben ik helemaal vergeten.

De voorzitter. Heel kort, want u was al over uw tijd heen.

Mevrouw Zwaan. Oh sorry. De motie in deze vorm zeker niet teruggeven aan de provincie. Dus de motie zullen wij in dit geval niet steunen. Dank u wel.

De voorzitter. Dank u wel mevrouw Zwaan. De heer Veldsema.

De heer Veldsema. De collega's van de SP stellen voor om de levering van energie weer in handen van de overheid te geven. Daarbij haalt u een rapport aan van het EWN, dat 17 januari gepubliceerd werd. Daarin staat dat 63% van de Nederlanders op dit moment energiezekerheid belangrijker vinden dan de energietransitie. Dat komt niet helemaal overeen met de redenering zoals aangegeven in de motie. Maar goed, dat het leeft, dat mag duidelijk zijn. Niettemin, met de kennis van nu kunnen we zeker iets vinden van de privatisering die in verschillende sectoren heeft plaatsgevonden. In een eerdere bijdrage heeft collega Pruisscher al eens de fundamentele vragen gesteld: Van wie is die energie nu eigenlijk? Nou, en daarom maak ik graag gebruik van dit bruggetje om het idee van een warmtenet nog eens onder de aandacht te brengen. Zou het niet een optie zijn, dat de overheid, provinciale overheid, gaat participeren in een warmtenet dat de restwarmte van de industrie uit Emmen of de aardwarmte diep onder Schoonebeek gaat toepassen. Dat laat ik natuurlijk graag aan het oordeel van de volgende Staten. Voor wat uw motie betreft, dat betreft private energiebedrijven. Die weer terugbrengen in overheidshanden door nationalisatie of anderszins, is in de huidige nationale en Europese context niet haalbaar. Deze goede discussie voert u ook in Den Haag en daar hoort die wat ons betreft ook thuis. Niet in de provincie.

De voorzitter. Mevrouw Dijkers heeft een vraag.

Mevrouw Dijkers. Ja, ik vraag me af of u mijn dictum goed beluisterd heeft. Want het dictum vraagt niet meer dan te laten onderzoeken hoe publieke belangen in de provinciale energievoorziening beter geborgd kunnen worden. Dat zou bijvoorbeeld met het oprichten van een provinciaal energiebedrijf kunnen. Ik heb met geen woord gerept over het onteigenen, nationaliseren of... Dat is invulling. Ik sluit het niet uit, maar dat is niet de inhoud van de motie. Dus het zou fijn zijn als u wilt reageren op mijn motie.

De voorzitter: de heer Veldsema.

De heer Veldsema: Dat doe ik graag en zeker. En ik moet ook van deze plek toegeven dat dat niet de manier is waarop ik gelezen heb, dus ik ga dat onmiddellijk, zo dadelijk, bekijken.

De voorzitter: Dat is een heldere opvatting. Tot slot kijk ik naar mevrouw Dikkers, zij was de indienstster. Wil zij nog iets te berde brengen? Dat kan en dan gaan we daarna stemmen? Mevrouw Dikkers.

Mevrouw Dikkers: Dank u wel voorzitter. De verschillende reacties waren natuurlijk voorspelbaar en ik heb net nog maar even herhaald wat nou eigenlijk de inhoud van het dictum was. Daar zit natuurlijk een verhaal achter. Maar waar het om gaat, is dat we met elkaar politieke moed moeten hebben om te willen komen tot een andere aanpak van de energievoorziening. En die politieke moed halen we niet uit Brussel, die halen we niet alleen maar van landelijk, die kunnen wij ook hier tonen en dat kun je ook op gemeentelijk niveau doen. Maar we hebben het nu over de provincie, dus dat is in ieder geval aan de orde. Verschillen achter EU-regelgeving vind ik erg makkelijk, want daarmee kun je je eigen keuzes eigenlijk ontlopen. Maar ondertussen hebben we wel gewoon ontzettend veel mensen die het water tot de lippen staat of ver daar boven, omdat ze hun energierekeningen niet meer kunnen betalen. En aan de andere kant partijen die enorme winsten maken, onafhankelijk van of die energieprijs nou omhoog gaat of omlaag of wat dan ook. En die ongelijkheid en die rare, eh, die rare setting waarin zich dat afspeelt, doet geen recht aan wat wij in Nederland voor onze inwoners zouden moeten willen.

De voorzitter: Ik zie dat de heer Blinde nog een vraag voor u heeft en de heer Veldsema, maar eerst de heer Blinde. Ga uw gang. Kunnen we nog even een beetje rust...

De heer Blinde: Voorzitter, ik werd een beetje getriggerd van 'het vergt politieke moed of lef om af en toe eens wat anders te willen en te proberen, waar het publieke belang misschien wel bij is gediend. Uiteindelijk eindigt uw verhaal toch weer bij ongelijkheid en herverdeling. En dat verwacht je natuurlijk ook van de SP. Maar ik kan me herinneren dat u heel vaak tegen onze voorstellen heeft gesteld: tot hernieuwing, tot een ander soort publiek belang te dienen, bijvoorbeeld met betrekking tot kernenergie. Toen had u geen lef, toen had u geen moed, toen was u gewoon stug: Tegen is tegen is tegen. Maar nu komt u met een soort socialistisch sausje dat eindigt in herverdeling en dan verkoopt u dat als moed en een ander soort publiek belang. Maar eigenlijk wat u de Staten hier verwijt, maakt de SP zich zelf continu schuldig aan.

De voorzitter: Mevrouw Dikkers.

Mevrouw Dikkers: Dank u wel. Ik begrijp dat u het thema kernenergie nog graag weer terug wil brengen, maar u vergelijkt echt appels met peren. Kernenergie is iets, daar hebben we het trouwens nooit gaat over de vorm waarin, zo ver komen wij helemaal niet. Wij zijn gewoon tegen kernenergie. Dat is een andere uitgangspunt. Wij zijn niet tegen energie, wij zijn tegen de manier waarop de energiemarkt georganiseerd is. En dat is iets heel anders. Dus ja, ik weet niet of ik uw vraag daarmee..., was het überhaupt een vraag? Maar dit was mijn antwoord.

De voorzitter: En daar moet u het mee doen. De heer Veldsema. Ga uw gang.

De heer Veldsema: We hebben gauw even het overleg gehad. Dank u wel voor uw interruptie daarstraks, want toen zaten we even te zoeken. Ik ben namelijk uitgegaan van de titel. En de titel suggereert wel degelijk dat het over een soort provinciale energiebedrijf gaat. Maar we hebben het laatste stuk ook gelezen en dát in ogenschouw nemend naar de achterliggende redenering zullen wij voorstemmen.

Mevrouw Dikkers: Nou, dat is een mooie uitsmijter.

De voorzitter: Dat is voor mevrouw Dikkers weer een opsteker. De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Ik heb een vraag. Ik ben er eigenlijk op gekomen door de bijdrage van de heer Blinde. Wat ik zei, het zal heel moeilijk zijn om de bestaande grote energiebedrijven, die soms dan een staatsbedrijf zijn, Vattenfall is genoemd, maar ook Électricité de France, EDF, dat is ook gewoon een staatsbedrijf... Maar zouden we niet in de toekomst alle kerncentrales niet in overheidshanden kunnen hebben? Dan maken we een eerste begin.

De voorzitter: Mevrouw Dikkers.

Mevrouw Dikkers: U doet hetzelfde kunstje als uw collega van JA21. Ik ga het hier niet hebben over kernenergie. Dat is niet de inhoud van mijn motie. Het gaat ons om de manier waarop energie in de markt zit en iedere vorm van innovatie waar we achter kunnen staan, moeten we in ieder geval zorgen en met alle nieuwe vormen van energie, los van of je dan voor of tegen een bepaalde van bent... die hoort in publieke handen. Dus als we elkaar daar kunnen vinden. Zeker. Dan hebben we in ieder geval een puntje waar we het over eens zijn.

De heer Uppelschoten: Maar als we naar de toekomst kijken, als je naar de toekomst kijkt...

De voorzitter: We zouden één vraag stellen. Hartelijk dank. Mevrouw Dikkers dank u wel. We zijn aan het eind gekomen van de beraadslaging en we gaan stemmen over de laatste motie vreemd aan de orde van de dag M 2023-9 van de SP over Energievoorziening in provinciale handen. Even kijken of die op het scherm kan komen. Olala, dat hebben we niet vaak, dat hebben we niet vaak. Voor hebben gestemd 18 leden van onze Staten, daartegen ook 18. Dus de stemmen staken. En dat betekent dat we op 8 maart wederom gaan stemmen over motie M 2023-9. Dat is mooi, dat is Wereldvrouwendag, dat is toch een prachtige dag om te stemmen over hoe gaan we verder met onze energie.

Q. Sluiting

De voorzitter: Dierbare allemaal. Dit is wel een hele mooie, hele bijzondere afsluiting van onze Statenvergadering. Ik dank jullie allen hartelijk en ik wens onze gedeputeerde Nelleke Vedelaar nog een prachtig mooie verjaardagsavond. [Geklap in de zaal]. Zo is het. Er is nog geen rook, noch wit noch zwart uit Tilburg, dus ik kan u niet vertellen hoe het met onze andere gedeputeerde is afgelopen. Of hij al dan niet de bestuurder van het jaar is geworden. Maar dat zult u snel horen. Wel thuis allemaal en tot spoedig. Doeg.